

INFORMATOR OŚWIATOWY

BIULETYN OŚRODKA DOSKONALENIA NAUCZYCIELI W SŁUPSKU

EDUKACJA MATEMATYCZNO-PRZYRODNICZA

SPOŁECZEŃSTWO INFORMACYJNE

W biuletynie m.in.:

- Przepisy prawne, decyzje, zalecenia i wyjaśnienia...
- Informacje o placówkach oświatowych
- Innowacje i poszukiwania w nauczaniu i wychowaniu
- Propozycje doskonalenia nauczycieli
- Informacje o konkursach i olimpiadach dla uczniów
- Recenzje, nowości wydawnicze
- Komunikaty

ODN
S Ł U P S K
www.odn.slupsk.pl

Lubimy otaczać się rzeczami eleganckimi, wyróżniającymi się nowoczesnym wzornictwem i wysoką jakością wykonania. Przyjemnie jest zostać obdarowanym lub obdarować bliską osobę ładnym i funkcjonalnym drobiazgiem.

Wychodząc naprzeciw temu zapotrzebowaniu firma **Michalczyk i Prokop** - wiodący producent i dystrybutor kalendarzy oraz artykułów biurowych - proponuje terminarze dla nauczycieli i uczniów oraz nową serię długopisów **Pluton** z możliwością umieszczenia na nich personalizacji (imię i nazwisko osoby obdarowywanej).

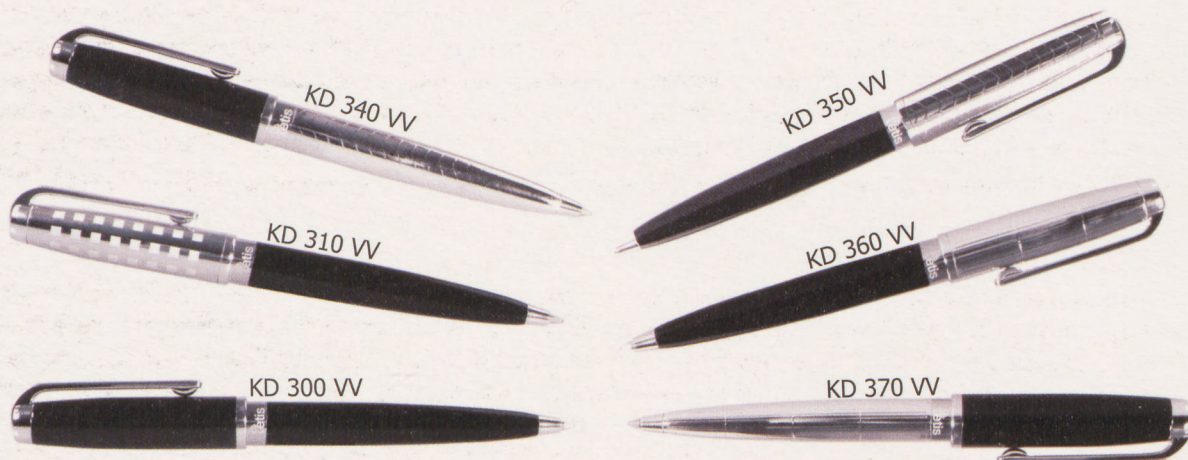
W naszych kalendarzach umieściliśmy wiele przydatnych informacji, tablic oraz wzorów matematycznych, co sprawiło, że wielu uczniów szkół podstawowych i gimnazjalnych doceniło jakość i wartość merytoryczną oferty. Proponowane artykuły na pewno będą oczekiwanym upominkiem dla uczniów i nauczycieli na koniec roku szkolnego. Będą też atrakcyjnymi nagrodami dla uczestników konkursów szkolnych i pozaszkolnych.

Zamówienia prosimy składać na adres: apieprz@mipro.pl

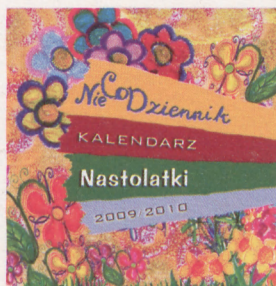
Każde zamówienie złożone przez szkołę lub nauczyciela na kwotę 400 zł zostanie wysłane na nasz koszt. Dodatkowo na każdym długopisie proponujemy laserową personalizację gratis!

PONIŻEJ PRZEDSTAWIAMY WZORY I CENY PRODUKTÓW:

⇒ Długopisy **Pluton** z grawerem laserowym - 40 zł

⇒ NieCoDziennik Kalendarz Nastolatki - 15 zł

INFORMATOR OŚWIATOWY

Nr 2/09 (145) • Rok XIX • MARZEC - KWIECIEŃ 2009 • ISSN 1505-0904

- O leśnej edukacji przyrodniczej. Rozmowa z Panem Grzegorzem Goliszkiem z Nadleśnictwa Leśny Dwór w Dębicy Kaszubskiej (s.2-3) ▪

PRZEPISY, ZALECENIA, WYJAŚNIENIA s. 4

- Jerzy Byczkowski: Polecamy... ustawy, rozporządzenia, zarządzenia (s.4-5) ▪ Jerzy Byczkowski: Ustawa o systemie oświaty – zmiany (s.5-7) ▪ Komunikaty (s.7-8): * www.6latki.men.gov.pl * (nie)dofinansowanie imprez organizowanych dla dzieci i młodzieży * Warunki prowadzenia działalności innowacyjnej i eksperymentalnej * Inicjatywa RAZEM 89 * Seminarium Leonardo da Vinci * regiopedia.pl – Encyklopedia Regionów ▪

INFORMACJE, OPINIE, PROPOZYCJE s. 9

- Jerzy Paczkowski: Kształcenie matematyczne. Działania ODN w Słupsku (s.9-13) ▪ Barbara Sagnowska: O nowej podstawie programowej z fizyki w gimnazjum (s.14-16) ▪ Brygida Pakuła: A może badania terenowe? (s.17-18) ▪ Dzień Wiosny 2009 (s.18) ▪ O ekologii w SP 2 w Słupsku (s.19): * Beata Jabłońska-Szczypińska: Aktywnie i rozumnie * Irena Bracka: Rozwijanie zainteresowań zoologią ▪ Piotr Pilak: Historia i przyroda w Warcinie. Cieszyć się naturą jest darem bożym (s.20-21) ▪ Gabriela Włodarska-Koszutowska: Nie tylko bagna, jeziora, lasy i łąki. Oferta edukacyjna Muzeum Wsi Słowińskiej w Klukach (s.22-23) ▪ Beata Taraszkiewicz: Co z tym społeczeństwem informacyjnym? (s.24-28) ▪ Maurycy Marchewka edukuje na stronie Ministerstwa Środowiska (s.28) ▪ Mieczysław Pliszka: Wykorzystanie technologii informacyjno-komunikacyjnej w procesie nauczania i uczenia się geografii (s.29-31) ▪ Multimedialny Ćwiczeniowy Atlas Historyczny (s.31) ▪ Małgorzata Brejt-Banaszak: Technologia informacyjna na lekcjach biologii i chemii (s.32) ▪ Lekcje dla świata – scenariusze zajęć z edukacji globalnej (s.32) ▪ Mirosława Rzepińska: Wykorzystanie komputera w pracy z małymi dziećmi (s.33-34) ▪ Magdalena Panek: Wykorzystanie programów komputerowych w terapii logopedycznej (s.34-35) ▪ Iwona Poźniak: Komputer i multimedia w pracy polonisty (s.35-37) ▪ Władysława Hanuszewicz: Oferta edukacyjna kształcenia specjalnego. SOSW w Darnicy (s.38-39) ▪

DOSKONALENIE NAUCZYCIELI s. 40

- Kamila Lewicka: Słupskie Warsztaty Liturgiczno-Muzyczne. Śpiewając, modlisz się podwójnie (s.40) ▪ Konferencja „Prawa człowieka w szkole” – 6 maja 2009 r. ▪ V Forum Edukacji Regionalnej „Dziedzictwo wielokulturowe w literaturze i sztuce” – 3 czerwca 2009 r. (s.41) ▪ Lech Kowalewski: Kształcenie matematyczne w szkołach ponadgimnazjalnych i wyższych. II Seminarium „Bez matematyki kariery nie zrobisz” (s.42-43) ▪ Jerzy Paczkowski: Wiosenna Szkoła EWD 2009. Konferencja w Miedzeszynie (s.43-44) ▪ 23 kwietnia – Światowy Dzień Książki i Praw Autorskich (s.44) ▪ Jan Wild: Budowanie szkolnych planów nauczania zgodnie z wymogami nowej podstawy programowej (s.45-49) ▪

OLIMPIADY, KONKURSY s. 50

- Agnieszka Fitowska: III Wojewódzki Konkurs Matematyczny „Matman” z warsztatami informatycznymi (s.50) ▪ Katarzyna Sygitowicz-Sierosławska: Eliminacje do Finału XXVI Wojewódzkiego Konkursu Recytatorskiego Prozy i Poezji Polskiej dla uczniów ze szkół podstawowych i gimnazjów (s.51-52) ▪ Mariusz Domański: Mistrz ortografii wyłoniony (s.53) ▪ Lucyna Szczepańska: VII Międzyszkolny Konkurs Historyczny dla szkół podstawowych „Poczet Królów i Książąt Polskich” (s.53) ▪ Elżbieta Fijałkowska: I Miejski Konkurs Frazeologiczny MISTRZOWIE SŁOWA (s.54) ▪ Beata Spierawka-Tyrkinhajm: VIII Okręgowy Konkurs Ekonomiczny (s.54) ▪ Jolanta Słomian-Juszczak, Mirosława Mikołajczak, Jolanta Budrewicz: X Regionalny Konkurs „My i las” (s.55) ▪ Internet zagraża przyrodzie (s.55) ▪ Iwona Poźniak: ŁAJBA 2009 (s.56-57) ▪ Mariusz Domański: IV Wojewódzki Konkurs MIKIEWICZ, KOMPUTER I JA (s.58) ▪ Edukacja przyrodnicza: * www.erys.pl – Leśny Wortal Edukacyjny * konkursy (s.59) ▪

KSIĄŻKI, CZASOPISMA s. 60

- Agata Szklarkowska: Słupska Wiosna Literacka na stronie literackiego przewodnika? (s.60) ▪ Elżbieta Wisławska: Z życia regionu słupskiego. Varia subiektywne: * Być kobietą, być kobietą... * Sto lat dla Joli Nitkowskiej-Węglarz (s.61) ▪ Elżbieta Pliszka: Biblioteka ODN poleca... (s.62) ▪ Renata Mazurek: Pomorska Biblioteka Cyfrowa (s.63) ▪ Danuta Sroka: Bałtycka Biblioteka Cyfrowa – nowoczesne źródło edukacji regionalnej (s.63) ▪ To warto przeczytać. Wybór ze zbiorów PBW w Słupsku: * Krystyna Modzelewska: Edukacja matematyczno-ekologiczna (s.64-66) * Jolanta Janonis: Społeczeństwo informacyjne (s.66-67) ▪

O leśnej edukacji przyrodniczej

Rozmowa z Panem Grzegorzem Goliszkiem z Nadleśnictwa Leśny Dwór w Dębnicy Kaszubskiej

Edukacja ekologiczna dzieci i młodzieży odgrywa ważną rolę w kształtowaniu prawidłowych postaw wobec środowiska naturalnego. W jej skład wchodzi m.in. edukacja przyrodnicza i leśna. Od początku lat dziewięćdziesiątych XX wieku edukacja leśna społeczeństwa jest obowiązkiem pracowników Lasów Państwowych. Jaki jest cel tej edukacji?

Niedawno Lasy Państwowe obchodziły osiemdziesięciolecie swojego istnienia. Przez wiele lat środowisko leśników było hermetycznie zamknięte. Sprawiała to specyfika zawodu. Ludzie ubrani w zielone mundury krzątający się po lesie, byli postrzegani dwojako. Dzieci zapytane o leśnika opowiadały o gajowym z flintą, który zabija niedobrego wilka (skojarzenia z bajki o „Czerwonym Kapturku”), dorosłym leśnik kojarzył się z kimś, kto sadzi las, a potem go wycina. A przecież pomiędzy sadzeniem a wycinaniem upływa często ponad 100 lat, czyli co najmniej trzy pokolenia leśników. Co w tym czasie robimy? Większość zapytanych odpowie, że karmimy zwierzęta.

Edukacja leśna ma na celu przybliżenie społeczeństwu naszej pracy, wskazanie piękna przyrody, lecz również zagrożeń, jakie sami dla niej stwarzamy; udowodnienie, że drewno jest surowcem odnawialnym, że w Polskich Lasach jest go coraz więcej, a nie mniej; pokazanie, że potrafimy korzystać z darów natury nie czyniąc jej przy tym szkody. Jeżeli dzisiaj te racje zrozumie młodzież i dzieci, będzie to sukces w naszej pracy, sukces lasów i polskiej przyrody.

Jakie formy edukacji leśnej proponuje Nadleśnictwo Leśny Dwór?

Nie można rozmawiać o lesie nie będąc w nim, dlatego podstawową formą naszej edukacji są spotkania w terenie, gdzie można dotknąć kory drzew, wsłuchać się w szum lasu, poczuć zapach leśnych kwiatów i smak leśnych owoców. Dzisiejszy człowiek omotany nowymi mediami (Internet, telewizja) często wykorzystuje tylko dwa zmysły – wzrok i słuch. W lesie staramy się pokazać, że świat ma więcej niż dwa wymiary.

Oprócz spotkań w terenie bywamy również na lekcjach w szkole, organizujemy i uczestniczymy w wie-

lu konkursach i wystawach, spotykamy się na zajęciach kameralnych w salce edukacyjnej i arboretum.

Dzięki przemierzaniu leśnej ścieżki edukacyjnej uczniowie mają bezpośredni kontakt z przyrodą – żywymi roślinami i zwierzętami w ich naturalnym środowisku. Proszę opowiedzieć o Ważnej leśnej ścieżce edukacyjnej.

Nadleśnictwo Leśny Dwór posiada dwie ścieżki edukacyjne. Pierwsza z nich powstała jeszcze przed tzw. „obowiązkiem edukowania” i prowadzi przez 15 przystanków, opowiadających o pracy leśnika i samym lesie. Początek ścieżki to szkółka leśna, gdzie z zebranych nasion w warunkach kontrolowanych powstaje nowe pokolenie lasu. Koniec ścieżki to miejsce odpoczynku przy Nadleśnictwie, w zakolach rzeki Słupi.

Wędrując prawie 7 km od szkółki do budynku Nadleśnictwa, mamy możliwość zatrzymania się w ciekawych zakątkach. Na trasie znajdujemy tablice informacyjne, dzięki którym nasza wiedza o lesie zostaje wzbogacona. Dowiedzieć się można między innymi: co to są pułapki feromonowe i do czego służą, co to jest drzewo mateczne, co łączy drzewa ze smoczkiem, co to jest pomnik przyrody, odnowienie naturalne, retencja rębnia itd.

Druga ścieżka powstała kilka lat temu i przebiega wokół przepięknych zbiorników retencyjnych. Wytyczony szlak daje możliwość wędrowania dłuższą lub krótszą drogą (dla mniejszych i większych dzieci) i pozwala na modyfikowanie zajęć, w zależności od wymagań grupy. Na trasie ścieżki również znajdują się tablice informacyjne, lecz nie są one numerowane.

W Nadleśnictwie Leśny Dwór utworzona została też sala edukacyjna i arboretum. Co ciekawego uczniowie mogą tu zobaczyć?

Sala edukacyjna daje możliwość prowadzenia zajęć kameralnych. Wyposażona w multimedia pozwala na organizowanie i prowadzenie lekcji, konkursów, wystaw i spotkań. W sali zgromadzono również szereg ciekawych przedmiotów używanych w leśnictwie w przeszłości, jak również najnowsze urządzenia ułatwiające pracę leśnika.

Wokół siedziby Nadleśnictwa, przez wiele lat gromadzono w postaci nasadzeń wiele ciekawych gatunków roślin. Dzisiaj ta interesująca kolekcja opisana tabliczkami informacyjnymi pozwala na pogłębienie swojej wiedzy botanicznej. Oficjalne otwarcie Arboretum im. Romana Macikowskiego odbyło się w roku 2004, a istniejąca kolekcja jest stale powiększana.

W dniach 20-24 października 2008 r. obchodzony był Europejski Tydzień Leśny (Dni Otwarte Lasów Państwowych). Co Nadleśnictwo Leśny Dwór zaproponowało z tej okazji uczniom?

Nadleśnictwo Leśny Dwór jest stale otwarte dla wszystkich chętnych. Co roku odwiedza nas ponad 2000 osób w grupach zorganizowanych lub indywidualnie. Europejski Tydzień Leśny zintensyfikował tylko nasze zadania. Pracownicy Nadleśnictwa spotkali się z uczniami zaprzyjaźnionych szkół, prowadząc zajęcia w placówkach oświatowych i w terenie. W tych dniach szczególny nacisk położyliśmy na edukację dorosłych, zapraszając ich na spotkanie w Leśnym Arboretum, zgodnie z hasłem, że dorosłych ciężko jest edukować, ale nie należy rezygnować.

Czy młodzież szkolna chętnie uczestniczy w zajęciach terenowych, czy chce słuchać o pracy leśnika?

Dużo zależy od przygotowania do spotkania samej młodzieży. Jeżeli w szkole uczniowie usłyszą, że jada na ognisko i kiełbaski do lasu, tylko najpierw muszą wysłuchać jakiegoś „zielonego”, to takie zajęcia są trudne. Najlepiej prowadzi się zajęcia, w których nauczyciel wie, co chce osiągnąć, a leśnik tylko mu w tym pomaga, opowiadając przy okazji uczestnikom zajęć ciekawoski o swojej pracy.

Najprzyjemniejsze są zajęcia z przedszkolakami, które ciekawe świata chłoną wiedzę jak przysłowio- wa gąbka, zadając przy tym wiele – czasami trudnych – pytań.

Zajęcia z młodzieżą w lesie to zawsze sukces, nawet jeśli niewiele chcą wiedzieć i śpieszy się im do ogniska. Sam spacer po lesie jest już dla nich pożyteczny, gdyż daje możliwość wypoczynku.

Z jakimi szkołami najczęściej współpracujecie i na czym polega ta współpraca?

Współpracujemy z 18 szkołami z terenu naszego Nadleśnictwa i samego miasta Słupska. Ta współpra-

ca to najczęściej lekcje terenowe, ale również wspomniane już wcześniej konkursy, czy wystawy. Staramy się stale poszerzać nasze umiejętności w przekazywaniu wiedzy i szukać nowych form kontaktu. Największe zainteresowanie edukacją leśną wykazują szkoły podstawowe i gimnazja i to z nimi najczęściej spacerujemy wśród drzew.

W jaki sposób szkoła może zgłosić chęć uczestniczenia w waszych projektach, do kogo i gdzie należy zadzwonić?

Czekamy codziennie, jednak nie posiadamy etatów odpowiedzialnych za edukację. Osoby prowadzące zajęcia na czas ich trwania odchodzą od pełnienia swoich obowiązków jako leśniczowie, podleśniczowie, specjaliści, w związku z tym konieczne jest wcześniejsze umówienie zajęć – najlepiej telefonicznie (0-59 8113250) z biurem Nadleśnictwa Leśny Dwór. Zajęcia z leśnikami, zgodnie z obowiązującymi przepisami, są bezpłatne. Warto o tym pamiętać planując wyjazdy do lasu z różnymi firmami, oferującymi w zryczałtowanej opłacie spotkanie z leśnikiem.

Darz Bór i do zobaczenia w lesie.

Dziękuję za rozmowę. ✦

Dorota Iwanowicz
konsultant ds. informacji pedagogicznej
i wydawnictw w ODN w Słupsku

**NADLEŚNICTWO
LEŚNY DWÓR**

76-248 Dębница Kaszubska
tel/fax 059 813 12 50
059 813 13 29

e-mail: lesnydwor@szczecinek.lasy.gov.pl
www.szczecinek.lasy.gov.pl/lesnydwor

**PRZEPISY
ZALECENIA
WYJAŚNIENIA**

Polecamy...

Rozporządzenia

- **Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 3 lutego 2009 r. w sprawie organizowania wczesnego wspomaganie rozwoju dzieci (Dz. U. z 2009 r. Nr 23 poz. 133).**
- **Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 20 lutego 2009 r. zmieniające rozporządzenie w sprawie warunków i trybu przyjmowania uczniów do szkół publicznych oraz przechodzenia z jednych typów szkół do innych (Dz. U. z 2009 r. Nr 31 poz. 208).**
- **Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 12 marca 2009 r. w sprawie szczegółowych kwalifikacji wymaganych od nauczycieli oraz określenia szkół i wypadków, w których można zatrudnić nauczycieli niemających wyższego wykształcenia lub ukończonego zakładu kształcenia nauczycieli (Dz. U. z 2009 r. Nr 50 poz. 400).**

Rozporządzenie stanowi wykonanie upoważnienia zawartego w art. 9 ust. 2 ustawy z dnia 26 stycznia 1982 r. – Karta Nauczyciela (Dz. U. z 2006 r. Nr 97, poz. 674, z późn. zm.). Najistotniejszą zmianą zawartą w rozporządzeniu, w stosunku do dotychczas obowiązujących przepisów rozporządzenia Ministra Edukacji Narodowej i Sportu z dnia 10 września 2002 r. w sprawie szczegółowych kwalifikacji wymaganych od nauczycieli oraz określenia szkół i wypadków, w których można zatrudnić nauczycieli niemających wyższego wykształcenia lub ukończonego zakładu kształcenia nauczycieli (Dz. U. Nr 155, poz. 1288 oraz z 2004 r. Nr 122, poz. 1290), jest odejście od możliwości

uznania ukończonego kierunku (specjalności) studiów za zbliżony do nauczanego przedmiotu. Dotąd obowiązujące przepisy stanowiły, że kwalifikacje do zajmowania stanowiska nauczyciela posiadała m. in. osoba, która ukończyła studia magisterskie lub wyższe zawodowe na kierunku zgodnym lub zbliżonym z nauczaniem przedmiotem lub rodzajem prowadzonych zajęć. Ustalenie, czy ukończone studia można było uznać za zbliżone do nauczanego przedmiotu, należało do kuratora oświaty. Trybunał Konstytucyjny w wyroku z dnia 12 maja 2004 r. orzekł, że dotychczas obowiązujące rozporządzenie, w zakresie, w jakim powierzało kuratorowi oświaty ustalenie czy dany kierunek studiów jest zbliżony z nauczaniem przedmiotem, było niezgodne z Kartą Nauczyciela oraz Konstytucją RP. Z dniem ogłoszenia wyroku Trybunału Konstytucyjnego, tj. z dniem 31 maja 2004 r. kuratorzy oświaty utracili te uprawnienia. Obecnie wymagania kwalifikacyjne określone zostały jako konieczność ukończenia studiów wyższych na kierunku zgodnym z nauczaniem przedmiotem lub prowadzonymi zajęciami lub ukończenia studiów wyższych na kierunku, którego zakres określony w standardzie kształcenia dla danego kierunku w grupie treści podstawowych i kierunkowych obejmuje treści nauczanego przedmiotu lub prowadzonych zajęć.

Podniesiono wymagania kwalifikacyjne w stosunku do nauczycieli zatrudnionych w zasadniczych szkołach zawodowych. Nauczyciel zasadniczej szkoły zawodowej będzie musiał legitymować się wykształceniem co najmniej wyższym zawodowym oraz przygotowaniem pedagogicznym, a nie tak jak dotychczas, wykształceniem na poziomie zakładu kształcenia nauczycieli. Zmiana ta wynika przede wszystkim z faktu, że zasadnicze szkoły zawodowe są szkołami ponadgimnazjalnymi, których ukończenie umożliwia uzyskanie dyplomu potwierdzającego kwalifikacje zawodowe. Uregulowano również wymagania dotyczące szkolnictwa specjalnego oraz kwalifikacje wymagane do zajmowania stanowiska nauczyciela – psychologa, nauczyciela – pedagoga, nauczyciela – logopedy i nauczyciela – doradcy zawodowego w szkołach i placówkach systemu oświaty.

Nową regulację, w porównaniu z dotychczas obowiązującym rozporządzeniem, jest określenie kwalifikacji do zajmowania stanowiska nauczyciela w świetlicach szkolnych i nauczyciela wychowawcy w internatach.

Doprecyzowano i uporządkowano wymagania kwalifikacyjne. W sposób bardziej precyzyjny zapisano te wymagania, które dotychczas budziły najwięcej wątpliwości interpretacyjnych.

Zmiany wymagań kwalifikacyjnych nie dotyczą nauczycieli pozostających w stosunku pracy, zatrudnionych na podstawie mianowania. Nauczyciele zatrudnieni w dniu wejścia w życie rozporządzenia na podstawie mianowania, którzy spełniali wymagania kwalifikacyjne na podstawie dotychczasowych przepisów, zachowują nabyte kwalifikacje do zajmowania stanowiska.

Nauczyciele, którym na podstawie dotychczasowych przepisów uznano ukończony kierunek (specjalność) studiów za zbliżony do nauczanego przedmiotu lub prowadzonych zajęć, zachowują nabyte kwalifikacje do zajmowania stanowiska nauczyciela w danym typie szkoły lub rodzaju placówki.

- **Rozporządzenie Ministra Pracy i Polityki Społecznej z dnia 17 marca 2009 r. w sprawie warunków wynagradzania za pracę i przyznawania innych świadczeń związanych z pracą dla pracowników niebędących nauczycielami, zatrudnionych w szkołach i placówkach oświatowych prowadzonych przez organy administracji rządowej oraz niektórych innych jednostkach organizacyjnych (Dz. U. z 2009 r. Nr 51, poz. 407).** †

Jerzy Byczkowski
konsultant ds. prawa oświatowego
w ODN w Słupsku

Ustawa o systemie oświaty ZMIANY

7 kwietnia 2009 r. w Dzienniku Ustaw Nr 56 pod pozycją 458 ukazała się długo oczekiwana ustawa z dnia 19 marca 2009 r. o zmianie ustawy o systemie oświaty oraz o zmianie niektórych innych ustaw. Oto tylko niektóre zmiany w tej ustawie:

Znowelizowana ustawa wprowadza od 1 września 2012 r. obowiązek szkolny dla dzieci sześciolatków. W trzyletnim okresie pilotażowym, poprzedzającym wprowadzenie tego obowiązku, decyzje o rozpoczęciu edukacji dziecka w wieku lat sześciu podejmą rodzice i dyrektor szkoły. Warunkiem przyjęcia dziecka do szkoły w tym okresie będzie posiadanie przez szkołę odpowiednich warunków organizacyjnych, a także wcześniejsze objęcie dziecka wychowaniem przedszkolnym w roku poprzedzającym rozpoczęcie nauki w szkole. Jeśli dziecko nie chodziło do przedszkola, wymagana będzie opinia poradni psychologiczno-pedagogicznej, dotycząca możliwości rozpoczęcia spełniania obowiązku szkolnego przez dziecko 6-letnie. Zgodnie z nowelizacją, od 1 września 2009 roku dzieci pięcioletnie będą miały prawo do rocznego przygotowania przedszkolnego. Natomiast od 1 września 2011 roku wprowadzony zostanie obowiązek rocznego przygotowania przedszkolnego dla dzieci pięcioletnich.

Zmiany w ustawie o systemie oświaty pozwolą również samorządom na przekazanie szkoły lub placówki do prowadzenia innemu podmiotowi z ominięciem procesu likwidacyjnego. Samorząd będzie mógł przekazać szkołę lub placówkę za zgodą kuratora oświaty, jeżeli uczy się w niej nie więcej niż 70 uczniów. O przekazaniu szkoły powiadomieni zostaną 6 miesięcy wcześniej pracownicy szkoły.

Kolejna zmiana ma na celu wzmocnienie nadzoru i ograniczenie biurokracji szkolnej poprzez doprecyzowanie podziału obowiązków między jednostkami samorządu terytorialnego a kuratorami. Wprowadzone zmiany pozwolą kuratorom oświaty skoncentrować się na najważniejszym zadaniu, czyli nadzorze nad jakością kształcenia. Kurator oświaty między innymi nie będzie już opiniował arkuszy organizacyjnych szkół, nie będzie musiał opiniować planów pracy placówek doskonalenia nauczycieli, projektów sieci szkół, połączenia szkół w zespół, z wyjątkiem łączenia szkoły podstawowej z gimnazjum. Opinie kuratora oświaty trzeba będzie jednak zasięgać w przypadku likwidacji szkoły.

Po wejściu w życie ustawy zmieni się skład komisji konkursowej wybierającej dyrektora szkoły. Liczba członków komisji się zmniejszy. Ponadto większość w komisji będą

miały organy odpowiedzialne za jakość pracy szkoły, czyli przedstawiciele samorządu i nadzoru pedagogicznego. Zmodyfikowane zostały przepisy dotyczące powoływania na stanowisko dyrektora szkoły osoby niebędącej nauczycielem. Przepis ten jest szczególnie ważny w przypadku szkół artystycznych, zawodowych lub technikum. Zmiana zakłada, że samorząd będzie mógł powierzyć pełnienie funkcji dyrektora szkoły osobie niebędącej nauczycielem po zasięgnięciu opinii kuratora oświaty.

W związku z wieloma nieprawidłowościami, kolejna zmiana w ustawie ma na celu wprowadzenie mechanizmów umożliwiających weryfikację wydatkowania dotacji przyznanych przez właściwe jednostki samorządu terytorialnego szkołom i placówkom niepublicznym, prowadzonym przez osoby prawne i fizyczne. Ustawa zakłada, że właściwe wykorzystanie dotacji zostanie zapewnione poprzez: określenie przeznaczenia otrzymywanych funduszy, umożliwienie organom dotującym kontrolowania prawidłowości wykorzystania środków przyznanych z ich budżetów, w tym zapewnienie osobom upoważnionym do przeprowadzenia kontroli prawa wstępu do szkół i placówek oraz wglądu do prowadzonej przez nie dokumentacji organizacyjnej, finansowej i dokumentacji przebiegu nauczania. Ustalanie trybu i zakresu kontroli wykorzystania dotacji będzie należało do kompetencji samorządu terytorialnego.

Kolejne zmiany dotyczą możliwości tworzenia w szkołach publicznych i niepublicznych oddziałów międzynarodowych, w których nauczanie będzie zgodne z programem nauczania ustalonym przez zagraniczną instytucję edukacyjną. Uczniowie uczęszczający do oddziałów międzynarodowych będą realizować obowiązek szkolny i obowiązek nauki. Uczniowie oddziału międzynarodowego, będący obywatelami polskimi, będą mieli obowiązek nauki języka polskiego oraz historii i geografii Polski zgodnie z polską podstawą programową kształcenia ogólnego. Uczniom oddziału międzynarodowego niebędącym obywatelami polskimi, szkoła zapewni naukę języka polskiego jako języka obcego. Uczniowie uczęszczający do takich oddziałów będą mieli możliwość przejścia na każdym etapie kształcenia do polskiego systemu edukacji, co między innymi będzie gwarantowane koniecznością przystąpienia do sprawdzianu w szkole podstawowej i do egzaminu gimnazjalnego. Nadzór pedagogiczny nad szkołą prowadzącą oddziały międzynarodowe pozostanie w kompetencjach właściwego kuratora oświaty. Organy prowadzące szkoły z oddziałami międzynarodowymi nie otrzymają z tego tytułu większych środków w ramach części oświatowej subwencji ogólnej lub dotacji. Aby utworzyć oddział międzynarodowy, organ prowadzący szkołę będzie musiał wystąpić o zezwolenie Ministra Edukacji Narodowej. Zezwolenie ta-

kie będzie wydane, jeżeli kurator w opinii potwierdzi, że szkoła dysponuje odpowiednimi zasobami finansowymi oraz odpowiednią kadrami, a szkoła dostarczy zgodę zagranicznej instytucji edukacyjnej.

Według danych międzynarodowych i krajowych, wiele dzieci imigrantów w Unii Europejskiej cierpi z powodu nierównego, w porównaniu z ich kolegami pochodzącymi z kraju goszczącego, dostępu do edukacji. Dzieci ze środowisk migracyjnych częściej przerywają naukę i rzadziej rozpoczynają studia wyższe. Dlatego MEN zaproponowało rozwiązania ułatwiające integrację dzieci imigrantów w środowisku szkolnym i w dalszej kolejności w społeczeństwie. Cel taki ma spełnić zatrudnianie asystentów nauczycieli, władających językiem uczących się cudzoziemców. Będą oni wspomagać dzieci obcojęzyczne w integracji ze środowiskiem szkolnym, ale również nauczycieli mających takie dziecko w oddziale liczącym kilkunastu lub ponad dwudziestu uczniów. Uczniom oddziału międzynarodowego niebędącym obywatelami polskimi szkoła zapewni naukę języka polskiego jako języka obcego. Proponowana zmiana w zakresie zwolnienia z opłat za naukę na poziomie ponadgimnazjalnym osób niebędących obywatelami polskimi, pochodzących głównie z krajów spoza Unii Europejskiej, rozszerzy krąg osób uprawnionych do korzystania z bezpłatnej nauki i opieki w szkołach ponadgimnazjalnych.

Kolejna zmiana w ustawie postulowana była przez Rzecznika Praw Obywatelskich. Pozwala ona na spełnianie rocznego obowiązkowego przygotowania przedszkolnego, obowiązku szkolnego i obowiązku nauki poza szkołą lub przedszkolem. Zezwolenie na nauczanie domowe rodzice uzyskają po zasięgnięciu opinii poradni psychologiczno-pedagogicznej. Efekty kształcenia domowego będzie sprawdzał dyrektor szkoły podczas egzaminów klasyfikacyjnych. Egzaminy te będą przeprowadzane raz w roku. Dziecko uczące w domu będzie realizowało tę samą podstawę programową, co dzieci uczące się w szkole.

Podstawowym dokumentem określającym zakres treści nauczania, umiejętności oraz wymagań jest podstawa programowa. Na jej bazie tworzone będą programy nauczania, przygotowywane zewnętrzne egzaminy, a także podręczniki. Wybór programu i podręcznika, a także stosowanych środków dydaktycznych należeć będzie do nauczyciela. Dokonanie wyboru programu nauczania w żaden sposób nie zdejmie z nauczyciela odpowiedzialności za realizację podstawy programowej. Wybrane lub opracowane przez nauczycieli programy będzie dopuszczał do użytku szkolnego w danej szkole jej dyrektor. Będzie on odpowiedzialny za uwzględnienie w szkolnym zestawie programów naucza-

nia całości podstawy programowej dla danego etapu edukacyjnego i podanie do wiadomości publicznej wykazu wybranych podręczników w terminie do 15 czerwca danego roku. Liczba i różnorodność środków dydaktycznych, które mogą być używane w procesie nauczania powoduje, że zalecenie wszystkich z nich do użytku szkolnego przez ministra jest niemożliwe i niecelowe. Z powyższych względów w nowelizacji ustawy uchylono upoważnienia dla ministra do określenia w drodze rozporządzenia warunków i trybu zalecania do użytku szkolnego środków dydaktycznych. Proponowane zmiany zwiększą odpowiedzialność nauczyciela i dyrektora szkoły za jakość nauczania. Aby pomóc dyrektorom szkół w procesie dopuszczania programów nauczania i wychowania przedszkolnego, Minister Edukacji Narodowej w drodze rozporządzenia określi szczegółowe warunki i tryb dopuszczania programów do użytku w szkolnego.

W obecnym stanie prawnym osoba, niebędąca nauczycielem, a ucząca w szkole, miała wynagrodzenie ograniczone do poziomu wynagrodzenia nauczyciela kontraktowego. Ponadto, aby zatrudnić taką osobę, dyrektor szkoły musiał uzyskać zgodę kuratora. Proponowane zapisy pozwalają ustalić poziom wynagrodzenia dla takich osób na poziomie nie wyższym niż wynagrodzenie nauczyciela dyplomowanego. Te zmiany są szczególnie ważne dla szkół zawodowych i artystycznych, gdzie zatrudnia się specjalistów wysokiej klasy, którzy nie posiadają przygotowania pedagogicznego.

Nowelizacja ustawy nakłada również na dyrektorów szkół obowiązek podejmowania działań zabezpieczających uczniów korzystających z Internetu przed dostępem do treści, które mogą stanowić zagrożenie dla prawidłowego rozwoju dzieci i młodzieży. Szkoła ma obowiązek między innymi instalować i aktualizować programy chroniące uczniów przed treściami niepożądanymi.

Przytoczyłem jedynie kilka zmian. W ustawie zmieniono ponadto wiele zapisów porządkujących. ✦

Jerzy Byczkowski
konsultant ds. prawa oświatowego
w ODN w Słupsku

* Opracowanie powyższe zostało przygotowane w oparciu o materiały Ministerstwa Edukacji Narodowej.

Komunikaty

✦ www.6latki.men.gov.pl

Ministerstwo Edukacji Narodowej uruchomiło informacyjną stronę internetową poświęconą sześciolatkom. www.6latki.men.gov.pl to portal internetowy adresowany do rodziców, nauczycieli, dyrektorów oraz organów prowadzących szkoły i przedszkola. Znajdują się na nim praktyczne informacje na temat możliwości wynikających z reformy oświaty.

Przygotowana przez resort oświaty strona, poza informacjami na temat praw rodziców, zawiera także wskazówki dotyczące organizacji edukacji wczesnoszkolnej. Portal dostarcza również informacji na temat edukacji przedszkolnej oraz możliwości, jakie będą mieli rodzice w najbliższych latach.

Ze strony: www.men.gov.pl

✦ **(nie)dofinansowanie imprez organizowanych dla dzieci i młodzieży**

Pomorski Kurator Oświaty Zdzisław Szudrowicz w piśmie nr KO-III.BW-414-03/09 z dnia 24 marca 2009 r. poinformował, „(...) że w roku 2009 z uwagi na ograniczenia w budżecie Kuratorium Oświaty w planie wydatków zagwarantowano tylko środki finansowe na Imprezy Priorytetowe, organizowane lub współorganizowane przez Pomorskiego Kuratora Oświaty. W związku z powyższym w roku 2009 nie ma możliwości składania wniosków o dofinansowanie do organizacji imprez”. Kurator przypominał też, że w pismach przewodnich do informatorów o imprezach dla dzieci i młodzieży szkolnej na rok szkolny 2008/2009 zarówno MEN jak i KO zaznaczyło, iż umieszczenie oferty w informatorze nie jest równoznaczne z przyjęciem przez MEN/KO zobowiązania finansowego w zakresie organizacji zgłoszonych imprez.

Ze strony: www.kuratorium.gda.pl

✦ **Warunki prowadzenia działalności innowacyjnej i eksperymentalnej**

Starszy wizytator KO w Gdańsku – Hanna Soral (tel. 0-58 305 11 22) opracowała szczegółową informację – na podstawie rozporządzenia Ministra Edukacji Narodowej i Sportu z dnia 9 kwietnia 2002 r. w sprawie warunków prowadzenia działalności innowacyjnej i eksperymentalnej przez publiczne szkoły i placówki (Dz. U. z 2002 r. Nr 56, poz. 506) – o warunkach prowadzenia działalności innowacyjnej i eksperymentalnej przez publiczne szkoły i placówki.

W informacji podane zostały m.in.:

- podstawa prawna,

- definicje innowacji pedagogicznej i eksperymentu pedagogicznego,
- cele działań innowacyjnych,
- wymogi formalne, aby w szkole mogła być prowadzona innowacja lub eksperyment pedagogiczny,
- dokumentacja, jaką dyrektor szkoły zobowiązany jest przesłać kuratorowi oświaty (1. pismo dyrektora szkoły – do 31 marca roku poprzedzającego rok szkolny, w którym jest planowane rozpoczęcie innowacji lub eksperymentu – o przekazaniu kuratorowi oświaty, w celu zarejestrowania, wymaganej przepisami prawa dokumentacji dotyczącej wprowadzenia działalności innowacyjnej w szkole wraz z załącznikami; 2. wzór uchwały rady pedagogicznej w sprawie wprowadzenia innowacji wraz z opisem jej zasad).

Ze strony: www.kuratorium.gda.pl

✦ Inicjatywa RAZEM 89

Katarzyna Hall, Minister Edukacji Narodowej, objęła patronatem działania Inicjatywy Razem 89 skierowane do młodzieży. Inicjatywa RAZEM 89 to otwarta, obywatelska platforma działania dla wszystkich, którzy zechcą włączyć się w obchody dwudziestej rocznicy przemian 1989 roku i odzyskania wolności.

Inicjatywę 89 powołały: Fundacja im. Stefana Batorego, Fundacja Rozwoju Demokracji Lokalnej, Ośrodek Karta, Centrum Edukacji Obywatelskiej, Stowarzyszenie Wolnego Słowa, Dom Spotkań z Historią, Forum Obywatelskiego Rozwoju, Polska Akcja Humanitarna, Fundacja Wspomagania Wsi, Projekt: Polska. Do współpracy zaproszono organizacje pozarządowe, organy administracji, samorządy, firmy, szkoły, biblioteki, domy kultury, grupy młodzieżowe, lokalnych liderów. Jednym z ważnych celów powołania Inicjatywy jest chęć dotarcia do młodych ludzi, tych którzy roku 1989 nie przeżyli, często traktują je jako wydarzenia odległe, ich nie dotyczące.

W ramach Inicjatywy planowane są **konkursy dla młodzieży**. Najczęściej pojawia się pomysł zebrania relacji i odszukania dokumentów sprzed 20 lat. Młodzież ma dotrzeć do archiwów, bibliotek, urzędów, poszukać świadectw historycznych, a potem porozmawiać z dorosłymi – rodzicami, dziadkami, dawnymi działaczami – świadkami czy uczestnikami historycznych zdarzeń. Taka praca ma uświadomić młodzieży rangę zmian, ich wpływ na życie każdego z nas, natomiast prace konkursowe mogą okazać się cennym świadectwem, być może będą zasługowały na przechowanie w lokalnych archiwach.

Na stronie www.razem89.pl można znaleźć **materiały przygotowane z myślą o młodzieży** – scenariusze zajęć WOS o roku 1989 dla gimnazjalistów, projekty debat uczniowskich, konkursy. W dziale CZYTELNIĄ – materiały, które mogą być przydatne – głosy historyków, publicystów, polityków, nie tylko o wydarzeniach, ale też dyskusja o ich znaczeniu, oceny i polemiki.

Organizatorzy chcą zwrócić uwagę na międzynarodowy *Konkurs 1989 – obrazy przełomu* skierowany do młodych Europejczyków. Efektem konkursu ma być obraz przemian roku 1989 z perspektywy wszystkich narodów. Młodzi ludzie mogą zaświadczyć, że znają i rozumieją swoją historię, że cenią wkład własnego kraju w historię Europy.

Szczegółowe informacje: www.razem89.pl

✦ Seminarium Leonardo da Vinci

Narodowa Agencja Programu „Uczenie się przez całe życie” zaprasza zainteresowanych do wzięcia udziału w **seminarium kontaktowym**, które odbędzie się w Warszawie, w dniach 15-17 czerwca 2009. Organizatorami seminarium są: FRSE, Ambasada Francuska w Warszawie, Polsko-Francuski Fundusz Współpracy.

Seminarium Kontaktowe stwarza możliwości: * uzyskania informacji o możliwościach współpracy europejskiej w dziedzinie, której dotyczy seminarium, poznania osób z innych krajów europejskich, utworzenie z nimi grupy partnerskiej, * uzyskania konkretnych informacji i wskazówek dotyczących opracowania projektu (podział obowiązków i zadań w projekcie, opracowywania procedury oceny projektu i rozpowszechnienia jego wyników itp.), * uzyskania praktycznych informacji dotyczących procedur, wypełniania formularzy wniosków, zobowiązań finansowych i kontraktowych instytucji, które otrzymały granty itp.

Szczegółowe informacje: leonardo.org.pl

✦ regiopedia.pl

Encyklopedia Regionów

Regiopedia jest internetową encyklopedią regionów, którą tworzyć mogą wszyscy internauci. Portal prezentuje kulturę, przyrodę, atrakcje turystyczne, ciekawych ludzi, a także historię szesnastu polskich regionów. Ambicją twórców Regiopedii jest odkrywanie uroków miejsc znanych dotąd jedynie lokalnie.

Regiopedia jest nowoczesnym, funkcjonalnym i multimedialnym portalem, w którym do każdego wpisu można dołączyć zdjęcie, nagranie wideo, zlokalizować go na mapie satelitarnej. Na każdej z podstron regionalnych prezentowane są również najświeższe informacje z regionu, przygotowywane przez dzienniki grupy prasowej Media Regionalne – twórcy Regiopedii.

W każdej chwili można skomentować, uaktualnić, poszerzyć dowolne hasło. Regiopedia jest każdego dnia bogatsza, gdyż rozwija się zgodnie z zainteresowaniami jej użytkowników.

Ze strony: www.regiopedia.pl

(D.I.)

INFORMACJE OPINIE PROPOZYCJE

Kształcenie matematyczne DZIAŁANIA ODN W SŁUPSKU

Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej i Sportu z dnia 23 kwietnia 2003 r.¹ nakłada na wojewódzką placówkę doskonalenia nauczycieli obowiązek podejmowania takich zadań w zakresie logistyki i prac koncepcyjno-organizacyjnych, które przyczyniałyby się do właściwego funkcjonowania systemu doskonalenia i doradztwa. Wiąże się to z koniecznością permanentnego monitorowania zmian i nowości w systemie edukacji, przetwarzania uzyskanych informacji, a także wypracowania strukturalno-proceduralnych form przekazywania ich bezpośrednim adresatom czyli placówkom oświatowym i nauczycielom.

Realizacja zadań statutowych

Ośrodek Doskonalenia Nauczycieli w Słupsku, wypełniając swoje zadania statutowe, w szczególności koncentruje się na:

- planowaniu problematyki, organizacji i realizacji doskonalenia zawodowego i metodycznego nauczycieli, wychowawców i kadry kierowniczej (konferencje, seminaria, szkolenia dotyczące ogólnej wiedzy i umiejętności zawodowych nauczycieli, zespoły i warsztaty metodyczne),
- prowadzeniu konsultacji, dotyczących problemów zawodowych, organizacyjno-merytorycznych i metodycznych dla zainteresowanych nauczycieli,
- wspieraniu i upowszechnianiu zmian edukacyjnych, innowacji i programów autorskich, dydaktycznych i wychowawczych osiągnięć szkół i placówek oraz nauczycieli i wychowawców, m.in. we współpracy z wydawnictwami i innymi instytucjami,
- wspieraniu wewnątrzszkolnego doskonalenia nauczycieli,
- gromadzeniu i upowszechnianiu informacji o edukacji poprzez wydawanie biuletynu „Informator Oświatowy”, udostępnianie ich na stronie internetowej, a także poprzez gromadzenie zbiorów w bibliotece metodycznej.

Na początku każdego roku szkolnego ODN w Słupsku przedstawia ofertę doskonalenia nauczycieli w postaci studiów podyplomowych, kursów kwalifikacyjnych, kursów doskonalących i tematów szkoleniowych dla rad pedagogicznych. W jej planowaniu uwzględniamy wyniki badań ankietowych dotyczących zapotrzebowania nauczycieli na doskonalenie², wyniki ewaluacji po przeprowadzonych szkoleniach, nieformalne opinie nauczycieli, jak też priorytety MEN i Pomorskiego Kuratora Oświaty. Ośrodek w Słupsku zatrudnia 26 konsultantów różnych specjalności, więc oferta jest różnorodna i można rzec, że „zagospodarowuje” wszystkie obszary edukacji.³

Tabela 1. Realizacja form doskonalenia przez ODN w Słupsku w latach 2007-2008⁴

		2008	2007
konferencje	ogółem	30	73
	liczba uczestników	1820	2339
zespoły/warsztaty problemowe i metodyczne	ogółem	37	43
	liczba uczestników	659	303
konsultacje zbiorowe	ogółem	16	-
	liczba uczestników	149	-
konsultacje indywidualne	ogółem	1303	1215
szkolenie Rad Pedagogicznych	ogółem	43	61
	liczba uczestników	1079	1518
kursy	ogółem	26	37
	liczba uczestników	827	838

Działania na rzecz kształcenia matematycznego i działania wspomagające

Wśród proponowanej tematyki kursów i szkoleniowych rad pedagogicznych występują te bezpośrednio związane z kształceniem i jego efektywnością, ocenianiem wewnątrzszkolnym, interpretacją wyników kształcenia i budowaniem programów naprawczych, ale także związane z profilaktyką, opieką i wychowaniem. Niezależnie od tych propozycji konsultanci organizują spotkania w zespołach przedmiotowych lub prowadzą warsztaty metodyczne, uwzględniając potrzeby nauczycieli i zachodzące w edukacji zmiany. Dotyczą one nauczania języka polskiego i języków obcych, biologii i przyrody, matematyki – od paru lat ze szczególnym naciskiem na przedmioty wiodące na egzaminach zewnętrznych.

W klasowo-lekcyjnym systemie edukacji wszelkie obszary działania szkoły (nauczycieli, uczniów, rodziców, instytucji)⁵ wzajemnie się przenikają i uzupełniają. Kształcenie matematyczne jest jednym z elementów edukacji szkolnej i między nim, a pozostałą częścią edukacji zachodzi współzależność.

Poniżej prezentujemy działania słupeckiego Ośrodka na rzecz podnoszenia jakości kształcenia matematycznego w ciągu ostatnich 2 lat. Przy czym, problem ten rozumiemy szerzej – jako:

- organizowanie zespołów i warsztatów metodycznych dla nauczycieli, wymiana informacji,
- działania wspomagające, niezbędne w procesie nauczania-uczenia się, które pośrednio przyczyniają się do podnoszenia jakości kształcenia, w tym także matematycznego.⁶

Tabela 2. Formy doskonalenia na rzecz kształcenia matematycznego i formy wspomagające – realizowane przez ODN w Słupsku w latach 2007-2008

		2008	2007
konferencje	ogółem	5	2
	liczba uczestników	781	386
	w tym: dot. matematyki	2	1
	liczba uczestników	77	226
zespoły/warsztaty problemowe i metodyczne	ogółem	7	6
	liczba uczestników	157	85
	w tym: dot. matematyki	3	3
	liczba uczestników	70	46
konsultacje zbiorowe	ogółem	6	-
	liczba uczestników	30	-
	w tym: dot. matematyki	3	-
	liczba uczestników	12	-
konsultacje indywidualne	ogółem	9	5
	w tym: dot. matematyki	2	5
szkolenie Rad Pedagogicznych	ogółem	19	19
	liczba uczestników	458	447
kursy	ogółem	2	2
	liczba uczestników	39	47

Spośród konferencji należałoby wymienić te, których ODN w Słupsku był organizatorem lub współorganizatorem – na zlecenie Urzędu Marszałkowskiego Województwa Pomorskiego lub Pomorskiego Kuratorium Oświaty:

- konferencja w Słupsku: „Jak kształcić uczniów w obszarach wyznaczonych standardami egzaminacyjnymi” (listopad 2008 r. – dla dyrektorów i nauczycieli szkół podstawowych i gimnazjów – 201 osób),
- konferencja w Gdańsku: „Kształcenie uczniów zdolnych w szkołach i placówkach województwa pomorskiego” (kwiecień 2008 r. – dla dyrektorów i nauczycieli wszystkich typów szkół – 453 osoby),
- konferencja w Słupsku: „Wykorzystanie wyników egzaminów zewnętrznych” (grudzień 2007 r. – dla dyrektorów i nauczycieli szkół podstawowych i gimnazjów – 160 osób),
- konferencja w Gdańsku: „Wspomaganie rozwoju matematycznego dziecka w wieku wczesnoszkolnym” (listopad 2007 r. – dla dyrektorów i nauczycieli szkół podstawowych – 226 osób) [Nauczanie matematyki a teorie Vygotskiego],
- także konferencja w Słupsku: „Diagnoza osiągnięć uczniów w kontekście egzaminów zewnętrznych” (listopad 2006 r. – dla dyrektorów i nauczycieli szkół podstawowych i gimnazjów – 180 osób).

Ponadto zorganizowane były w Słupsku konferencje o mniejszym zasięgu:

- „Nowa podstawa programowa z matematyki w szkole podstawowej w klasach IV-VI” (grudzień 2008 r. – dla nauczycieli matematyki),
- „Zasady egzaminu maturalnego z matematyki 2010” (wrzesień 2008 r. – dla nauczycieli szkół ponadgimnazjalnych – organizator: OKE Gdańsk),
- „Nauczanie matematyki w świetle badań PISA 2006” (luty 2008 r. – dla dyrektorów gimnazjów)⁷.

Od wielu lat Ośrodek Doskonalenia Nauczycieli w Słupsku jest organizatorem 2-etapowego Regionalnego Konkursu Matematycznego dla uczniów klas I-II szkół ponadgimnazjalnych (dla powiatów: słupeckiego, bytowskiego, chojnickiego, człuchowskiego i lęborskiego). Ponadto koordynuje prace związane z przeprowadzeniem Międzynarodowego Konkursu Matematycznego „Kangur” (dla ww. powiatów), a także patronuje wojewódzkiemu konkursowi matematycznemu „MATMAN” (organizator: Zespół Szkół w Potęgowie)⁸.

Tabela 3. Konkursy matematyczne

Nazwa	Liczba edycji	Liczba uczestników	Liczba nagrodzonych
Regionalny konkurs matematycznych klas I-II szkół ponadgimnazjalnych	17	ok. 2900	104
Międzynarodowy konkurs matematyczny „KANGUR”	15	ok. 80 tysięcy	ok. 5600 [150 laureatów]

Niezależnie od organizowanych spotkań przedmiotowych i warsztatów metodycznych oraz konsultacji zbiorowych, związanych bezpośrednio z kształceniem matematycznym, w ramach ww. form realizowano działania wspomagające:

- zespoły problemowo-przedmiotowe: „Sukces w przygotowaniu ucznia do egzaminu gimnazjalnego – łączenie nauczania tradycyjnego i multimedialnego”, „Ocenianie kształtujące pomocne w podnoszeniu efektywności kształcenia”, „Analiza wyników egzaminu maturalnego – spojrzenie retrospektywne. Nowe zadania dla nauczyciela”, „System przygotowań do matury”, „Interpretacja wyników egzaminów zewnętrznych”;
- konsultacje zbiorowe m.in.: „Wyniki egzaminów gimnazjalnych – przygotowanie do analizy”, „Diagnoza wstępna z matematyki w klasie I i II szkoły ponadgimnazjalnej”, „Nowa podstawa programowa z matematyki w szkole ponadgimnazjalnej”;
- szkolenia rad pedagogicznych: „Diagnoza osiągnięć uczniów – planowanie, organizacja, interpretacja”, „Analiza i interpretacja wyników egzaminów zewnętrznych – budowanie programów naprawczych”, „Wymagania edukacyjne, kryterialne ocenianie i przygotowanie do egzaminów zewnętrznych”, „Ocenianie wewnątrzszkolne a wyniki egzaminów zewnętrznych”, „Ocenianie kształtujące”, „Wspieranie rozwoju uczniów poprzez ocenianie”, „Praca z uczniem zdolnym”.

Poza tradycyjnie organizowanymi kursami doskonalącymi dla nauczycieli różnych placówek, w ostatnich latach ODN w Słupsku w ramach wspomagania działalności dydaktycznej szkół realizuje 10-20 godzinne kursy dla jednej placówki, związane z ocenianiem wewnątrzszkolnym i wynikami egzaminów zewnętrznych. Na tych kursach, podczas zajęć – najczęściej prowadzonych przez 2-3 konsultantów – w oparciu o wyniki własne szkół (egzaminów zewnętrznych i oceniania wewnątrzszkolnego) przeprowadza się przede wszystkim jakościowo-kryterialną analizę umiejętności uczniów, z podziałem

na klasy, przedmioty (w szczególności język polski, matematyka, fizyka, biologia), standardy egzaminacyjne, poziomy wymagań. Z propozycji tej skorzystały: Gimnazjum w Starkowie, SP w Strzebielinie, CKU w Chojnicach, ZS 7 w Chojnicach, SP 5 w Bytowie, Gimnazjum w Miastku. Z każdym rokiem nabieramy większego doświadczenia w realizacji tej formy wspomagania szkół.

Badania własne

W zależności od potrzeb i priorytetów MEN pracownicy Ośrodka Doskonalenia Nauczycieli w Słupsku prowadzą badania własne, o charakterze pilotażowym:

- Na przełomie października i listopada ubiegłego roku wśród uczestników 3 kursów grantowych, realizowanych przez ODN w Słupsku przeprowadzono badania ankietowe dotyczące potrzeb doskonalenia nauczycieli. Uzyskano około 100 ankiet – analiza ilościowa i jakościowa zostanie przedstawiona w najbliższym czasie i przyczyni się do modyfikacji oferty ośrodka.
- W sierpniu ubiegłego roku konsultanci Ośrodka Doskonalenia Nauczycieli w Słupsku opracowali dla gmin powiatu słupskiego, bytowskiego, człuchowskiego i lęborskiego zbiorcze zestawienie wyników egzaminów zewnętrznych za lata 2002-2008, z uwzględnieniem podziałów na standardy wymagań – zaprezentowano i przekazano je przedstawicielom organów samorządowych, odpowiedzialnych za edukację w gminie.
- W związku z zapowiadanymi zmianami w koncepcji nowej podstawy programowej – na przełomie września i października 2007 r. przeprowadzono 2 badania ankietowe „Przygotowanie uczniów klas III do egzaminu gimnazjalnego z języka polskiego i matematyki”, „Przygotowanie uczniów klas I i III do egzaminu maturalnego z języka polskiego i matematyki” – skierowane one były do szkół powiatów: słupskiego, bytowskiego, człuchowskiego, chojnickiego i lęborskiego. Celem badań było określenia stopnia znajomości przez nauczycieli wymagań zawartych w podstawach programowych z języka polskiego i matematyki oraz preferowanych metod pracy z uczniem przygotowującym do egzaminów zewnętrznych. Uzyskano około 200 ankiet – wyniki będą prezentowane na planowanych spotkaniach z nauczycielami dotyczących wdrażania nowej podstawy programowej z j. polskiego i matematyki.
- Badania pilotażowe „Sprawdź swoje umiejętności” prowadzone na przełomie października i listopada 2006 r. dotyczyły umiejętności strategicznych w rozwiązywaniu zadań matematycznych i fizycznych (na bazie zadań otwartych gimnazjalnego egzaminu matematyczno-przyrodniczego 2006). Ich celem było

dokonanie analizy trwałości i zmian w umiejętności stosowania strategii myślenia i algorytmów, niezbędnych przy rozwiązywaniu zadań matematycznych i fizycznych. Badaniami objęto 85 uczniów klas III gimnazjów (2 szkoły) i 253 uczniów klas I i II szkół ponadgimnazjalnych (3 szkoły). Wyniki prezentowano w postaci raportu i artykułu na konferencji w listopadzie 2006 r. w Słupsku, we wrześniu 2007 r. podczas krajowej konferencji diagnostyki edukacyjnej w Łomży oraz w biuletynie „Informator Oświatowy”.

- Badania „Czy możliwy jest w pełni sprawiedliwy egzamin?” przeprowadzono na przełomie września i października 2006 r. i objęto nimi około 90 uczniów (po 1 klasie ze szkoły podstawowej, gimnazjum i liceum). Celem tych badań było uzyskanie opinii uczniów na temat egzaminów oraz zbudowania na tej podstawie rankingu pozytywnych i negatywnych cech oceniania umiejętności uczniów poprzez egzamin zewnętrzny. Wyniki przedstawiono na konferencji w listopadzie 2006 r. na konferencji w Słupsku.
- W czerwcu 2006 r. w ramach projektu ALOS (obejmującego 5 krajów) europejskiego programu „Sokrates” przeprowadzono badania międzynarodowe na temat potrzeb nauczycieli biologii, fizyki i chemii w zakresie kształcenia dorosłych (około 30 ankiet) oraz oczekiwań słuchaczy w zakresie nauczania dorosłych (około 100 ankiet). Badania były podsumowaniem 2-letniej wymiany doświadczeń. Wyniki zaprezentowano uczestnikom projektu.⁹

Techniki informacyjne i system informacji pedagogicznej

Aktualne informacje związane z funkcjonowaniem Ośrodka, organizacją doskonalenia przez Ośrodek, problematyką prowadzonych badań, z realizacją priorytetów Ministerstwa Edukacji Narodowej i Pomorskiego Kuratora Oświaty zamieszczane są na stronie internetowej www.odn.slupsk.pl. Konsultantom pracowni informacji pedagogicznej zależy na bieżącym informowaniu nauczycieli o aktualnościach i zachodzących zmianach. W minionych latach takie informacje zamieszczano w zakładce „Egzaminy zewnętrzne”. „Nowa matura”, „Konkursy”. Obecnie na bieżąco pojawiają się informacje w zakładce „Matura 2009 i 2010” (najwięcej dotyczy nowej formuły matury z matematyki w 2010 roku). Planowane jest uruchomienie kolejnej zakładki „Nowa podstawa programowa” (przede wszystkim dla nauczycieli edukacji wczesnoszkolnej i gimnazjum).

Ośrodek Doskonalenia Nauczycieli wydaje biuletyn „Informator Oświatowy”¹⁰, którego zadaniem jest dostarczenie nauczycielom, kadrze kierowniczej oraz pracownikom administracji oświatowej rzeczowej informacji o tym, co dzieje się w oświacie. Biuletyn pomaga w wymianie doświadczeń, utrwała dorobek nauczycieli i szkół.

Działy o stałym charakterze ułatwiają dyrektorom placówek i nauczycielom odnalezienie potrzebnych informacji. W biuletynie zawarte są: przepisy prawne, ich wyjaśnienia, raporty z badań prowadzonych przez OKE w Gdańsku, informacje o konferencjach i formach doskonalenia oraz materiały pokonferencyjne, artykuły o charakterze metodycznym i praktycznym, informacje o konkursach i olimpiadach, recenzje i nowości wydawnicze. Autorami artykułów są konsultanci, nauczyciele różnych specjalności, dyrektorzy szkół, pracownicy nadzoru pedagogicznego i wyższych uczelni.

Tabela 4. Zestawienie ilościowe publikacji w „Informatorze Oświatowym” dotyczące kształcenia matematycznego i działań wspomagających w latach 2006-2008

	Liczba publikacji i autorów
2008 rok	łącznie 13 publikacji, 5 autorów; w tym: 4 publikacje o tematyce matematycznej
2007 rok	łącznie 15 publikacji, 9 autorów; w tym: 6 publikacji o tematyce matematycznej
2006 rok	łącznie 19 publikacji, 6 autorów; w tym: 6 publikacji o tematyce matematycznej

Wymienić można niektóre tytuły artykułów:

- bezpośrednio związane z kształceniem matematycznym – „Matematyka 2010 – przygotowanie do matury”, „Zmiany w podstawie programowej z matematyki po wrześniu 2007r.”, „Nauczanie matematyki – zmiany przed maturą 2008”, „Matura – program doskonalenia nauczycieli. Spotkanie wojewódzkich koordynatorów projektu”, „Fascynujący świat łamigłówek”, „Za rękę z Einsteinem”, „Czternasty skok KANGURA”, „Matematyczny KANGUR – podsumowanie konkursu”, „Konkurs matematyczny szkół ponadgimnazjalnych – finał regionalny”, „Wojewódzki konkurs matematyczny MATMAN”;

- o charakterze wspomagającym – „Jaki nauczyciel jest potrzebny polskiemu uczniowi?”, „Nowoczesny warsztat nauczyciela w kontekście planowanej reformy”, „O nowy model doradztwa”, „O uczniu zdolnym czyli z doświadczeń nauczyciela praktyka”, „Blaski i cienie pracy z uczniem zdolnym”, „Kiedy uczeń przerasta mistrza”, „Nauczmy uczniów uczenia się”, „Uwarunkowania wyników egzaminu gimnazjalnego”, „Jak organizacja i przebieg procesu kształcenia wpływają na wyniki egzaminu gimnazjalnego”, „Edukacyjna Wartość Dodana – badanie przyrostu wiedzy”, „O czym mówią wyniki egzaminów zewnętrznych” (3 części).

Zachodzące w ostatnim okresie zmiany w systemie edukacji, wynikające z wdrażanej reformy, wskazują na to, że działania Ośrodka Doskonalenia Nauczycieli w Słupsku należy jeszcze bardziej zintensyfikować. Bowiern nauczyciele oczekują permanentnej i wyczerpującej informacji – tej związanej ze zmianami strukturalno-organizacyjnymi, jak też i tej dotyczącej zagadnień merytoryczno-metodycznych. Oczekują ponadto wsparcia przy wdrażaniu nowej podstawy programowej, przy wyborze podręczników, jak też w przygotowaniu do nowej formuły egzaminów zewnętrznych (matematyka 2010, egzamin gimnazjalny 2012).

Biorąc pod uwagę dotychczasowe doświadczenia, w szczególności realizowane będą te formy doskonalenia, które sprawdziły się i przynosiły najlepsze efekty – konferencje problemowe i przedmiotowe, kursy i szkolenia adresowane do konkretnych szkół, aktualizowanie informacji na stronie internetowej, spotkania w małych przedmiotowych i międzyprzedmiotowych zespołach nauczycielskich jednej lub kilku szkół. Ze wskazaniem na tematykę związaną z kształceniem takich umiejętności uczniowskich jak: interpretowanie i przetwarzanie informacji tekstowych, liczbowych i graficznych, analizowanie przyczynowo-skutkowe, podejmowanie decyzji, planowanie strategii działania, prowadzenie prostych rozumowań, argumentowanie uzasadniające poprawność rozumowania. Umiejętności te kształtowane są nie tylko na lekcjach matematyki. ✦

Jerzy Paczkowski

*konsultant ds. matematyki, jakości,
diagnozy działalności szkół
i placówek oświatowych
w ODN w Słupsku*

PRZYPISY:

1. Patrz: §13 ust. 2 i §15 Rozporządzenia MENiS z dnia 23 IV 2003 r. w sprawie warunków i trybu tworzenia, przekształcania i likwidowania oraz organizacji i sposobu działania placówek doskonalenia nauczycieli, w tym zakresu ich działalności obowiązkowej oraz zadań doradców metodycznych, warunków i trybu powierzania nauczycielom zadań doradcy metodycznego (Dz. U. z 2003 r. N 84, poz. 779).
2. Takie analizy ODN w Słupsku prowadził w latach 2004-2006 oraz w 2008 roku; wykorzystano także wyniki z raportu Pomorskiego Kuratorium Oświaty z 2007 roku „Badanie potrzeb nauczycieli w zakresie doskonalenia zawodowego”.
3. Spośród 26 konsultantów – 9 specjalizuje się w zagadnieniach problemowych oświaty, 8 zajmuje się zagadnieniami przedmiotowymi, a 9 łączy w swojej działalności oba obszary.
4. W opracowaniu analizują działalność ODN w Słupsku na rzecz kształcenia matematycznego w latach 2007-2008 (wyjątkowo w 2006 r.) na tle całokształtu realizowanych przez Ośrodek zadań.
5. Mam na myśli 3 kręgi współśrodkowe, ilustrujące odpowiednio: najmniejszy – szkołę, największy – instytucje zewnętrzne (wspomagające szkołę), środkowy – rodziców, środowisko szkolne
6. Konferencje, kursy, seminaria, szkolenia rad pedagogicznych w zakresie pracy z uczniem zdolnym, oceniania kształtującego, oceniania kryterialnego, analizy i interpretacji jakościowej (! a nie tylko ilościowej) wyników egzaminów zewnętrznych danej placówki na tle osiągnięć krajowych itp.
7. Podobną konferencję nt. „Umiejętności humanistyczne i matematyczne gimnazjalistów polskich w świetle badań PISA 2003” zorganizowano dla dyrektorów gimnazjów w 2005 roku
8. W roku szkolnym 2008/09 jest organizowany XVII Regionalny Konkurs Matematyczny dla klas I-II szkół ponadgimnazjalnych i 15. edycja konkursu „Kangur”
9. Analizę ilościowo-jakościową wyników egzaminów opracował L.Kowalewski; badanie potrzeb nauczycieli w zakresie doskonalenia, badania dotyczące podstawy programowej z matematyki i języka polskiego oraz badania pilotażowe „Sprawdź swoje umiejętności” koordynował J.Paczkowski; badania nt. egzaminu sprawiedliwego pilotowała B. Żuk; badania związane z kształceniem dorosłych koordynowali A.Rombalska D.Werbińska, M.Kowalska. Trwają przygotowania do badań ankietowych nt. kształcenia dorosłych – w ramach projektu „Uczenie się przez całe życie” (obejmującego 4 kraje) europejskiego programu Grundtvig.
10. Biuletyn „Informator Oświatowy” ukazuje się 5 razy w roku w nakładzie 300 egz. Pismo przygotowywane jest przez zespół redakcyjny.

O nowej podstawie programowej z fizyki w gimnazjum

Nowa podstawa programowa z fizyki, obowiązująca od września 2009 w klasach pierwszych gimnazjum, składa się z wymagań:

- szczegółowych (1.1-7.12) zawierających treści obowiązkowe,
- przekrojowych (8.1-8.12), w których wymieniono umiejętności, jakie nauczyciel powinien kształtować w ciągu trzech lat pobytu ucznia w gimnazjum,
- doświadczalnych (9.1-9.14), czyli 14 doświadczeń, które uczniowie powinni obowiązkowo wykonać.

W dokumentach MEN, dotyczących reformy, [1] czytamy, że nowy (obowiązujący od roku 2012) egzamin przeprowadzany w klasie III gimnazjum (po trzecim etapie kształcenia) obejmie wszystkie wyżej wymienione wymagania oraz wymagania dla etapów wcześniejszych. Oznacza to, że nauczyciel gimnazjum powinien bardzo skrupulatnie przeanalizować powyższe wymagania i ściśle przestrzegać, punkt po punkcie, ich realizacji.

Nowa podstawa programowa stawia przed nauczycielami nowe wyzwania związane z obowiązkowym wykonywaniem doświadczeń przez uczniów i kształtowaniem częściowo całkiem nowych umiejętności zawartych w wymaganiach przekrojowych. Zamieszczone niżej uwagi powinny ułatwić nauczycielom dokonanie koniecznych zmian, przystosowujących nauczanie fizyki do nowych priorytetów.

Uwagi dotyczące wymagań szczegółowych

W porównaniu z obecnie realizowaną podstawą, zakres materiału fizyki w gimnazjum został dość znacznie ograniczony. Usunięto treści astronomiczne, fizykę jądrową, większość elektromagnetyzmu i wiele pojedynczych tematów z różnych działów fizyki.

Należy zwrócić uwagę, że **obowiązkowo** w gimnazjum omawia się tylko ruch prostoliniowy (patrz: wymagania szczegółowe punkt 1). Chodzi tu o ruch stałe w tę samą stronę. Tylko w takim ruchu przebyta przez ciało droga jest równa wartości przemieszczenia i do obliczania wartości prędkości średniej można stosować wzór:

$$v = \frac{s}{t}$$

Stosowanie na lekcjach fizyki tego wzoru do obliczania wartości prędkości średniej dla innych ruchów jest niepoprawne. Fakt, że w podstawie pro-

gramowej znajdują się zasady dynamiki Newtona, świadczy o konieczności wprowadzenia pojęcia wektora. Bez tego pojęcia nie ma możliwości omawiania tych zasad. Uczeń powinien się dowiedzieć, że wielkości fizyczne dzielą się na skalarne i wektorowe. Do opisu wielkości wektorowej nie wystarczy podać jej wartości, konieczny jest kierunek, zwrot i punkt przyłożenia (inaczej zaczepienia, np. siłę zaczepiamy zawsze do ciała, na które ta siła działa). W celu utrwalenia wiedzy o fizycznych wielkościach wektorowych, należy w gimnazjum wyraźnie odróżniać wielkość wektorową od jej wartości. I tak np.:

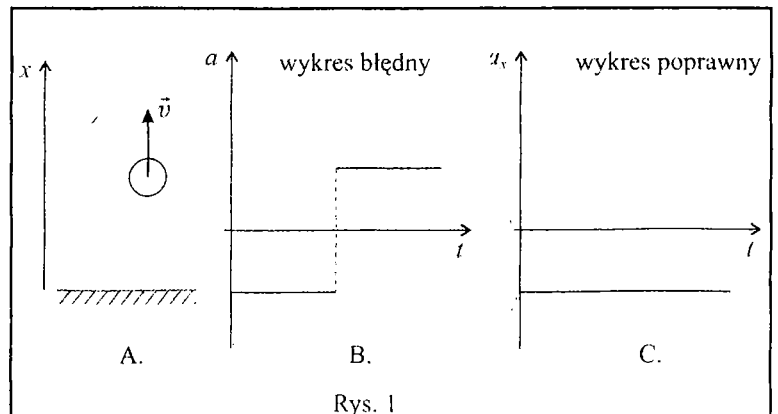
- $v = 2 \text{ m/s}$ to wartość prędkości, a nie prędkość;
- $F = 5 \text{ N}$ to wartość siły, a nie siła!

Posługiwanie się w gimnazjum tak starannym językiem fizyki znacznie ułatwia uczniom rozumienie mechaniki w szkole ponadgimnazjalnej. Warto poinformować także uczniów, że w języku angielskim prędkość to *velocity*, a wartość prędkości to *speed* czyli po polsku szybkość. Pozwoli to lepiej rozumieć wyszukane w Internecie anglojęzyczne teksty fizyczne (a także anglojęzyczne teksty piosenek).

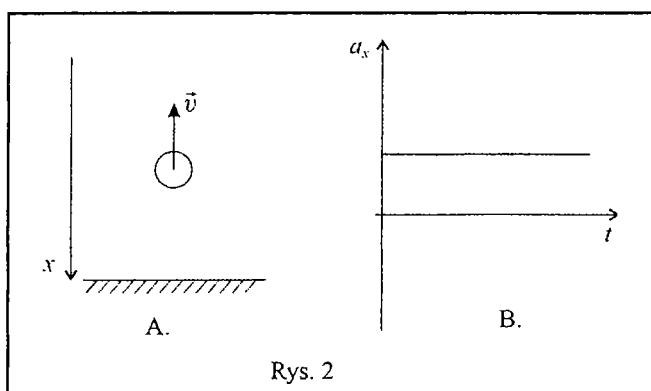
Warto także zwrócić uwagę na punkt 1.6 nowej podstawy programowej. Wynika z niego, że pojęciem przyspieszenia, a więc i wzorem

$$a = \frac{v - v_0}{t}$$

można się w gimnazjum posługiwać tylko dla ruchu prostoliniowego przyspieszonego. Jest to w pełni uzasadnione. Zastosowanie tego wzoru do opisu ruchu opóźnionego prowadzi do poważnych błędów merytorycznych. Podstawiając wartości liczbowe, uczeń uzyskuje ujemną wartość przyspieszenia. Z matematyki wiadomo jednak, że **wartość wektora nie może być ujemna!** Ponadto uczeń przyswaja sobie nieprawdziwą informację, że w ruchu opóźnionym przyspieszenie jest ujemne¹. Dysponując taką wiedzą wyniesioną z gimnazjum, uczeń sporządza wykres zależności przyspieszenia od czasu, np. dla piłki rzuconej w górę, w postaci pokazanej na rysunku 1B. Jest to wykres błędny. Poprawny wykres ma postać jak na rysunku 1C.

Wartość przyspieszenia, zarówno w ruchu przyspieszonym jak i opóźnionym, jest dodatnia. Z wektorowym charakterem tej wielkości wiąże się współrzędna przyspieszenia, która może być dodatnia lub ujemna, ale jej znak nie zależy od tego, czy ruch jest przyspieszony, czy opóźniony, tylko od wyboru zwrotu osi x , wzdłuż której porusza się piłka. Jeśli przyjmiemy, tak jak na rysunku 1A, że oś x jest zwrócona w górę, to podczas całego ruchu (opóźnionego w górę i przyspieszonego w dół) przyspieszenie piłki (przyspieszenie ziemskie) jest zwrócone przeciwnie do zwrotu osi, więc współrzędna przyspieszenia jest ujemna (rys. 1C). Gdyby oś x zwrócić w dół (rys. 2A), to wektor przyspieszenia miałby zwrot zgodny ze zwrotem osi x i wykres zależności przyspieszenia od czasu dla piłki miałby postać jak na rysunku 2B.

Rys. 2

Twórcy podstawy programowej starali się w tym przypadku nie dopuszczać do sytuacji, w której nauczyciel liceum musiałby zanegować wiedzę zdobytą przez ucznia w gimnazjum. To godzi w autorytet nauczyciela gimnazjum, a przede wszystkim poważnie utrudnia uczniowi rozumienie fizyki w szkole ponadgimnazjalnej. W konsekwencji m.in. takich niejednoznaczności tylko 6% uczniów wybiera ten przedmiot na maturze.

W wymaganiach szczegółowych nowej podstawy programowej zwraca uwagę pominięcie np. zjawiska elektryzowania przez indukcję. Usunięto także pojęcia pola elektrycznego i magnetycznego, pozostawiając równocześnie fale elektromagnetyczne i ich rodzaje. Nauczyciel ma jednak prawo do omówienia tych tematów, bo sam odpowiada za realizowany program nauczania (programy nie podlegają akceptacji MEN). Ponadto w załączniku nr 4 dokumentów MEN [1] czytamy, że: „W ocenianiu wewnątrzszkolnym wymagania mogą być rozszerzone zgodnie z realizowanym programem nauczania”.

Uwagi dotyczące niektórych wymagań przekrojowych

Umiejętności, których dotyczą te wymagania, należy świadomie kształtować przez cały okres pobytu ucznia w gimnazjum. Większość z 12 wymagań prze-

krojowych, zamieszczonych w nowej podstawie programowej, jest związana z wykonywaniem doświadczeń. I tak np. umiejętność opisywania doświadczeń (wymaganie przekrojowe 8.1) można kształtować, wprowadzając wzorzec opisu, składający się z następujących elementów:

- cel doświadczenia (zawierający problem badawczy),
- konieczne przyrządy,
- kolejne czynności i pomiary,
- wyniki obserwacji lub obliczenia (prowadzące do otrzymania wyników doświadczenia),
- wykonanie schematycznego rysunku, obrazującego układ doświadczalny (jeśli zachodzi taka potrzeba),
- wniosek (stanowiący rozwiązanie problemu).

Początkowo uczeń powinien otrzymywać pełne opisy doświadczeń, które wykonuje. Z czasem niektóre elementy pozostawiamy do samodzielnego zapisania. Tym sposobem w ciągu trzech lat uczeń powinien w pełni opanować umiejętność opisywania doświadczeń.

Umiejętność planowania doświadczenia (wymaganie przekrojowe 8.12) można kształtować, dzieląc klasę na kilkusobowe zespoły, które otrzymują to samo zadanie tak dobrane, by można je było rozwiązywać różnymi sposobami. Oto przykład z podręcznika „Świat fizyki”[3]: *Tato zamontował w ogródku plastikowy okrągły basenik. Za pomocą gumowego węża będzie go napełniał wodą. Zaplanuj pomiary, które pozwolą ci wyznaczyć masę wody w całkowicie wypełnionym basenie, tzn.:*

- a) wymień potrzebne przyrządy,
- b) wymień kolejne czynności i pomiary, które masz zamiar wykonać,
- c) podaj (jeśli jest taka potrzeba) dodatkowe dane, np. z tablic, które będą ci potrzebne do obliczeń.

Każdy zespół pracuje nad własnym pomysłem i opisem, następnie prezentuje go, a wszyscy uczniowie, po dyskusji, wybierają najlepszy ich zdaniem sposób.

W doświadczeniach obowiązkowych nr 9.1, 9.2, 9.3, 9.4, 9.5, 9.8, 9.9, 9.12 uczeń ma **wyznaczać** wielkości fizyczne, wykorzystując ich związki z wielkościami mierzonymi bezpośrednio (np. $v = \frac{s}{t}$ czy $R = \frac{U}{I}$).

W takim przypadku musi się wykazać umiejętnością opisaną w wymaganiu 8.11. Powinien zapisać wynik obliczenia z dokładnością do dwóch lub trzech cyfr znaczących, czyli wartościowych. To, z dokładnością do ilu cyfr wartościowych przybliżamy wynik obliczenia, zależy od dokładności użytych przyrządów i metody pomiaru. Cyfry wartościowe, w wyniku uzyskanym z obliczenia, numerujemy od pierwszej niezerowej cyfry, od lewej strony tego wyniku. Oto przykład:

Załóżmy, że wyznaczając masę ciała za pomocą dźwigni dwustronnej (wymaganie doświadczalne 9.4),

w wyniku mnożenia znanej masy przez iloraz długości ramion, otrzymaliśmy 0,075419 kg. Podajemy wynik z dokładnością do trzech cyfr wartościowych: Cyfry wartościowe to 7, 5 i 4. Ponieważ kolejna cyfra to 1, czyli mniej niż 5, wynik zaokrąglamy do 0,0754 kg.

Tylko nieliczne zadania z obecnie funkcjonujących na rynku zbiorów zadań nadają się do kształtowania umiejętności zawartej w wymaganiu nr 8.2. Oto przykład zadania z podręcznika „Świat fizyki” [3] na kształtowanie tej umiejętności:

Przeczytaj poniższy fragment wiersza Wisławy Szymborskiej „Ruch”. Wyodrębnij z tekstu treści fizyczne oraz chemiczne i napisz komentarz, czyli „co autorka miała na myśli”.

„Ty tu płaczesz, a tam tańczą

A tam tańczą w twojej łzie

(...)

Ten lekkoduch wodór z tlenem

Te gagatki chlor i sód”.

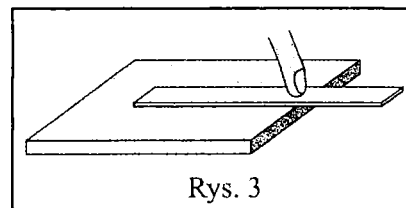
Wymagania 8.8 i 8.9 są związane z umiejętnością sporządzania wykresów i odczytywania danych z wykresów. Kształtowanie tej umiejętności prawdopodobnie spadnie całkowicie na barki nauczyciela fizyki. Z podstawy programowej do nauczania matematyki w szkole podstawowej wykreślono pojęcia osi liczbowej i układu współrzędnych. Pojawiają się one dopiero w ósmym dziale (na 11) gimnazjalnej podstawy programowej z matematyki. Z tego powodu w podręczniku „Świat fizyki” zamieszczono specjalny paragraf poświęcony sporządzaniu wykresów. Zawartość tego paragrafu to treści „użytkowe”, ograniczone do zaspokojenia potrzeb związanych z wymaganiami podstawy programowej z fizyki.

Jak widać, niektóre umiejętności, do kształtowania których obowiązuje nas podstawa programowa, są zupełnie nowe i należy na nie zwrócić szczególną uwagę.

Uwagi dotyczące wymagań doświadczalnych

Doświadczenia, które uczniowie mają obowiązek wykonać w gimnazjum są stosunkowo proste i powszechnie znane nauczycielom. Ich wykonywanie nie wymaga używania specjalistycznego sprzętu. Proste

zestawy, wraz ze szczegółowymi opisami doświadczeń, można tanio zakupić [4]. Jedynym doświadczeniem, którego wykonanie może sprawiać trudność jest doświadczenie nr 13. Uczeń ma wytwarzać „dźwięk o mniejszej i większej częstotliwości...”. Rzecz w tym, że częstotliwości drgań źródła dźwięku nie można zaobserwować gołym okiem. Uczeń może zaobserwować jedynie, że np. wprawiony w ruch drgający kawałek plastikowej linijki wydaje tym wyższy dźwięk, im jest krótszy. Twórcy podręcznika

„Świat fizyki” pokazują różnice w częstotliwości drgań na filmie wykonanym odpowiednią kamerą.

Poważnym problemem dla nauczycieli fizyki będzie brak podziału klas na grupy. **Zapewnienie właściwej opieki nad uczniami podczas wykonywania doświadczeń w klasie ponad trzydziestoosobowej jest zadaniem do rozwiązania nie tylko dla nauczycieli fizyki, ale także dla dyrekcji szkół i rad pedagogicznych.**

Barbara Sagnowska

PRZYPIS: 1. Prostoliniowy ruch przyspieszony to ruch, w którym prędkość i przyspieszenie mają zwroty zgodne, w ruchu opóźnionym mają zwroty przeciwne

LITERATURA: 1. Podstawa programowa z fizyki dla gimnazjum www.reformaprogramowa.men.gov.pl. 2. Barbara Sagnowska „O współrzędnej wektora” film dydaktyczny, ZamKor, Kraków. 3. Red. Barbara Sagnowska, „Świat fizyki”, cz. 1, ZamKor, Kraków 2009, numer dopuszczenia MEN do użytku szkolnego: 11/I/2009.4. www.zamkor.pl (zestawy doświadczalne, ZamKor Laboratorium).

Informacja o autorce:

Dr Barbara Sagnowska, nauczycielka, były wieloletni pracownik Zakładu Dydaktyki Fizyki WSP w Krakowie (obecnie Uniwersytet pedagogiczny), autorka podręczników fizyki. Uhonorowana nagrodami: „Podręcznik XXI wieku”, Polskiej Akademii Umiejętności, Filipa Kallimacha.

ZamKor

www.zamkor.pl

ZamKor poleca nową serię podręczników do gimnazjum „Świat fizyki” (numer dopuszczenia do użytku szkolnego – 11/I/2009) i „Świat chemii”. Podręczniki wraz z obudową to nowoczesne pakiety materiałów pozwalające sprostać wymaganiom zapisanym w nowej podstawie programowej obowiązującej od września 2009. W skład pakietów wchodzi: podręczniki, zeszyty ćwiczeń, zbiory zadań, foliogramy i zestawy doświadczalne. Uzupełnieniem pakietów są serwisy internetowe: fizyka.zamkor.pl i chemia.zamkor.pl, a w nich materiały dla uczniów oraz dla nauczycieli, w tym różnego rodzaju sprawdziany, opisy doświadczeń i wiele innych.

A może badania terenowe?

Wielu nauczycieli staje przed koniecznością weryfikacji problemu badawczego proponowanego przez uczniów gotowych podjęcia się przygotowania pracy w ramach udziału w Olimpiadzie Biologicznej. Niejednokrotnie chęci i zapał ucznia nie idą w parze z możliwością sprecyzowania realnego do wykonania i opracowania oraz prawidłowo metodologicznie sformułowanego tematu badawczego. Nauczyciele chcący pomóc w takiej sytuacji najczęściej bazują na własnych doświadczeniach wyniesionych ze studiów i umiejętnościach, jakie opanowali przy przygotowaniu własnej pracy magisterskiej. Badania laboratoryjne wydają się na pozór bardziej transparentne od strony metodycznej i atrakcyjniejsze dla ucznia niż badania terenowe. Wiążą się jednak niewątpliwie z wyższymi kosztami i dobrą wolą instytucji dysponujących laboratoriami, bez wyposażenia, których przeprowadzenie przedsięwzięcia staje się niemożliwe. Nie przekreślając ani umniejszając wartości tego rodzaju prac konkursowych warto jest wziąć pod uwagę możliwość wyboru problemu terenowego. Często wariant taki umożliwia wykorzystanie walorów przyrodniczych najbliższego otoczenia szkoły, miejsca zamieszkania ucznia lub znajdujących się lokalnie obszarów chronionych czy też interesujących przyrodniczo (np. Park Krajobrazowy, użytek ekologiczny, ścieżka dydaktyczna).

Tego rodzaju problematyka związana jest z ekologią i ochroną środowiska. Obydwie dyscypliny znajdują się od dłuższego czasu w okresie intensywnego rozwoju badań, podobnie jak dyscypliny z zakresu molekularnego poziomu życia. Tak jak w innych naukach, w skład metody ekologicznej wchodzi trzy elementy: hipoteza robocza zawierająca pytanie naukowe, technika zbierania informacji oraz sposoby opracowywania danych. Techniki stosowane w ekologicznych badaniach terenowych mają charakter ilościowy i przystosowane są w pierwszym rzędzie do oceny liczebności i zagęszczeń analizowanych populacji oraz analizy procesów energetycznych. Do badań terenowych używa się specjalnego sprzętu, który jest bardzo zróżnicowany i dobierany ze względu na właściwości gatunku jak i właściwości śro-

dowiska, w którym on egzystuje. Spośród sześciu podstawowych kierunków badawczych w ekologii, które wymienia Trojan (1975) największe możliwości na poziomie szkoły ponadgimnazjalnej dają badania populacyjne, biocenotyczne i wycinkowo badania z zakresu ekologii siedliskowej. Badania populacyjne skupiają się głównie na opisie struktury populacji jednego gatunku lub zgrupowania. W tym miejscu warto zastanowić się nad wyborem obiektu badań. Praca na jednym czy dwóch gatunkach jest rozwiązaniem dostępniejszym. Analiza zgrupowania wymaga opanowania elementarnej umiejętności rozpoznawania gatunków na podstawie klucza do oznaczania, co w wielu przypadkach jest bardzo trudne i wymaga doświadczenia. W takim wypadku pomocne może okazać się sprawdzenie dostępności określonego klucza do oznaczania, a także jego przystępności. Cenną rzeczą jest również nawiązanie współpracy z fachowcem, który zajmuje się daną grupą zwierząt czy roślin. Osoba taka zawsze może zweryfikować oznaczenia, co podnosi wiarygodność wyników.

Badania biotyczne opisują różne aspekty związków ekologicznych zachodzących w prostych najczęściej dwugatunkowych układach (np. fitofag-roślina, pasżyt-żywiiciel, konkurent-konkurent). Przy tego typu problematyce najkorzystniej kierować się łatwością mierzalności efektów ekologicznych. Niezwykle trudne są do oszacowania np. reakcje etologiczne.

Badania z zakresu ekologii siedliskowej opierają się na znajomości wymagań ekologicznych poszczególnych gatunków. Wiedza taka umożliwia charakterystykę danego siedliska oraz pracę z gatunkami wskaźnikowymi.

Spośród popularnych działań zoocenologicznych warte rozpatrzenia są zagadnienia ornitologiczne opierające się na biologii jednego gatunku w okresie lęgowym. Większym wyzwaniem jest charakterystyka awifauny określonego terenu. Badania takie opierają się wyłącznie na obserwacji i obejmują krótki okres godowy najczęściej od marca do czerwca. Metoda kartograficzna związana z rozpoznawaniem ptaków po głosie (Tomiałojć i Stawarczyk 2004) oraz zimowe liczenia ptaków lub liczenia ptaków na przelotach (Busse 1991) wymagają doświadczenia i mogą być brane pod uwagę dla ornitologów amatorów.

Interesujące, chociaż bardzo szacunkowe mogą być badania batrachologiczne. Niewielka liczba gatunków naszych krajowych płazów stwarza możliwość dosyć szybkiego opanowania rozpoznawania gatunków zarów-

Często badania terenowe umożliwiają wykorzystanie walorów przyrodniczych najbliższego otoczenia szkoły, miejsca zamieszkania ucznia lub znajdujących się lokalnie obszarów chronionych, czy też interesujących przyrodniczo (np. Park Krajobrazowy, użytek ekologiczny, ścieżka dydaktyczna).

no po głosie jak i po cechach morfologicznych. W tym przypadku intensywne badania przypadają na okres rozrodu płazów, czyli od marca do maja.

Badania ichtiologiczne, herpetologiczne oraz teriologiczne wiążą się z koniecznością łapania zwierząt i znakowania osobników populacji. Wymienione metody wykluczają w zasadzie te trzy gromady kręgowców z prac badawczych przygotowywanych w ramach Olimpiady Biologicznej.

Wśród bezkręgowców grupą stwarzającą duże możliwości poznawcze dla uczniów liceum są ślimaki. Praca na jednym czy dwóch gatunkach daje możliwość poznania biologii cyklu życiowego oraz dodatkowo zmienności biometrycznej muszli. Trudniejsze jest opisywanie struktury zgrupowania malakofauny szczególnie w odniesieniu do ślimaków nagich, które należą do bardzo trudnych w oznaczaniu. Pozostałe grupy bezkręgowców np. pająki, kosarze, skąposzczety glebowe, wije czy wybrane rodziny owadów najlepiej analizować na jednym lub kilku gatunkowym dobrze poznanym zespole. Aktywność bezkręgowców jest z reguły rozciągnięta w czasie, w związku z czym badania obejmują zwykle cały okres wegetacyjny.

Na koniec niniejszych rozważań warto wspomnieć o ważnych i praktycznych zachowaniach, które cechują badacza pracującego w terenie. W pierwszej kolejności należałoby wymienić zadbanie o odpowiedni strój z obowiązującym nieprzemakalnym najlepiej wysokim obuwiem i kurtką. Kolejną bardzo istotną sprawą jest noszenie notatnika terenowego i wyrobienie nawyku zapisywania wszelkich na pozór mało istotnych rzeczy (np. warunków pogodowych, termicznych, czasu kontroli, obecności innych gatunków itp.). Pamiętać także należy o zdobyciu zgody na prowadzenie badań od właściciela czy też zarządzającego terenem.

Niniejsza praca przedstawia jedynie bardzo ogólne propozycje, które mogą okazać się pomocne przy pracy z olimpijczykami. Każdy temat z wymienionych szczegółowych nauk zoocenologicznych wymaga skompletowania i studiów literaturowych, które mogą zaowocować innowacyjnymi pomysłami. Otwarte jest także pole łączenia badań terenowych z laboratoryjnymi, tak jak w dynamicznie rozwijających się obecnie dziedzinach interdyscyplinarnych. ♦

Brygida Pakuła

Zakład Zoologii AP w Słupsku

LITERATURA: ■ Mały słownik zoologiczny. Ptaki. Warszawa:1991
 ■ Tomiałojć L., Stawarczyk T.: Awifauna Polski. Rozmieszczenie, liczebność i zmiany. Wrocław: 2004. ■ Trojan P.: Ekologia ogólna. Warszawa: 1975

Dzień Wiosny 2009

Dzień Wiosny w Europie to doroczna kampania otwarta dla wszystkich szkół w Europie, a także na całym świecie. Dzień Wiosny w Europie trwa w tym roku od 25 marca do 9 maja 2009. Do udziału zaproszone są szkoły wszystkich rodzajów – od przedszkoli do liceów i szkół zawodowych. Dzień Wiosny jest również otwarty dla klas prowadzonych przez instytucje organizujące zajęcia pozalekcyjne, których celem jest rozwój i wzmocnienie umiejętności związanych z programem nauczania.

W 2009 roku Dzień Wiosny w Europie przyłączy się do obchodów Europejskiego Roku Kreatywności i Innowacji, aby zachęcić możliwie wiele szkół do doświadczenia kreatywności i innowacji na europejską skalę.

Dzień Wiosny w Europie daje młodym obywatelom możliwość wyrażenia swoich poglądów oraz zabrania głosu na forum europejskim.

W konkretnym wymiarze kampania Dnia Wiosny 2009 jako część Europejskiego Roku Kreatywności i Innowacji ma na celu:

- ⇒ wsparcie kreatywności artystycznej lub innych jej form w edukacji przedszkolnej, podstawowej, w szkołach średnich i zawodowych;
- ⇒ stworzenie kontekstu, który umożliwi młodym ludziom zdobycie umiejętności, które stanowią podstawę do wyrażania siebie w całym życiu;
- ⇒ promocję różnorodności kulturowej jako źródła kreatywności i innowacji;
- ⇒ zachęcenie do wykorzystania technologii informacyjno-komunikacyjnych jako medium kreatywnej autoekspresji;
- ⇒ przyczynienie się do rozwoju postaw bardziej przedsiębiorczych;
- ⇒ podnoszenie świadomości na temat innowacji jako drogi do zrównoważonego rozwoju;
- ⇒ podkreślenie regionalnych i lokalnych strategii opartych na kreatywności i innowacji.

Kampania Dnia Wiosny w Europie oferuje również różne możliwości debat online i offline na temat kreatywności i innowacji, w roku, w którym obywatele UE będą ponownie głosowali w wyborach do Parlamentu Europejskiego. W tym kontekście organizatorzy zachęcają również uczestników do zastanowienia się nad strategią UE po 2010 roku i „opartych na wiedzy” aspektach strategii lizbońskiej.

Szczegółowe informacje: www.springday2009.net

(D.I.)

O ekologii w SP 2 w Słupsku

AKTYWNI I ROZUMNIE

W Szkole Podstawowej nr 2 w Słupsku od lat wdrażane są przedsięwzięcia, których celem jest wyrabianie u uczniów chęci aktywnego, rozumnego i etycznego działania w środowisku.

Szereg inicjatyw promujących idee ekologii i ochrony środowiska podejmowanych jest w ramach realizacji innowacji pedagogicznych: „Program edukacji ekologicznej – ciąg klas ekologicznych IV-VI”, „Rozwijanie zainteresowań sozologią u uczniów w nauczaniu zintegrowanym” oraz „Szkolnego programu edukacji wędkarskiej”. Działania te możliwe są dzięki współpracy całej społeczności szkolnej – członków kół zainteresowań i Samorządu Uczniowskiego.

Działania podejmowane w naszej szkole na rzecz ochrony środowiska i kształtowania ekologicznych postaw wśród dzieci i młodzieży to:

- organizacja obchodów „Dnia Ziemi”, w tym: turnieju wiedzy przyrodniczej dla klas V, pokazu mody ekologicznej, konkursu na wiersz ekologicznych i najzdrowszą sałatkę,
- udział w akcjach „Sprzątanie Świata” i „Posprzątaj po swoim psie”,
- cyklicznie odbywające się zajęcia terenowe, mające na celu określenie wpływu działalności człowieka na środowisko, określenie stanu flory i fauny Słupska,
- organizacja sejmików ekologicznych,
- przeglądy filmów przyrodniczych,
- konkursy plastyczne o tematyce ekologicznej i sozologicznej,
- spotkania z ludźmi zajmującymi się ochroną przyrody w Słupsku,
- wizyty w Słupskim Schronisku dla Zwierząt, siedzibie dyrekcji Parku Krajobrazowego Dolina Słupi, Pomorskiej Akademii Pedagogicznej,
- zimowe dokarmianie zwierząt,
- systematyczna organizacja zbiorów darów na rzecz Słupskiego Schroniska dla Zwierząt,
- zbiórka surowców wtórnych,
- współpraca z organizacjami, stowarzyszeniami, instytucjami zajmującymi się ochroną środowiska. ♦

Beata Jabłońska-Szczypińska
nauczyciel przyrody
w SP nr 2 w Słupsku

ROZWIJANIE ZAINTERESOWAŃ SOZOLOGIA

W encyklopedii szkolnej czytamy: **sozologia** (gr. só-dzein = ochraniać + lógos = nauka), nauka o ochronie przyrody i środowiska. (...) S. jest nauką kompleksową, łączącą dyscypliny przyrodnicze ze społecznymi i technicznymi, nastawioną na rozwiązywanie problemów praktycznych. Różni ją od nauk przyrodniczych to, że musi wartościować poznane fakty i zjawiska, nie tylko ustalać zależności typu przyczyna-skutek, ale też oceniać, co jest dobre, a co złe, co unikatowe, a co pospolite, co zgodne z normą itd. (Biologia: encyklopedia szkolna. Warszawa: 1999, s. 948)

Program „**Rozwijanie zainteresowań sozologią w nauczaniu zintegrowanym**” to propozycja nowoczesnego, środowiskowego spojrzenia na proces nauczania – uczenie się w bliskim kontakcie ze środowiskiem naturalnym dziecka. Ideą wiodącą jest rozwijanie aktywności twórczej i kształcenie umiejętności nawyku zdobywania wiedzy sozologicznej. Uświadomienie dziecku, że żyje i funkcjonuje w środowisku naturalnym, w którym ogromne znaczenie ma działalność człowieka.

Podstawowe cele edukacyjne programu to:

- kształcenie świadomości przyrodniczej,
- wyrabianie umiejętności poczucia odpowiedzialności za środowisko naturalne,
- przygotowanie do racjonalnego korzystania ze środowiska przyrodniczego,
- rozwijanie wrażliwości wobec przyrody.

Program realizowany jest w warunkach szkolnych i zakłada: organizowanie kącika przyrody w klasie, pielęgnowanie roślin doniczkowych, prowadzenie sezonowych hodowli roślin, opiekę nad klasowym zwierzątkiem, udział w konkursach plastycznych „Kocham Matkę Ziemię”, „Zielono mi”, w konkursie recytatorskim „Przyroda w poezji” oraz uczestnictwo w konkursie „Wiedzy o środowisku”.

Uczniowie wykonują systematyczne prace porządkowe wokół szkoły. Poznają środowisko naturalne najbliższej okolicy (lasy, parki, zwierzęta, rośliny, pomniki przyrody). Zbierają surowce wtórne i uczą się je segregować. W czasie zimy dokarmiają zwierzęta. W ramach realizacji programu odbywa się wiele wycieczek do Łasku Północnego i Południowego oraz wycieczki wyjazdowe do Leśnego Dworu, do Słowińskiego Parku Narodowego. Podczas wycieczek uczniowie dbają o ochronę przyrody. Poznają typowe rośliny i zwierzęta oraz ich przystosowanie do życia w naturalnym środowisku. Systematycznie współpracują z pracownikami Schroniska dla Zwierząt. Zbierają pieniądze i karmę. Dzieci brały też udział w akcji charytatywnej „Mikołaj dla zwierząt”. ♦

Irena Bracka
nauczyciel nauczania początkowego
w SP nr 2 w Słupsku

Historia i przyroda w Warcinie

CIESZYĆ SIĘ NATURĄ JEST DAREM BOŻYM

Warcino to ciekawe i niezmiernie ważne miejsce na mapie powiatu słupskiego. To miejsce, które swoją bogatą historią i wspaniałymi walorami przyrodniczymi jest jak bogato ilustrowana księga, ujawniająca nam, jak kolejne pokolenia kształtowały i zmieniały dzieje historyczne i przestrzeń przyrodniczą. Od wielu lat staram się popularyzować je w licznych publikacjach. Zawsze jednak czyniłem to oddzielnie dla każdego z tych walorów. Tym razem poproszono mnie o syntetyczne ujęcie znaczenia Warcina w jednym krótkim tekście, co nie bez obaw, spróbuję uczynić.

Historia Warcina sięga odległych czasów. Pierwsze udokumentowane wzmianki o tej miejscowości pochodzą z lat 1445 (Warcz) i 1480 (Vartzin). Było Warcino częścią dóbr znanych rodów: von Zitzewitz (do 1692), von Massow (1692-1727), von Podewils (1727-1809), von Blumenthal (1809-1867) i najbardziej znany von Bismarck (1867-1945). Pozostałością po poprzednich właścicielach jest dzisiejszy neoklasycystyczny, kilkakrotnie przebudowywany pałac, którego najstarsza część pochodzi z 1664 roku, a najmłodsza (skrzydło wschodnie z wieżą) z roku 1901. Obecnie w pałacu zachowały się liczne oryginalne elementy wystroju. Są to między innymi: posadzka w głównym holu, wykonana z lastryko i ozdobiona elementami herbu Bismarcków (liście dębu i trójlistna koniczyna), klatka schodowa wyłożona czerwonym marmurem z balustradą zdobioną ornamentem wstęgowym, piece kaflowe bogato zdobione elementami roślinnymi, postaciami świętych oraz kolorowymi tarczami herbowymi Bismarcków, czy liczne rozety, ornamenty wstęgowe i ozdobne gzymsy na sufitach w kilku pomieszczeniach. Zachowały się też: winda towarowa, kilka żeliwnych, zdobionych drzwiczek od palenisk piecy na korytarzach (piece były tak urządzone, że palono w nich „od strony” korytarzy), czy kilkanaście czynnych i sprawnych jeszcze oryginalnych klamek zapadkowych.

Główną atrakcją pałacu jest tzw. „sala kominkowa” – dawny gabinet Bismarcka z prawie całym dawnym wystrojem i wyposażeniem. Jest tam ogromny ceramiczny kominek, bogato zdobiony ornamentami roślinnymi, zwierzęcymi i kolorowymi herbami Alzacji, Lotaryngii i Prus oraz tarczą herbową z mottem rodowym Bismarcków – „In trinitate robur” (w trójcy siła). W Sali tej zachowały się też: belkowy, drewniany strop, boazeria płycinowa, dwa oryginalne kredensy, ogromny składany stół, drzwi z ozdobnym nadprożem, żyrandol wykonany ze zrzutów poroży jeleni, liczne trofea my-

śliwskie (w tym afrykańskie) oraz popielnica kanclerza, wykonana ze stopy słońca. W gabinecie dyrektora szkoły zachowały się natomiast: oryginalne biurko kanclerza, dwie szafy gdańskie i sprawny sejf na dokumenty. Z zewnątrz pałac mimo licznych przebudów zachował neoklasycystyczny styl. Ściany wieży i części zachodniej podzielone zostały pilastrami tokańskimi. Część zachodnia pałacu nakryta jest dachem czterospadowym z lukarnami, wieża dachem ośmiobocznym z hełmem i lukarnami, narożna mała wieża dachem stożkowym. Tylko część południowa posiada płaski dach niepasujący do całości bryły, ale tak została ona wybudowana w 1874 roku (tzw. nowy zamek). Główną wieżę pałacową zdobi czynny nadal zegar z 1900 roku, umieszczony w prostokątnej ramie, zwieńczony trójkątnym naczółkiem. Opisane wyżej, tylko niektóre oryginalne elementy wyposażenia pałacu w Warcinie, niewątpliwie stanowią o jego historycznej i architektonicznej wartości, co potwierdził zresztą wpis pałacu do rejestru zabytków w 1965 roku (Nr A-182).

Warcino i okolice to nie tylko ciekawy „kawałek” historii, ale również bogata przyroda, nieskażona przemysłem i dobrze wyposażona w obiekty terenowe oraz dostępna dla turystów. Warcino leży na obszarze, w którym wskaźnik lesistości wynosi 58,9%. Pełne jest ono przyrodniczych osobliwości wartych odkrycia i popularyzacji. Główną atrakcją krajoznawczo-przyrodniczą jest park pałacowy, podobnie jak pałac wpisany do rejestru zabytków (Nr K-503). Park założony został w roku 1880 przez Wernera von Podewils. W przeważającej większości miał on charakter leśny, z wyjątkiem otoczenia pałacu, gdzie znajdował się ogromny ogród kwiatowy. Układ kompozycyjny parku był ściśle związany z naturalnymi warunkami. Uwzględniał wzniesienia terenowe, stawki, źródła i polany leśne. Dzisiejszy park ma powierzchnię ok. 6 hektarów. W stylu zbliżony jest do parku angielskiego, to znaczy prezentuje styl krajobrazowo-widokowy. Przeważają w nim gatunki i odmiany drzew i krzewów liściastych (78%), co wpływa na jego walory estetyczne, szczególnie w „kolorowym” okresie jesiennym. Współczesny park stanowi integralną całość ze szkolnym ogrodem botanicznym. Występuje tu 110 gatunków i 18 odmian drzew i krzewów reprezentujących 28 rodzin. W Warcinie i najbliższej okolicy znajduje się ponad czterdzieści drzew wpisanych na listę pomników przyrody oraz drugie tyle, których wiek i rozmiary kwalifikują je do wpisania na tę listę. Najcenniejsze okazy dendrologiczne to: dąb „Bismarck” o obwodzie ponad 5 metrów (na wysokości 1,3 m), wysokości 30 metrów liczący sobie około 400 lat, dąb „Światowid” w wieku około 400 lat, grupa ośmiu dębów zwana „Aleją Warcisława” w wieku około 280 lat, czy wpisany do przewodnika Cezarego Pacyniaka „Najstarsze drzewa w Polsce” – buk obok wejścia do ogrodu botanicznego,

liczący sobie około 300 lat. Osobliwością przyrodniczą Warcina są doskonale zachowane aleje lipowe. Najbardziej znana i najpiękniejsza to licząca 364 drzewa „Aleja Bismarcka”, biegnąca od pałacu do kościółka w Osowie w wieku około 140 lat. Inną jest aleja z Warcina do Borzysławia – 170 drzew w wieku około 150 lat. Najstarszą aleją lipową są resztki alei wiodącej do dzisiejszej bramy wjazdowej szkoły. Jest to 19 drzew w wieku około 200 lat.

Inną osobliwością przyrodniczą Warcina są najstarsze na kontynencie daglezie, znajdujące się po drodze na tzw. górę Bismarcka, gdzie znajdują się dobrze zachowane resztki kaplicy grobowej warcińskiej linii Bismarcków z płytami nagrobnymi syna, wnuka i synowej kanclerza. Daglezie te mierzą od 36 do 40 m wysokości i do dzisiaj są drzewami doborowymi (pozyskiwanie nasion). Ich wiek szacuje się na około 140 lat. Pamiętać musimy przy tym, że daglezie sprowadzono z Ameryki Północnej do Anglii w 1827 roku a na kontynencie zaczęła się ona rozpowszechniać dopiero od 1880 roku. Warcińskie daglezie posadzono z rozkazu kanclerza zaraz po nabyciu przez niego posiadłości, co czyni je jednymi z najstarszych drzew tego gatunku na kontynencie. Park warciński jest miejscem, w którym bardzo ściśle splatają się walory historyczne i przyrodnicze tego miejsca. Nie byłoby pięknego parku z jego mostkami, altanami, zadaszonym źródłem, odkrytym niedawno tzw. „psim cmentarzem” i innymi obiektami terenowymi, gdyby nie postać Ottona von Bismarcka.

Kanclerz przeszedł do historiografii polskiej nie tylko, dlatego, że był czołową postacią historyczną Europy XIX wieku. Polacy pamiętają też bismarckowski kulturkampf, rugi pruskie czy politykę osadniczą. Był Bismarck niewątpliwie postacią ważną, „żelaznym kanclerzem”, jednym z największych polityków niemieckich ostatniego okresu. Mało, kto jednak wie, że był również człowiekiem kochającym naturę, wrażliwym na piękno przyrody, który sam o sobie mówił, że jego życiowym marzeniem było zostać leśniczym rewirowym. By nie być gołosłownym, przytoczę kilka cytatów Bismarcka o przyrodzie, których cały zbiór zamieściłem w jednym z artykułów:

- „Gdy moje czyny polityczne już będą zapomniane, te nasadzenia w Warcinie zaświadczą o moim istnieniu”.
- „Tylko w Warcinie mogę być sam, tu jest mi dobrze, znam każde drzewo od młodości. Lasy posilają mnie – zostać leśniczym rewirowym byłoby moim życiowym zawodem”.
- „Człowiek, który nie kocha natury sprawia mi zawód, właściwie to mu nie ufam”.

- „Gdybym tak bardzo nie kochał drzew, nie wiedziałbym jak powinno się żyć”.
- „Cieszyć się naturą jest darem Bożym, którego ani dać, ani wziąć sobie nie można”.

Taki był Otto von Bismarck. Znawca drzew, miłośnik przyrody, zakochany w ciszy, drzewach i Warcinie. Na 24 lata swojego kanclerstwa, zdaniem skrupulatnych niemieckich historyków, Bismarck tylko przez 15 lat urzędował w Berlinie. Większość z pozostałego czasu spędził w swoim ukochanym Warcinie, co potwierdzają liczne źródła i opisy.

Warcino to miejsce fascynujące – to przeplatająca się historia i piękna przyroda, to Bismarck, który jak leśniczy dbał o park i okoliczne lasy. Sidney Whitman wspominał swoją wizytę w Warcinie 1891 roku: „kiedy książę przechodził przez park, jego oczy wydawały się błądzić od jednego drzewa do drugiego, wyglądało to jakby się poruszał w tłumie ludzi i szukał znajomych twarzy. Myślę, że dobrze znał swoje warcińskie dęby i buki i cieszył się podczas każdego dnia z ich dobrej prezentacji i kondycji”. Mówi się, że drzewa są milczącymi świadkami historii. Drzewa w Warcinie były świadkami szczególnie ważnych wydarzeń dla dziejów Polski i Europy w XIX wieku. Łączą one również to, co stano-

nowi o atrakcyjności Warcina dzisiaj. Ciekawą historię związaną z Bismarckiem i pałacem oraz walory przyrodnicze. Są też dostojnym dowodem minionych czasów i własnej przyrodniczej potęgi. W ocenie zespołu pałacowo-parkowego dokonanej w 1999 roku przez Ośrodek Ochrony Zabytkowego Krajobrazu – Narodową Instytucję Kultury z Warszawy czytamy wiele pochlebnych opinii na temat Warcina w tym zdanie: „zespół ten posiada duże wartości przyrodniczo-kulturowe i historyczne, wynikające z walorów kompozycyjno-przestrzennych, przyrodniczych i historycznych i ich powiązań z krajobrazem”. Warto, więc walory te popularyzować i udostępniać jak najszerzej. Czyni to codziennie mieszcząca się w Warcinie od 1946 roku Szkoła Leśna oraz powstałe ostatnio: Centrum Edukacji Regionalnej, mieszcząca się w odrestaurowanej wozowni pałacowej i Ośrodek Edukacji Leśnej – Leśnego Kompleksu Promocyjnego „Lasy Warcińsko-Polanowskie”. Być może ten tekst również przyczyni się do tego, by Warcino stało się jeszcze bardziej kierunkiem wycieczek szkolnych, czy terenowych zajęć edukacyjno-ekologicznych, organizowanych przez nauczycieli wszystkich typów szkół regionu śląskiego. ✦

Piotr Pilak

Zespół Szkół Leśnych w Warcinie

Nie tylko bagna, jeziora, lasy i łąki

OFERTA EDUKACYJNA MUZEUM WSI SŁOWIŃSKIEJ W KLUKACH

Dziedzictwo kulturowe, to najbliższe człowiekowi, stanowi pewien konkretny system wartości, znaczący dla powodzenia procesu dydaktyczno-wychowawczego. Jest ono odbiciem i nośnikiem tego, co pozostawia w nim wspólnota etniczna i regionalna. Jest sposobem gromadzenia i przechowywania wartości intelektualnych, moralnych, społecznych, religijnych i estetycznych, a więc tego, co w regionalnej kulturze najgłębsze, a w życiu najważniejsze. Istotne jest więc, by ów proces młody człowiek rozpoczął od poznania najbliższego środowiska, najbliższej okolicy, od poznania regionu, czyli pewnej określonej przestrzeni, która charakteryzuje się swoją szczególną geografią, historią, krajobrazem kulturowym i społecznym; wewnątrz której przez wieki ciągle coś się działo.

Wyposażenie ucznia w wiedzę o regionie, w którym mieszka, daje mu podstawę do poznania siebie, do własnej identyfikacji. Na Pomorzu, gdzie dochodziło do radykalnych przekształceń kulturowych, wywoływanych m.in. przemieszczeniami ludnościowymi, jest to szczególnie ważne. Dzieci nasze, poznając własne zakorzenienie w społeczności i kulturze tego terenu, uczą się trafniej odczytywać i interpretować zachowania innych, uczą się szanować i akceptować ich odmienność, uczą się otwartości na drugiego człowieka, a to jest przecież cel i istota edukacji regionalnej. Ważne jest również to, by młody człowiek, uczestnicząc w tej edukacji, miał możliwość ekspresji i „wypowiedzenia siebie”. Taką możliwość stworzyć mogą ciekawie poprowadzone zajęcia w muzeum, które jako element dziedzictwa kulturowego, stanowi świat wartości tak istotny dla procesu wychowania.

Muzeum Wsi Słowińskiej opracowało kilka scenariuszy zajęć muzealnych, umożliwiających poznanie i zrozumienie historii regionu, poznanie jego zabytkowej architektury, zajęć odtwarzających życie oraz codzienne i mniej codzienne prace mieszkańców dawnej wsi pomorskiej.

Wszystkie zajęcia składają się z trzech etapów. Pierwszy z nich to krótka część teoretyczna, wprowadzająca w temat, często połączona z projekcją filmu, dotyczącego wybranego zagadnienia, wykorzystaniem słowników, map, Internetu. Następnie rozpoczyna się część pogładowa, odbywająca się w oparciu o wybrane ekspozycje muzealne. Zajęcia kończy część warsztatowa, polegająca na aktywnym uczestnictwie dzieci w pracach związanych z tematem zajęć, np. na wykonywaniu przez nie czynności przywołujących obraz wsi sprzed stu lat. Wsi, która jest im zupełnie nieznaną, a którą ich pradiadkowie, czy też dziad-

kowe wspominają z rozrzewnieniem, jako miejsce spokojnego, choć nie zawsze łatwego życia. Scenerię wsi tworzą zagrody muzealne, a zajęcia opracowane są tak, by sprzyjały rozwijaniu u uczniów aktywności, umiejętności tworzenia i operowania wyobraźnią, by budziły ciekawość i uczyły szacunku dla przeszłości, by podkreślały obecność człowieka w historii.

I tak na przykład: zajęcia zatytułowane „**Wokół kuchennego pieca, czyli co jedli Słowińcy. Elementy jadła na wsi słowińskiej i pomorskiej z przełomu XIX i XX wieku**” mają na celu zwrócenie uwagi na zróżnicowanie regionalne potraw, wskazanie przyczyn tych różnic i odmienności w codziennym i świątecznym pożywieniu ludności wiejskiej. Uczniowie poznają potrawy charakterystyczne dla konkretnych regionów Polski, ze szczególnym uwzględnieniem regionu słowińskiego i kaszubskiego. Istotne jest przy tym zwrócenie uwagi na pojęcia: tradycja ludowa, tradycyjne potrawy, potrawy regionalne, różnorodność.

W drugim etapie zajęć uczestnicy, poprzez zwiedzanie wystawy zatytułowanej „**Wokół kuchennego pieca**”, poznają urządzenie kuchni w chałupie słowińskiej i sprzęt codziennego użytku potrzebne do przygotowywania, przechowywania i podawania pożywienia. Podczas zwiedzania omówione zostają czynności związane z przerobem mleka na nabiał, tradycyjne metody pieczenia chleba, palenia i mielenia kawy zbożowej, smażenia wafli. Wiedza zdobyta na temat sposobu przygotowania niektórych potraw jedzonych przez Słowińców wykorzystana zostaje w kolejnym etapie zajęć w praktyce: uczniowie, używając sprzętu i naczyń z początku XX wieku, bądź ich wiernych kopii, przygotowują te potrawy, a na zakończenie wspólnie je spożywają i oceniają smak.

Zajęcia muzealne pod nazwą „**Dom, zagroda, wieś czyli kto mieszkał w domach w kratę**” zapoznają uczniów z topografią miejsc zamieszkania: miasta, dzielnicy, wsi, regionu, zwracają uwagę na elementy krajobrazu kulturowego, zwłaszcza architekturę oraz zmiany i ich przyczyny w tym krajobrazie na przestrzeni wieków. Przygotowana wizyta w skansenie jest dla dzieci podróżą w czasie i przestrzeni, a wrażenie to potęgują emocje związane z podjęciem próby samodzielnego odślusowania, z planem w rękę, poszczególnych zagrod muzealnych, odmienna od współczesnej architektura budynków i ich wnętrz oraz sprzęt znajdujący się w obejściu. Synteza poszukiwań i obserwacji ma dać odpowiedź na pytania, czy sprzęt znajdujący się w chałupie i budynki gospodarcze mówią o tym, kto mieszkał w danej zagrodzie oraz jak warunki naturalne wpływały na budownictwo i życie ludności słowińskiej, co to jest dziedzictwo kulturowe i po co tworzy się muzea?

W ostatnim etapie zajęć uczestnicy pod nadzorem pracownika muzeum i instruowani przez prowadzącego

lekcję, wypełniają konstrukcję ściany szachulcowej, poznając tym samym kolejne etapy prac przy budowie „domów w kratę” i elementy z jakich te budowle powstawały. Następuje podział obowiązków, a efektem wspólnej pracy jest zbudowany fragment ściany.

„Łowienie ryb, szycie sieci, kopanie torfu, czyli codzienne zajęcia Słowińców” to zajęcia edukacyjne, prezentujące podstawowe zjawiska tworzące historyczną rzeczywistość XIX-wiecznego regionu słowińskiego. Dla dzieci chętnie podejmujących próby samodzielnego wykonania niektórych prac, są też one doskonałą zabawą. W części praktycznej spotkania uczniowie mogą, w otoczeniu stałych ekspozycji i z wykorzystaniem muzealiów bądź ich wiernych kopii, wykonywać prace popularne niegdyś i charakterystyczne dla wsi słowińskich, czy też pomorskich, a dziś już prawie zapomniane. Chodzi o to, by poprzez dobór prac pokazać, jak warunki naturalne, bagna, jeziora, lasy i łąki determinowały życie mieszkańców tych ziem. Dzieci poznają również i wykonują prace związane z codziennym życiem, a także będące sposobem na spędzanie wolnego czasu.

To, co prezentują muzea skansenowskie jest coraz bardziej egzotyczne dla młodych pokoleń, których pradziadkowie żyli i pracowali na takiej, czy podobnej wsi, w otoczeniu takich lub podobnych sprzętów. Młodzi goście muzeów są odbiorcami coraz lepiej wykształconymi ogólnie, ale z coraz uboższym zapleczem wiedzy o dziedzictwie regionu i kulturze ludowej. Dlatego też Muzeum Wsi Słowińskiej w Klukach co roku 1 czerwca organizuje „Festyn dziecięcy”, spotkanie plenerowe adresowane głównie do dzieci z regionu słupskiego, które jest próbą ożywienia wnętrza muzealnych, obejść i krajobrazu, próbą przywołania choćby na moment dawnego życia wiejskiego, ze szczególnym akcentem na życie wiejskiego dziecka. Chodzi nam głównie o połączenie zabawy z aktywną formą pracy dydaktycznej. Podczas tej wizyty dzieci pod okiem pracownika muzeum uruchamiają magle różnego rodzaju, słuchając przy tym opowieści na temat dawnych sposobów prasowania i maglowania, próbują prząść lniarne nici na kołowrotku, a potem wprawiają w ruch warsztat tkacki, poznając również sprzęt potrzebny we wcześniejszych etapach obróbki lnu.

Dzieci na wsi najchętniej spędzały czas na wiejskich drózkach, to one były ich ulubionym miejscem zabaw. Dlatego też dzieci odwiedzające skansen 1 czerwca mogą, podążając od zagrody do zagrody, zatrzymywać się na drózkach i placach między nimi i brać udział w grach i zabawach, specjalnie dla nich na tę okazję przygotowanych. Są to zabawy ruchowe i zręcznościowe, popularne nie-

gdys na całym Pomorzu, wywodzące się z ludu, proste i niewyszukane w swej formie. W obejściach natomiast odbywają się pokazy akcentujące udział dzieci w różnych pracach gospodarskich i nabywanie przez nie wielu umiejętności, przekazywanych niegdyś w sposób naturalny przez rodziców i dziadków, a dziś prawie nieznanymi. Gdy zatem pracownicy muzeum kręcą powrozy na specjalnym urządzeniu, dzieci im w tym pomagają, a potem samodzielnie kręcą dla siebie skakankę. Pod okiem garnca ucza się toczyć gliniane naczynia na kole, a plecionkarz zachęca je do wyplatania koszy z witek wierzbowych. Pompują też wodę, mydlą bieliznę i piorą na tarze.

Przez cały czas trwania imprezy zachęca się dzieci do udziału w różnego rodzaju konkursach, przygotowanych pod kątem sprawdzenia i przekazania wiedzy o regionie, Słowińcach i ich kulturze, a także o ekspozycjach muzealnych i przedmiotach, które je tworzą.

Aktywny udział w poznawaniu ekspozycji, a tym samym oddziaływanie na emocje, jest dla młodego odbiorcy ciekawszą formą spotkania w muzeum niż rutynowe zwiedzanie i przynosi znacznie większe efekty edukacyjne; wzbogaca wiedzę, ale też do-

świadczanie i rozwija wyobraźnię dziecka.

Realizując przygotowane zajęcia edukacyjne, chcemy pokazać młodym ludziom i zainteresować ich tym, co jest tradycyjne, co nowe, co warte uwagi i dokładniejszego poznania. W sposób interaktywny chcemy przekazać wiedzę o regionie, która może się przyczynić do lepszego i pełniejszego zrozumienia zjawisk społeczno-kulturowych i trafniejszego ich opisu. Chcemy, z pomocą nauczycieli i wychowawców, kształtować wśród uczniów poczucie przynależności do regionu, pragnienie pracy dla swojej miejscowości i dla bliskiej uczniom małej ojczyzny. Stąd propozycja działań edukacyjnych, które to pragnienie i poczucie mogą wyzwolić, które mogą stać się dla uczniów przygodą i powodem do stawiania sobie wielu pytań i poszukiwania na nie odpowiedzi. Jeśli zatem uczeń wyjdzie z muzeum z głową pełną problemów, to będzie to nasz wspólny sukces.

Więcej informacji o ofercie edukacyjnej Muzeum Wsi Słowińskiej w Klukach znajdziecie Państwo na stronie internetowej: www.muzeumkluki.pl i pod numerem telefonu 059 846 30 20. ♦

Gabryela Włodarska-Kosztowska
Muzeum Wsi Słowińskiej w Klukach

Muzeum Wsi Słowińskiej w Klukach co roku 1 czerwca organizuje „Festyn dziecięcy”, spotkanie plenerowe adresowane głównie do dzieci z regionu słupskiego, które jest próbą ożywienia wnętrza muzealnych, obejść i krajobrazu, próbą przywołania choćby na moment dawnego życia wiejskiego, ze szczególnym akcentem na życie wiejskiego dziecka.

Co z tym społeczeństwem informacyjnym?

17 maja obchodzimy Światowy Dzień Społeczeństwa Informacyjnego. Dzień ten, ustanowiony rezolucją ONZ z 26 III 2006 roku nawiązuje tradycją do Światowego Dnia Telekomunikacji¹, stąd jego pełna nazwa brzmi Światowy Dzień Telekomunikacji i Społeczeństwa Informacyjnego. Czy jednak takie święto jest w ogóle potrzebne? A jeśli tak to, czy wiemy, co tak naprawdę świętujemy? Czy wiemy, co to jest społeczeństwo informacyjne? Jakie niesie ze sobą szanse i zagrożenia?

XXI wiek to okres eksplozji informacji. Jeszcze zupełnie niedawno obliczano, że ilość informacji na świecie będzie podwajała się w ciągu 7 lat². W 2005 roku przewidywano, że liczba cyfrowych danych na świecie będzie podwajać się mniej więcej co 1100 dni (ok. 3 lata). W roku 2007 okres ten uległ skróceniu do 11 miesięcy, a ostatnio przewiduje się, że do 2010 r. liczba powstających informacji będzie podwajać się co 11 godzin³. Wyniki badań firmy analitycznej IDC (International Data Corporation) zawarte w dokumencie „The Expanding Digital Universe: A Forecast of Worldwide Information Growth Through 2010” (Rozszerzający się cyfrowy wszechświat: prognoza wzrostu liczby informacji na świecie do 2010 r.) wskazują, iż do 2010 r. liczba tworzonych i kopiowanych informacji wzrośnie ponad sześciokrotnie, osiągając ogromną liczbę 988 eksabajtów⁴ (988 miliardów gigabajtów), co odpowiada corocznemu przyrostowi aż o 57%⁵.

Wspomniane wyniki badań firmy IDC przynoszą także inne, zaskakujące informacje. Wynika z nich m.in., że już w roku 2006 cyfrowe dane istniejące na świecie osiągnęły wielkość 161 miliardów gigabajtów (161 eksabajtów) i zawierały około trzy miliony razy więcej informacji niż wszystkie napisane kiedykolwiek książki⁶. Aby uświadomić sobie skalę tego zjawiska, trzeba wyobrazić tę ilość jako 12 stosów książek, z których każdy sięgałby na odległość ponad 150 milionów kilometrów dzielących Ziemię od Słońca⁷.

Nie może zatem dziwić fakt, że ten, obserwowany już od dłuższego czasu, wykładniczy wzrost produkcji i przepływu wszelkiego rodzaju informacji bardzo radykalnie wpływa na transformację życia społecznego powodując tworzenie nowej formacji społeczno-ekonomicznej, która powszechnie nazywana jest **społeczeństwem informacyjnym (społeczeństwem postindustrialnym)**⁸. Według znanego socjologa Kazimierza Krzysztofka jesteśmy nawet w stanie określić moment, kiedy społeczeństwo staje się społeczeństwem informacyjnym. Zdaniem tego naukowca moment ten następuje wtedy, gdy społeczeństwo zaczyna używać narzędzi, bez których nie można gromadzić, przetwarzać i użytkować olbrzymiej infomasy oraz wtedy, kiedy do zapa-

nowania nad szumem informacyjnym⁹ nie wystarcza mózg ani tradycyjne narzędzia komunikacji i nośniki informacji¹⁰. Zatem jest to moment, kiedy użycie nowoczesnych technologii staje się koniecznością, kiedy powstaje swoista nierównowaga między liczbą dostarczonej informacji, a zdolnością ich przetworzenia, moment kiedy oprócz problemu – jak i gdzie poszukiwać informacji, pojawia się nowy – jak z przeogromnej, lawinowo rosnącej liczby dostępnych informacji szybko wyłonić tę właściwą, aktualną, wiarygodną i pełną.

Istnieje wiele definicji pojęcia **społeczeństwo informacyjne**, np. OECD (Organizacja Współpracy Gospodarczej i Rozwoju) uznała, że jest to „społeczeństwo, które charakteryzuje układ stosunków opartych na gospodarce informacyjnej – gdzie ponad 50% dochodu narodowego brutto powstaje w obrębie szeroko rozumianego sektora informacji”. W dokumentach rządowych (*e-Polska*) zapisano, że „społeczeństwo można uznać za informacyjne, gdy posiada rozbudowaną, nowoczesną sieć telekomunikacyjną, która swoim zasięgiem obejmuje wszystkich obywateli oraz posiada rozbudowane zasoby informacyjne dostępne publicznie”. Natomiast według Stanisława Juszczyka jest to „społeczeństwo, w którym siła robocza składa się z pracowników informacyjnych a informacja jest najważniejsza”¹¹. Powstało jeszcze wiele innych, mniej lub bardziej złożonych definicji tego pojęcia, jednakże posiadają one wiele cech wspólnych. Socjolog Janusz Gnitecki dokonał analizy tych definicji i stwierdził, że terminem „społeczeństwo informacyjne” określa się:

- „każdą cywilizację, w której wiedza i informacja zajmują centralną pozycję w społeczeństwie;
- nową cywilizację techniczną, wychodzącą poza dotychczas stosowane schematy technologiczne, informacyjne i organizacyjne;
- cywilizację kreującą nowe oryginalne procesy tworzenia, gromadzenia, dysfunkcji, dystrybucji i wykorzystywania informacji;
- cywilizację opartą na procesach przetwarzania informacji i przekraczania aktualnego stanu świadomości człowieka oraz tworzenia nowych jego stanów;

- cywilizację opartą na procesie doskonalenia człowieka, aktualizującym się w procesie przetwarzania informacji bitowej, kubitowej¹² i subkubitowej;
- cywilizację, w której przemiany informatyki bitowej, kubitowej i subkubitowej są źródłem przemian cywilizacyjnych¹³.

Pomimo tego, że Manuel Castells i Pekki Himanen twierdzą, iż nie istnieje jeden, określony model społeczeństwa informacyjnego i może ono przybierać różne formy, jesteśmy w stanie wyodrębnić cechy charakterystyczne takiego społeczeństwa, wspólne dla tych różnorodnych form. Należą do nich:

- dominacja sektora usług w gospodarce, kosztem produkcji i rolnictwa,
- wiedza staje się głównym zasobem, zastępuje kapitał,
- dominacja specjalistów i naukowców w strukturze zawodowej,
- wzrost znaczenia wiedzy teoretycznej jako źródła innowacji i polityki,
- dążenie do kontroli społecznej nad rozwojem techniki,
- dążenie do „technologii intelektualnych” jako podstawy podejmowania decyzji politycznych i społecznych,
- wzrost produkcji i przepływu informacji,
- uzależnienie społeczeństwa od informacji i elektronicznej sieci komunikowania.

Samo pojęcie **społeczeństwo informacyjne** (joho shakai) pochodzi z Japonii, gdzie po raz pierwszy zostało użyte w 1963 r. przez Tadao Umesamo – japońskiego dziennikarza z dziennika „Soho Asahi” w artykule na temat ewolucyjnej teorii społeczeństwa opartego na „przemysłach informacyjnych”. W bardzo szybkim czasie zostało spopularyzowane, m.in. przez futurologa Kenichi Koyamę, który użył tego pojęcia w rozprawie „*Introduction to Information Theory*” (*Wprowadzenie do teorii informacji*) opublikowanej w języku japońskim w 1968 roku. Bardzo szerokie zainteresowanie społeczne tą kwestią sprawiło, iż problemem zmian zachodzących w społeczeństwie pod wpływem nowych technik przetwarzania informacji zajął się japoński rząd. Działania państwa w tym kierunku nie ograniczyły się tylko do przygotowania specjalnej analizy rządowej¹⁴, ale polegały również na zobligowaniu ministerstw i urzędów Japonii do podjęcia konkretnych przedsięwzięć. Wynikiem

tych działań była m.in. spektakularna inwestycja budowy od podstaw miasta Tsukuba¹⁵ (satelitarnego wobec Tokio) mającego stanowić centrum badawcze Japonii (dziś nazywanego miastem nauki – Tsukuba Science City)¹⁶. Innym ważnym krokiem był tak zwany Plan Masudy, który w 1972 roku opracował Joneji Masuda. Była to bardzo złożona strategia, zakładająca długofalowe i wielofazowe przeobrażenia wszystkich sfer życia społecznego w Japonii w kontekście rozwoju sektora informacji i telekomunikacji. Masuda widział bardzo wyraźnie różnice między tradycyjnym społeczeństwem, a tym, do którego zmierzał jego plan, dlatego pisał „cywilizacja, którą zbudujemy, zbliżając się do XXI wieku, nie będzie cywilizacją materialną, symbolizowaną przez ogromne konstrukcje, ale będzie cywilizacją niewidoczną. Precyzyjniej powinno się ją nazwać >>cywilizacją informacyjną<<¹⁷.

PLAN MASUDY

	Okres I 1945-1950 Komputeryzacja wielkiej nauki	Okres II 1950-1970 Komputeryzacja zarządzania	Okres III 1970-80 Komputeryzacja informacji społecznej	Okres IV 1980-2000 Komputeryzacja działań jednostkowych
Cel	Obrona, rozwój, badania kosmosu	Produkt narodowy brutto	Dobrobyt, opieka społeczna	Zadowolenie
Skala wartościowania	Prestiż narodowy	Wzrost gospodarczy	Dobrobyt społeczny	Rozwój osobowości
Podmiot	Kraj	Przedsiębiorstwo	Ludność	Osoba prywatna
Przedmiot	Przyroda	Organizacja	Społeczeństwo	Jednostka ludzka
Nauka podstawowa	Nauki przyrodnicze	Nauki o zarzą- dzeniu	Nauki społeczne	Nauki o zachowaniu jednostki
Wzorzec informacyjny	Osiąganie celu	Wydajność	Rozwiązywanie problemów	Twórczość intelektualna

Źródło: Tomasz Goban-Klas: *Media i komunikowanie masowe. Teorie i analizy prasy, radia, telewizji i Internetu*, Kraków 1999, s. 287.

W 1978 roku termin „społeczeństwo informacyjne” zawitał do Europy dzięki raportowi przedłożonemu prezydentowi Francji przez dwóch ekspertów Simona Norę i Alaina Minca¹⁸, w szybkim czasie (w latach 80-tych) rozpowszechnił się również w Stanach Zjednoczonych. Zrozumiał jest fakt, iż społeczeństwo informacyjne i jego problemy stały się także w centrum zainteresowania Unii Europejskiej. W 1994 roku Komisja Europejska opublikowała dokument „*Europa i globalne społeczeństwo informacyjne*”, przygoto-

wany przez niemieckiego polityka Martina Bangemanna, ówczesnego Komisarza Europejskiego do spraw Przemysłu, Technologii Informacyjnych i Telekomunikacji¹⁹. W raporcie tym przedstawił on perspektywy rozwoju społeczeństwa informacyjnego w państwach Unii Europejskiej, wskazując na następujące obszary rozwoju nowoczesnych technik informacyjnych: teleprace, szkolenie na odległość, sieci łączące uczelnie i jednostki badawcze, usługi teleinformatyczne dla małych i średnich przedsiębiorstw, zarządzanie ruchem drogowym, kontrolę ruchu powietrznego, sieci na użytek sektora zdrowia, komputeryzację sektora zamówień publicznych, transeuropejską sieć administracji publicznej oraz infostradę dla obszarów miejskich.

Dostrzegając znaczenie i aktualność tych niezwykle ważnych kwestii dla krajów Unii Europejskiej, już w 1995 roku powołano do życia Forum Społeczeństwa Informacyjnego. Wkrótce pojawiły się także inne, nowe europejskie inicjatywy, np.: w 1996 roku ukazała się zielona księga: *Życie i praca w społeczeństwie informacyjnym. Ludzie na pierwszym miejscu*, w 1999 roku powstała następna zielona księga: *Public Sector Information: a Key Resource for Europe* oraz dokument ogłoszony na szczycie w Helsinkach: *e-Europe – społeczeństwo informacyjne dla wszystkich*. Nacisk na konieczność szerszego zastosowania technologii informacyjnych w krajach Unii Europejskiej położono także w Strategii Lizbońskiej przyjętej w 2000 roku, w której określono budowę społeczeństwa informacyjnego jako jeden z priorytetów. Od roku 2000 sukcesywnie powstają także kolejne plany *eEurope* (2002, +2003 czy 2005)²⁰.

W latach dziewięćdziesiątych ubiegłego wieku również w Polsce dostrzeżono konieczność opracowania strategii dotyczącej budowy polskiego społeczeństwa informacyjnego, jednak z różnych powodów nie udało się w krótkim czasie opracować takiego dokumentu. Oczywiście, zarówno rząd, jak i społeczeństwo, doceniały wartość nowoczesnych technik informacyjnych oraz korzyści wynikające z ich wykorzystania. Jednak na opracowanie strategicznego planu tworzenia polskiego społeczeństwa informacyjnego trzeba było poczekać jeszcze kilka lat. Pierwszym, polskim dokumentem, który zawierał taką strategię była *Uchwała Sejmu Rzeczypospolitej Polskiej w sprawie budowania podstaw społeczeństwa informacyjnego w Polsce* (14 lipca 2000 r.). W niedługim czasie, bo już 28 listopada 2000 r. Rada Ministrów przyjęła również *Stanowisko w sprawie uchwały Sejmu RP z dnia 14 lipca 2000 r. w sprawie budowania podstaw społeczeństwa informacyjnego w Polsce* oraz dokument programowy *Cele i kierunki rozwoju społeczeństwa informacyjnego w Polsce*. W 2001 roku Polska, jako kraj kandydujący do Unii Europejskiej, sygnowała plan *eEurope+* oraz

opracowała dokument *ePolska – Strategia rozwoju społeczeństwa informacyjnego w Polsce na lata 2001-2006*²¹.

Dostrzegając wyraźne korzyści wynikające z wykorzystania technologii teleinformatycznych we wszystkich dziedzinach życia społecznego, w krótkim okresie w Polsce przyjęto wiele dokumentów, których celem było stworzenie ram prawnych i regulacji koniecznych do przyspieszenia procesu rozwoju polskiego społeczeństwa informacyjnego. Między innymi 16 I 2003 roku została uchwalona *Uchwała Senatu RP w sprawie działań mających na celu przygotowanie Polski do globalnego społeczeństwa informacyjnego*, w styczniu 2004 roku przyjęto *Strategię informatyzacji Rzeczypospolitej Polskiej – ePolska na lata 2004-2006*, w 2005 roku opracowano *Strategię kierunkową rozwoju informatyzacji Polski w latach 2007-2013 oraz perspektywiczną prognozę transformacji społeczeństwa informacyjnego do roku 2020*. W roku 2005 Polska, już jako członek Unii Europejskiej, przyjęła dokument *i2010 – Europejskie społeczeństwo informacyjne na rzecz wzrostu i zatrudnienia*, 29 czerwca 2005 roku weszła w życie *Strategia kierunkowa informatyzacji społeczeństwa informacyjnego do roku 2020*, w styczniu 2006 roku przedstawiono pięcioletni *Plan Informatyzacji Państwa* a w roku 2007 przyjęto *Plan informatyzacji państwa na lata 2007-2010*. Pomimo tych licznych działań Polska w 2007 roku w ocenie Światowego Forum Gospodarczego została sklasyfikowana na 115 miejscu (na 122 badanych państwach) pod kątem wagi, jaką władze publiczne nadają wykorzystywaniu nowoczesnych technologii²². W niezbyt korzystnym świetle na tle krajów Unii Europejskiej wyglądają też wyniki badań dotyczących korzystania przez Polaków z technologii informacyjnych. Według danych Komisji Europejskiej (z 2008 roku) tylko 48% polskich gospodarstw domowych posiadało dostęp do Internetu (dla porównania w Holandii 86%, w Norwegii 84%, Danii 82%)²³.

Proces krystalizowania się społeczeństwa informacyjnego wymaga informatyzacji wszystkich dziedzin życia społecznego. Socjologowie uważają, że proces ten powinien przebiegać w trzech etapach:

- powstanie przedsiębiorstw i korporacji tworzących techniki informacyjno-komunikacyjne,
- informatyzacja instytucji i podstawowych działów gospodarki,
- wykorzystywanie nowych technologii w bardzo szerokim zakresie w codziennym życiu²⁴.

Upowszechnienie nowoczesnych technologii informatycznych w codziennym życiu polskiego społeczeństwa powinno polegać m.in. na korzystaniu z tzw. e-usług, do których należą:

- e-administracja (uznana za najslabiej rozwinięta e-usługę w Polsce),
- e-ubezpieczenia (uznana za jedną z najslabiej rozwiniętych e-usług w Polsce),
- e-kultura,
- e-zdrowie,
- e-turystyka,
- e-edukacja,
- e-bankowość (uznana za jedną z najlepiej rozwiniętych e-usług w Polsce),
- e-handel (uznana za jedną z najlepiej rozwiniętych e-usług w Polsce).

Niestety w Polsce poziom usług wykorzystujących technologie informacyjne i komunikacyjne nadal znajduje się znacznie poniżej przeciętnego poziomu europejskiego i choć do najlepiej rozwiniętych polskich e-usług należą e-handel i e-bankowość, za najbardziej pożądane uważa się rozwój e-administracji i e-ubezpieczeń²⁵. Jednak zdaniem Ryszarda Tadeusiewicza entuzjaści społeczeństwa informacyjnego wskazują na trzy inne obszary działalności, w których postęp powinien być najszybszy i najbardziej dostrzegalny:

- a) teledukację,
- b) telemedycynę,
- c) telepracę²⁶.

Niezależnie od tego, które z e-usług uznamy za priorytetowe, konieczne jest znaczne zwiększenie nakładu środków finansowych na działania inicjujące i stymulujące rozwój technik informacyjnych i telekomunikacyjnych w Polsce.

Na zakończenie należy podkreślić, że społeczeństwo informacyjne oprócz korzyści przynosi także liczne zagrożenia. Pojawienie się technologii w życiu społecznym przynosi zawsze, dobre i złe skutki, o czym mówią paradoksy rozwoju techniki sformułowane przez Jacquesa Ellula:

1. Wszelki postęp techniczny powoduje zarówno zyski, jak i straty; gdy coś dodaje, to zawsze także coś ujmuje.
2. Wszelki postęp techniczny stwarza więcej problemów aniżeli rozwiązuje; skłania nas do postrzegania tych problemów jako technicznych ze swej natury i popycha do szukania rozwiązań technicznych.
3. Negatywne aspekty technicznych innowacji są nierozłącznie związane z pozytywnymi. Naiwnością jest sąd, że technika jest neutralna i może być używana dla dobrych albo dla złych celów; w rzeczywistości dobre i złe konsekwencje są równoczesne i nieodłączne.
4. Wszystkie wynalazki techniczne mają nieprzewidywalne konsekwencje²⁷.

Wśród zagrożeń powodowanych przez społeczeństwo informacyjne znajdują się zagrożenia o charakterze technicznym, psychologicznym, medycznym, społecznym i prawnym. Wśród nich za najbardziej groźne uważa się inwersję kultury (kultura zwrócona kiedyś w stronę człowieka, dziś zwraca się w stronę technologii – technologie są bardziej widoczne, niż człowiek, który się nimi posługuje), cyfrowe wykluczenie (degradacja społeczna osób, które nie mają dostępu do informacji, a tym samym do nowoczesnej infrastruktury informatycznej, szczególnie – dostępu do Internetu), powstanie społeczeństwa kontrolowanego elektronicznie (brak ochrony prywatności poprzez zwiększający się zasięg informatyzacji różnych dziedzin życia – tzw. syndrom „Wielkiego Brata”) oraz zagrożenie przestępczością komputerową.

Niezależnie od korzyści i zagrożeń jakie niesie ze sobą społeczeństwo informacyjne, podkreślić należy, że obecnie zamiast informacji coraz częściej w centrum uwagi społeczeństw znajduje się wiedza. Wiedza, która jest potrzebna do tego, aby z odnalezionej informacji zrobić odpowiedni użytek, aby dokonać jej interpretacji. Wynika z tego fakt, iż coraz bardziej dostrzega się konieczność nieustannej edukacji, edukacji ustawicznej, która stanowi drogę do kolejnego etapu rozwoju społecznego jakim jest społeczeństwo wiedzy, czyli społeczeństwo oparte na wiedzy. ✦

Beata Taraszkiewicz

Biblioteka Główna AP w Słupsku

PRZYPISY:

1. Tradycja tego święta sięga 17 maja 1865 roku, kiedy to w Paryżu podpisano pierwszą Międzynarodową Konwencję Telegraficzną i utworzono Międzynarodowy Związek Telekomunikacji (ITU). Anna Dąbrowska, Mirosława Janoś-Kresło, Arkadiusz Wódkowski: E-usługi a społeczeństwo informacyjne, Warszawa 2009, s.11
2. Wielisława Osmańska-Furmanek, Jacek Jędrzycki: Podstawy multimedialnych technologii informacyjnych, Zielona Góra 1999, s.11
3. Świat w 2025 roku - Globalizacja a gospodarka cyfrowa. European Ideas Network [online]. [Dostęp 23.03.2009]. Dostępny w World Wide Web <http://www.europeanideasnetwork.com/index.php?Itemid=74&id=174&option=com_content&task=view>
4. Eksabajt (EB) – jednostka używana w informatyce oznaczająca trylion dokładniej $1.152.921.504.606.846.976 \sim 10^{18} = 1.000.000.000.000.000$ bajtów, 1 eksabajt = 1 miliard gigabajtów; 1000 petabajtów; 250 milionów DVD
5. Aleksander Walczak: Rośnie ilość cyfrowych danych na świecie. E-gospodarka.pl - Raporty i prognozy [online]. [Dostęp 23.03.2009]. Dostępny w World Wide Web <<http://www.egospodarka.pl/20664,Rosnie-ilosc-cyfrowych-danych-na-swiecie,1,39,1.html>>
6. Elżbieta Jaworska: Eksplozja informacji „MSI Polska” 1 IV 2007 [online]. [Dostęp 24.03.2009]. Dostępny w World Wide Web <[http://www.msipolska.pl/no_cache/menu-gorne/artukul/article/eksplozja-informacji.html?tx_ttnews\[backPid\]=663&cHash=2a2b419e07](http://www.msipolska.pl/no_cache/menu-gorne/artukul/article/eksplozja-informacji.html?tx_ttnews[backPid]=663&cHash=2a2b419e07)>
7. Aleksander Walczak: Rośnie ilość cyfrowych danych na świecie. E-gospodarka.pl - Raporty i prognozy [online]. [Dostęp 23.03.2009]

- Dostępny w World Wide Web <<http://www.egospodarka.pl/20664,Rosnie-ilosc-cyfrowych-danych-na-swiecie,1,39,1.html>>
8. Oprócz pojęcia społeczeństwo informacyjne funkcjonują inne określenia współczesnych społeczeństw takie jak społeczeństwo sieci, społeczeństwo wiedzy, społeczeństwo komunikacji, społeczeństwo sieciowe czy społeczeństwo medialne
9. Funkcjonowanie współczesnego człowieka w gąszczu olbrzymiej ilości różnorodnej informacji powoduje „szum informacyjny” czy też „smog informacyjny” – jak to określa prof. Ryszard Tadeusiewicz. Szum informacyjny, to czynniki zewnętrzne, które mogą zniekształcić przepływ informacji. Jednym z nich jest znaczny nadmiar ilości informacji, często o niskiej wartości.
10. Kazimierz Krzysztofek, Szczepański M.S., Zrozumieć rozwój: od społeczeństw tradycyjnych do informacyjnych, Katowice 2005, s.178
11. Pedagogika medialna. Podręcznik akademicki. Redakcja naukowa Bronisław Siemieniecki. T.1, Warszawa 2007, s.34.
12. Kubitem (ang. qubit) nazywamy najmniejszą i niepodzielną jednostkę informacji kwantowej. Nazwa pochodzi z połączenia angielskich słów quantum-kwant, kwantowy i bit, różni się od klasycznego bitu tym, że może znajdować się w dowolnej superpozycji dwóch stanów
13. Pedagogika...op. cit., s.33
14. Tomasz Goban-Klas: Media i komunikowanie masowe. Teorie i analizy prasy, radia, telewizji i Internetu, Kraków 1999, s.286
15. Miasto w Japonii (na wyspie Honsiu), satelitarne wobec Tokio; 171 tys. mieszk. (2003); powstało w latach 70. XX w. jako miasto nauki; przeniesiono doń tokijskie uczelnie, instytuty badawcze, biblioteki, wybudowano domy akademickie, osiedla dla pracowników nauki, tereny rekreacyjno-sportowe; miejsce międzynarodowej wystawy „Tsukuba Expo’85”.*Interia.pl. Encyklopedia Internautica. Tsukuba [online]. [Dostęp 28.03.2009]. Dostępny w Internecie <<http://http://encyklopedia.interia.pl/haslo?hid=109495&kid=103>>*
16. Jerzy Stanisław Nowak: Społeczeństwo informacyjne – geneza i definicje. Infobrokerstwo [online]. [Dostęp 31.03.2009]. Dostępny w World Wide Web <http://www.infobrokerstwo.pl/index.php?option=com_content&task=view&id=56&Itemid=51>
17. Cyt. za: Witold T. Bielecki: Wirtualizacja procesów gospodarczych : przesłanki powstawania globalnej gospodarki usieciowionej [online]. [Dostęp 31.03.2009]. Dostępny w World Wide Web <<http://www.wspiz.pl/~witoldb/pliki/wyklad2.ppt>>
18. Tomasz Goban-Klas – Media..., op.cit., s. 286
19. Anna Dąbrowska, Mirosława Janoś-Kresło, Arkadiusz Wódkowski: E-usługiop.cit., s.12
20. Tamże, s.16
21. ePolska – Plan działań na rzecz rozwoju społeczeństwa informacyjnego w Polsce na lata 2001-2006, Warszawa 2001. Tytuł dokumentu został zmieniony na Międzyresortowej Konferencji Uzgodnieniowej w dniu 28 maja 2001 r. Tamże, s.13.
22. Tamże, s.18
23. Polska a Europa. Internetstats.pl [online]. [Dostęp 27.03.2009]. Dostępny w World Wide Web <<http://http://www.internetstats.pl/index.php/wykresy-z-danymi/polska-a-europa/>>
24. Anna Dąbrowska, Mirosława Janoś-Kresło, Arkadiusz Wódkowski: E-usługi ...op.cit., s. 26
25. Tamże, s.158-160
26. Ryszard Tadeusiewicz: O potrzebie naukowej refleksji nad rozwojem społeczeństwa informacyjnego [online]. [Dostęp 30.03.2009]. Dostępny w Internecie <<http://http://winntbg.bg.agh.edu.pl/skrypty/0020/roz1.pdf>>
27. Cyt. za: Tomasz Goban-Klas: Cywilizacja medialna: geneza, ewolucja, eksplozja, Warszawa 2005, s.33-34

Maurycy Marchewka edukuje na stronie Ministerstwa Środowiska

Wydawać by się mogło, że milusińscy nie mają czego szukać na stronie Ministerstwa Środowiska. Jednak wśród ważnych dokumentów państwowych, polityk i aktów prawnych, na specjalnie utworzonej stronie dla dzieci, mieszka Maurycy Marchewka. Jest nim zając, który zna się na ekologii oraz ochronie środowiska i bardzo chętnie uczy, bawiąc się ze wszystkimi odwiedzającymi tę witrynę.

Gości zaglądających na stronę internetową wita uśmiechnięty Maurycy. Zmagać się on musi z ogromnym bałaganem i górą śmieci na jego łące, które trzeba posprzątać i odpowiednio posegregować.

Najmłodszy, rodzice i nauczyciele znajdują na tej stronie wiele różnych atrakcji i ciekawych animacji, które dostosowane są dla dzieci w wieku od 5 do 8 lat. Dla starszych przygotowano quiz, który zaznajamia młodych ekologów z przyrodą i geografią Polski. Materiał ten może stać się również ciekawą inspiracją dla nauczycieli.

Zarówno na starsze, jak i młodsze dzieci w dziale „Gry” czeka wiele fascynujących zabaw edukacyjnych o różnym stopniu trudności. Można tu „elektronicznym pędzlem” pokolorować wiewiórkę lub ją wydrukować i pomalować w domu lub w przedszkolu. Można też sprawdzić, kto najlepiej biega, wybrać się na spływ kajakiem z Maurycym lub poszukać ptasich mam dla piskląt.

Nowością na stronie jest gra pt. „Wielkie sprzątanie lasu”. Wszyscy jej uczestnicy nie tylko uczą się segregacji odpadów i dbania o przyrodę, ale również mogą ćwiczyć refleks i podejmowanie decyzji. Jest również wiele ekozagadek, które zawierają ciekawe propozycje rebusów, krzyżówek i łamigłówek ekologicznych. W „Ciekawostkach” prezentowane są interesujące informacje ze świata roślin i zwierząt.

Maurycy Marchewka zachęca dzieci do chronienia i dbania o środowisko i dlatego spisał 10 zasad, mówiących w jaki sposób każdy może sam wpływać na świat wokół. W krótkiej i wesołej animacji zachęca dzieci do korzystania z toreb wielokrotnego użytku. W dziale „Puzzle” Maurycy zapoznaje dzieci ze swoimi przyjaciółmi (np. ropuchą szarą) i prezentuje najważniejsze fakty z ich życia.

Ciekawym elementem strony są tapety, których Maurycy ma parę do ściągnięcia oraz e-kartki, by można było je wysłać do przyjaciół ze specjalnymi pozdrowieniami od zająca.

Strona Ministerstwa Środowiska na stałe wpisała się na listę stron bezpiecznych i przyjaznych dzieciom. Jest ona rekomendowana przez duże przeglądarki stron dla dzieci, jak również przez portale zajmujące się tematem bezpiecznego Internetu dla najmłodszych.

Zając Maurycy zaprasza dzieci, rodziców i nauczycieli na swoją łąkę i gwarantuje wspaniałą i bezpieczną zabawę! Czekają na wszystkich na stronie: <http://dzieci.mos.gov.pl>

Agnieszka Glińska-Olszówka, Departament Edukacji Ekologicznej,
Ministerstwo Środowiska, Warszawa

Wykorzystanie technologii informacyjno-komunikacyjnej w procesie nauczania i uczenia się geografii

Wstęp

Geografia jako dyscyplina nauki i jednocześnie przedmiot nauczania w gimnazjach i liceach, dysponuje ogromną ilością informacji, która opisuje przestrzeń fizycznogeograficzną – a w niej działalność społeczno-ekonomiczną człowieka. Zasoby informacji geograficznej, gromadzonej przez stulecia w formie opisów, obrazów, map i danych liczbowych doprowadziły do sytuacji, w której poruszanie się wśród niej stało się poważnym problemem. Wynika to nie tylko z ilości informacji, ale także z jej jakości i przydatności w kształceniu geograficznym oraz w życiu codziennym człowieka. Te przesłanki wskazują, że zagadnienia związane z problematyką informacji o charakterze geograficznym są coraz bardziej istotne.

Zagadnienia dotyczące gromadzenia, przetwarzania, przechowywania, systematyzowania i udostępniania informacji, na dodatek w zrozumiałej i przejrzystej dla każdego formie, są współcześnie jednym z najważniejszych zadań poszczególnych dyscyplin nauki. Wymienioną wyżej problematyką zajmuje się stosunkowo młoda dziedzina nauki – *technologia informacyjna* (IT – *Information Technology*), rozumiana jako dyscyplina obejmująca metody, środki i działania wykorzystywane podczas gromadzenia, przetwarzania, przechowywania i wyszukiwania informacji w celu praktycznego jej stosowania w różnych dziedzinach ludzkiego życia. W stosunku do innych dyscyplin nauki, *technologia informacyjna* spełnia rolę dyscypliny wszechstronnej, interdyscyplinarnej i integrującej.

W ostatnich latach zamiast terminu *technologia informacyjna* (IT) coraz częściej używa się terminu *technologia informacyjno-komunikacyjna* (ICT – *Information and Communication Technology*). Spowodowane to jest wzrostem znaczenia możliwości komunikowania się, a więc przekazywania informacji na odległość, za pośrednictwem sieci komputerowych, a zwłaszcza Internetu. Mając na względzie dynamiczny rozwój metod i technik tej dziedziny wiedzy, należy przyjąć, że w kształceniu geograficznym na wszystkich szczeblach, technologia informacyjna powinna być ważnym jego składnikiem.

Proces kształcenia geograficznego stwarza szerokie możliwości skorzystania z technologii informacyjno-komunikacyjnej. Z wielu zagadnień, w których można ją wykorzystać lub się nią wspierać, wybrano do szerszego zaprezentowania 3 przykładowe problemy, odnoszące się do zagadnień: operacje na zbiorach informacji, mapy cyfrowe oraz możliwości wykorzystania Internetu.

Operacje na zbiorach informacji

Operacje na zbiorach informacji polegają na gromadzeniu, przetwarzaniu, wyszukiwaniu, selekcji i porządkowaniu. Informacje w formie cyfrowej można gromadzić w bazach danych i arkuszach kalkulacyjnych. Dobór jednego z wymienionych narzędzi zależy od celu gromadzenia informacji, jej jakości i wielkości zbioru. W warunkach szkolnych najlepszym rozwiązaniem jest wykorzystanie arkuszy kalkulacyjnych, których zastosowanie może być wielostronne (np. do wykonywania skomplikowanych obliczeń matematycznych, fizycznych, chemicznych). Umiejętność posługiwania się nimi jest często jednym z warunków stawianych przez pracodawców, a ponadto można je z powodzeniem wykorzystać w domu (np. liczenie podatków, prowadzenie budżetu domowego itp.). Cenną właściwością arkuszy jest łatwość aktualizacji zawartych w nich informacji.

Arkusz kalkulacyjny może być wykorzystany jako miejsce gromadzenia informacji, np. danych statystycznych, które później mogą podlegać dalszej obróbce. Obróbka danych może polegać na:

- *sortowaniu danych*, czyli układaniu ich według określonej reguły (np. ułożenie w szeregu rosnącym lub malejącym województw Polski pod względem powierzchni, liczby ludności, średniej gęstości zaludnienia, salda migracji itp.),
- *filtrowaniu*, czyli wyszukiwaniu danych o ściśle określonych parametrach (np. wyselekcjonowanie województw o gęstości zaludnienia w przedziale 100 – 150 osób na 1 km²),
- *wyliczaniu wskaźników* z wykorzystaniem formuł matematycznych lub zastosowaniem wbudowanych

Zasoby informacji geograficznej gromadzonej przez stulecia w formie opisów, obrazów, map i danych liczbowych doprowadziły do sytuacji, w której poruszanie się wśród nich stało się poważnym problemem.

funkcji (np. wyliczanie średniej gęstości zaludnienia krajów europejskich, obliczanie wskaźnika przyrostu naturalnego).

Arkusze kalkulacyjne oferują znacznie większe możliwości obliczeniowe, a przedstawione przykłady wskazują zaledwie na kierunek ich potencjalnego zastosowania w edukacji geograficznej. Obszar ich zastosowań jest o wiele szerszy i obejmuje np. zadania w zakresie oceniania uczniów lub sprawdzania ich wiedzy. Ważne jest też to, że część informacji geograficznej można wizualizować, wykonując różne typy wykresów (np. można wykonać różę wiatrów, strukturę użytkowania gruntów, wykresy temperatury i opadów dla wybranych punktów na Ziemi).

Oprócz skrótowo zarysowanej tematyki wykorzystania arkuszy kalkulacyjnych, pojawia się problem ogólniejszy, jakim jest sposób przechowywania i wyszukiwania informacji zapisanej w katalogach, plikach i skoroszytach. Istotą w tym wypadku jest budowa przejrzystej i łatwej w stosowaniu struktury folderów (katalogów) i układu w nich plików lub arkuszy w skoroszytach – to też jest swoista forma porządkowania informacji, która w rezultacie pozwala na szybkie dotarcie do potrzebnej informacji.

Mapy cyfrowe

Przegląd programów nauczania i podręczników geografii dla gimnazjum i liceum pozwala stwierdzić, że problematyka dotycząca map cyfrowych jest w nich niedostrzegana. Do rzadkości należą podręczniki, w których wspomina się, że oprócz map analogowych (na papierze), istnieją mapy cyfrowe (numeryczne).

Istnieją przesłanki, które skłaniają do wniosku, że problem map cyfrowych w nauczaniu geografii powinien być dostrzeżony. Mapy cyfrowe Polski i innych państw oraz atlasy multimedialne znajdujące się na rynku oprogramowania komputerowego aktualnie należą do aplikacji popularnych i znanych wśród użytkowników komputerów, także wśród części uczniów. Przedsiębiorstwa spedycyjne i transportowe coraz chętniej korzystają z komputerowych systemów zarządzania i monitorowania pracy taboru samochodowego. Stosowanie ich pozwala na sprawniejsze i efektywniejsze zarządzanie taborami, przewozami towarów oraz na kontrolę pracowników. Podobne systemy wykorzystywane są do śledzenia drogi przesyłek pocztowych (tzw. *Tracking*). Systematycznie, głównie ze względu na malejące ceny, wzrasta liczba osób, które wyposażają swoje pojazdy w indywidualne systemy

nawigacji samochodowej. Wspólną cechą wymienionych systemów jest ich funkcjonowanie w oparciu o narzędzia GPS (*Global Positioning System*) i zintegrowane z nimi mapy cyfrowe, a w przypadku nawigacji samochodowej – mapy ze szczegółowymi planami miast. Oddzielnym i bardzo obszernym zagadnieniem są mapy dostępne w Internecie, a zwłaszcza ostatnio bardzo popularne mapy z serwisu *Google Maps*, z którego często korzysta młodzież szkolna.

Przedstawione wyżej przykłady zastosowań map cyfrowych nie wyczerpują zagadnienia, ale wyraźnie wskazują, że ich rola w codziennym życiu będzie wzrastać. Te przesłanki powodują, że problematyka map cyfrowych powinna znaleźć się w programach nauczania, podręcznikach i być realizowana na lekcjach geografii. Uczeń powinien mieć możliwość otrzymania podstawowej wiedzy o mapach cyfrowych, zdobyć umiejętność posługiwania się nimi, a także dowiedzieć się, w jaki sposób wykorzystać je do samodzielnego uczenia się.

Podstawowa wiedza o mapie cyfrowej powinna obejmować następujące elementy:

- pojęcie mapy cyfrowej,
- struktura mapy (warstwy i ich znaczenie w zarządzaniu mapą; tworzenie map tematycznych),
- rodzaje map cyfrowych i proste sposoby ich odróżniania (mapy wektorowe, rastrowe i hybrydowe),
- przykłady operacji wykonywanych na mapach cyfrowych,
- przykłady zastosowań map cyfrowych w praktyce.

Dodatkowo wiedzę o mapach cyfrowych można poszerzyć o zagadnienie właściwości map i sposoby ich tworzenia. Uczniowie powinni poznać sposoby wykonywania prostych map, przydatnych w zdobywaniu wiedzy geograficznej, wykorzystując do

tę, w zależności od stopnia zaawansowania informatycznego, programy graficzne lub inne programy, w których takie mapy można wykonać – np. tworzyć różnymi metodami kartogramy wykorzystując moduł (podprogram) MSMap8, który jest składnikiem arkusza kalkulacyjnego Excel (ale tylko w starszej wersji 97). Wspomniany moduł obciążony jest wieloma błędami, zwłaszcza je-

żeli chodzi o stosowaną terminologię – i na ten element należy zwrócić uwagę. Do modułu dołączone są 3 cyfrowe mapy konturowe (mapa świata, Europy i Polski z podziałem administracyjnym na 49 województw; dodatkowo można dołączyć również mapę Polski z aktualnym podziałem administracyjnym). Zaletą tego podprogramu, mimo stwierdzonych poważnych niedocią-

Przegląd programów nauczania i podręczników geografii dla gimnazjum i liceum pozwala stwierdzić, że problematyka dotycząca map cyfrowych jest w nich niedostrzegana.

gnięć, jest możliwość przeniesienia zawartych tam map i dalszej ich obróbki w innych programach (np. graficznych, a nawet w zwykłym edytorze tekstu).

Zagadnienie map cyfrowych jest ważnym składnikiem wiedzy z zakresu Geograficznych Systemów Informacyjnych. Ze względu na coraz większe zastosowanie GIS w badaniach naukowych i w praktyce, problem ten winien wystąpić na lekcjach geografii.

Możliwości wykorzystania Internetu

Zasoby Internetu są jednym z najważniejszych źródeł współczesnej informacji, również w kształceniu geograficznym. Zagadnienia dotyczące tej problematyki posiadają dosyć bogatą literaturę, nie mniej należy zwrócić uwagę na kilka spraw, które w dydaktyce traktowane są marginesowo.

Internet jest miejscem, gdzie każdy może zamieścić swoją stronę WWW z określonymi informacjami – i tu pojawia się problem jakości informacji, jej źródeł i prawdziwości. Na te problemy należy młodzież uczulać i podejmować niezwykle trudne problemy związane z ocenianiem zawartości merytorycznej stron i ich wartościowaniem. Pomocne mogą okazać się wskazywane przez nauczyciela przykłady dobrych pod względem merytorycznym i estetycznym stron internetowych. Kolejny problem pojawia się przy sposobie korzystania z zasobów Internetu przez uczniów. Najczęściej ogranicza się to do ich bezkrytycznego wykorzystania – skopiowania całości lub części zawartego na stronie materiału, bez głębszej jego analizy, czy ustalenia przydatności do przygotowywanego tematu. Można łatwo zaobserwować, że część uczniów bardzo chętnie korzysta z zasobów Internetu a unika korzystania z innych źródeł informacji (prasa, telewizja, książka popularnonaukowa). Wynika to z faktu, że znalezienie potrzebnej informacji w sieci jest w tym wypadku znacznie łatwiejsze i szybsze. W takiej sytuacji powinnością nauczyciela jest odpowiednie sterowanie procesem dydaktycznym, aby uczeń racjonalnie wykorzystywał różne rodzaje źródeł informacji – a źródło internetowe powinno być jednym z nich.

Niezwykle cenną pod względem dydaktycznym i wychowawczym inicjatywą może być podjęcie trudu tworzenia stron WWW przez zespół uczniów pod kierunkiem nauczyciela. W przypadku szkół gimnazjalnych i ponadgimnazjalnych, jednym z tematów może być skonstruowanie strony przedstawiającej problemy lokalnego środowiska, w którym funkcjonuje szkoła. Na takiej stronie może być zamieszczona charakterystyka środowiska przyrodniczego, dane o osadnictwie, rozwoju gospodarczym i kulturalnym, atrakcjach turystycznych. Mogą być zamieszczone również wyniki badań prowadzonych przez uczniów.

Stwierdzono wcześniej, że uczniowie chętnie korzystają z zasobów Internetu. Zjawisko to należy odpowiednio, z korzyścią dla wszechstronnego rozwoju ucznia wykorzystać.

Na koniec należy stwierdzić, że rola i ranga geografii jako przedmiotu nauczania w szkołach, w istotnej części może w znaczącym stopniu zależeć od odpowiedniego wykorzystania technik i metod jakimi dysponuje dziś technologia informacyjno-komunikacyjna. ♦

Mieczysław Pliszka

*Wydział Matematyczno-Przyrodniczy
AP w Słupsku*

LITERATURA (WYBÓR): 1. Giernatowska B.: Internet jako narzędzie edukacyjne. Geowortal Edukacyjny projekt polskich geografów. „Geografia w Szkole” 2006, nr 2, s. 26-33 2. Kawecka E., Sokołowska J.: Global Laboratory – jedna z form kształcenia środowiskowego, „Geografia w Szkole” 1993, nr 4, s. 235-241 3. Siemiecki B.: Technologia informacyjna w polskiej szkole. Stan i zadania, Toruń 2003 4. Zajączkowska J.: Wykorzystanie programu Excel do tworzenia testów z geografii, „Geografia w Szkole” 2003, nr 4, s. 220-225

Trochę wbrew swojej nazwie **MULTIMEDIALNY ĆWICZENIOWY ATLAS HISTORYCZNY** jest pomocą dydaktyczną przeznaczoną nie tylko do nauczania historii ale także WOS-u, sztuki i języka polskiego. Nauczyciele oraz uczniowie znajdą w Atlasie oprócz map tematycznych poświęconych zagadnieniom społeczno-kulturalnym różnorodne plansze i ilustracje.

MULTIMEDIALNY ĆWICZENIOWY ATLAS HISTORYCZNY to innowacyjna pomoc dydaktyczna, która jako jedyna daje możliwość tworzenia własnych map oraz edycji poleceń. Udostępnienie tej unikalnej funkcji jest możliwe dzięki warstwowej konstrukcji każdej mapy. Włączając i wyłączając poszczególne warstwy, np. granice, zasięgi, kierunki działań czy miejsca zdarzeń można skomponować mapę dokładnie odpowiadającą własnym założeniom. Każda mapa zawiera okno poleceń, w którym można wpisać pytania, zadania lub opis. Istnieje również możliwość skorzystania z przykładowych poleceń i zadań przypisanych do danej mapy.

Każda szkoła może BEZPŁATNIE pobrać pomoce dydaktyczne: „Dziedzictwo narodowe – 1000 lat państwa polskiego” oraz „Dziedzictwo narodowe – 1000 lat kultury polskiej”. Szeroka licencja udziela nieograniczonego prawa do kopiowania w obrębie danej placówki edukacyjnej.

Szczegółowe informacje: www.atlashistoryczny.com.pl

Technologia informacyjna na lekcjach biologii i chemii

Wymogi stawiane współczesnej szkole są bardzo wysokie. Jednym z nich jest wykorzystywanie technologii informacyjnej i komunikacyjnej. Zakres działań nauczyciela w tej dziedzinie jest szeroki. Może on w swojej pracy wykorzystywać różne możliwości technologii informacyjnej i komunikacyjnej, takie jak pozyskiwanie wiadomości z Internetu, wykorzystywanie komputera podczas zajęć, korzystanie z komputera w trakcie przygotowywania materiałów dydaktycznych, korzystanie z filmów DVD, VCD.

Wykorzystanie technologii komputerowej jest podstawą w organizacji moich zajęć lekcyjnych. Przesyłanie i wyszukiwanie wszelkich informacji drogą elektroniczną ułatwia życie wielu z nas. Także moi uczniowie przygotowując się do zajęć, coraz częściej wykorzystują zdobyte na zajęciach informatyki umiejętności. Dostarcza mi to dużo satysfakcji, ponieważ zarówno oni, jak i ja w ten sposób poszerzamy swoją wiedzę w wielu dziedzinach.

Dzięki sprawnemu poruszaniu się w środowisku komputerowym, Internecie mogę wprowadzać i realizować nowe, ciekawe metody pracy i opracowywać potrzebne materiały dydaktyczne. Bez technologicznych barier mogę też porozumiewać się z moimi uczniami, którzy komputerem posługują się od najmłodszych lat.

Nowoczesne technologie znacznie usprawniają pracę nauczyciela oraz pomagają doskonalić warsztat zawodowy, wpływają na uatrakcyjnienie zajęć, zapewniają stały i szybki dostęp do informacji.

Wykorzystanie komputera podczas lekcji biologii i chemii może odbywać się na różnych płaszczyznach. Podczas zajęć z biologii korzystam ze schematów, animacji, zdjęć, zadań sprawdzających, zapisanych na płytach dołączonych do podręczników, dzięki czemu uczniowie łatwiej przyswajają wiadomości poparte obrazem. Zachęcam również gimnazjalistów do samodzielnych powtórek materiału, proponowanych przez wydawcę podręczników na płytach. Lekcje chemii doskonale uzupełniają filmy prezentujące doświadczenia chemiczne. Dają one możliwość zapoznania się z przebiegiem reakcji chemicznej, pozwalają na bieżąco śledzić poszczególne etapy doświadczenia i trafnie wyciągać wnioski.

Ciekawym i budzącym wiele emocji środkiem dydaktycznym są prezentacje multimedialne wykonane przeze mnie, jak i przez uczniów. Pozwalają one nadać poszczególnym tematom bardziej atrakcyjną formę oraz zachęcają uczniów do samodzielnego wyszukiwania informacji i korzystania z umiejętności zdobytych na zajęciach informatyki.

W swojej pracy korzystam z zaczerpniętych z Internetu gotowych scenariuszy lekcji lub ich elementów,

wykorzystuję zdjęcia, animacje i schematy, korzystam również z e-lekcji.

Zajęcia z wykorzystaniem komputera prowadzone są w pracowni komputerowej lub w sali multimedialnej z zastosowaniem rzutnika multimedialnego.

Pracę z komputerem wykorzystuję zarówno podczas lekcji jak i zajęć dodatkowych, poszerzających wiedzę uczniów z nauczanych przeze mnie przedmiotów. Zajęcia te cieszą się dużym zainteresowaniem.

Komputer na dobre zagościł na moich lekcjach, a dzięki niemu omawiana problematyka jest bardziej atrakcyjna dla uczniów i łatwiejsza do przyswojenia. Możliwość podania wiedzy w taki sposób sprawia, że uczniowie z zaangażowaniem włączają się w przygotowanie zajęć, powtórki, chętniej odrabiają nietypowe prace domowe. Mam nadzieję, że dzięki moim lekcjom uczniowie będą w swoim dorosłym życiu korzystać w mądry sposób z wszelkich nowinek technicznych, a zdobyta wiedza i umiejętności wpłyną na poprawę jakości szkoły. ♦

*Małgorzata Brejt-Banaszak
Zespół Szkół w Redzikowie*

Dział Edukacji Humanitarnej Polskiej Akcji Humanitarnej przygotował nową publikację „**Lekcje dla świata – scenariusze zajęć z edukacji globalnej**” dla nauczycieli. Zajęcia prowadzone według scenariuszy mogą stanowić odrębny cykl lekcji, jak również mogą być wsparciem w realizacji nowej podstawy programowej w szkole, w o wiele większym stopniu uwzględniającej perspektywę globalną. Publikacja składa się z 20 scenariuszy zajęć podzielonych na pięć rozdziałów: * Globalne współzależności * Woda * Dostęp do edukacji * Uchodźcy * PAH pomaga. Każdy rozdział składa się z czterech scenariuszy przewidzianych dla wszystkich grup wiekowych w szkole, czyli dla nauczania zintegrowanego i klas 4-6 szkoły podstawowej, gimnazjum i szkoły ponadgimnazjalnej. Autorami scenariuszy zajęć są pracownicy Działu Edukacji Humanitarnej i współpracujący z nami nauczyciele i trenerzy-wolontariusze.

W materiałach dla nauczycieli zwrócono szczególną uwagę na wartości takie jak: solidarność, równość i współpraca, tak ważne w globalnej edukacji rozwojowej. Zajęcia prowadzone wg scenariuszy pomogą zrozumieć otaczający świat oraz współzależności łączące ludzi. Pobudzą uczniów do podejmowania samodzielnego działania na rzecz bardziej sprawiedliwego świata.

Aby zamówić **bezpłatny egzemplarz publikacji**, należy wypełnić formularz na stronie: <http://www.pah.org.pl/download.php?plik=149> i odesłać go na adres: joanna.zepielska@pah.org.pl.

Ze strony: www.pah.org.pl

(D.I.)

Wykorzystanie komputera w pracy z małymi dziećmi

Jestem nauczycielem nauczania zintegrowanego oraz logopedą w Zespole Szkół w Korzybiu. Komputer jest od wielu lat moim narzędziem pracy. Zaczynałam jako samouk.

Wypełnianie świadectw w klasach I-III wymagało pracochłonnego przepisywania informacji wcześniej zapisanych w dzienniku. Dlatego w programie Word stworzyłam szablon dokumentu, dzięki któremu łatwo można było wpisywać informacje o osiągnięciach edukacyjnych i wychowawczych uczniów na drukach świadectw szkolnych oraz arkuszach ocen. Obecnie wykorzystuję już do tego programy profesjonalne.

Umiejętność korzystania z technologii informacyjnej wielokrotnie wykorzystywałam tworząc niezliczone ilości pomocy naukowych. Stworzone pomoce wykorzystuję w edukacji matematycznej, polonistycznej, środowiskowej oraz artystycznej. Wszystkie materiały wykonywałam w programie Word, Paint lub Excel.

Przy zastosowaniu komputera przygotowuję rozkłady materiału, konspekty lekcji, scenariusze imprez, ankiety oraz wszelkie ogłoszenia i informacje dla rodziców uczniów. Korzystając z umiejętności informatycznych, opracowywałam także wzory dyplomów okolicznościowych.

Praca z komputerem pozwala mi zaoszczędzić czas, przygotowane materiały są estetyczne, czytelne, łatwe do poprawienia. Graficzne interpretacje wyników nauczania pomagają w określaniu poziomu wiedzy uczniów.

W dzisiejszych czasach trudno jest sobie wyobrazić życie bez komputera. Jest on jednym z podstawowych środków służących edukacji, ułatwia pracę nauczyciela i ucznia. Dlatego też ważne staje się kształcenie umiejętności posługiwania się komputerem u dzieci w młodszym wieku szkolnym, rozwijanie zainteresowań informatycznych, wskazywanie użyteczności komputera, nie tylko jako urządzenia wykorzystywanego do gier, ale również do nauki i pracy. Wychodząc temu naprzeciw, podjęłam się doskonalenia swoich umiejętności informatycznych. W ramach projektu „Pracownie komputerowe dla szkół 2004” ukończyłam kurs „Technologie informacyjne i edukacja multimedialna w praktyce szkolnej”.

Wiele prowadzonych przeze mnie w kształceniu zintegrowanym lekcji odbywa się w pracowni komputerowej. Tematyką jest nie tylko obsługa komputera, ale rów-

nież gry i zabawy ortograficzne i matematyczne realizowane w oparciu o program komputerowy „Wesoła szkoła” oraz przy zastosowaniu innych programów multimedialnych. Uczniowie często wykorzystują w pracy Internet do szukania informacji o zwierzętach i roślinach oraz historii Polski. W celu uatrakcyjnienia zajęć korzystam też z wielu Encyklopedii Multimedialnych. Dzieci mogą na przykład zwiedzić muzeum lub zobaczyć jak działają różne urządzenia. Kształcenie umiejętności multimedialnych uczniów pozytywnie wpływa na ich dalszą edukację informatyczną. Wykorzystując edytory grafiki i tekstu, wykonuję z moimi uczniami prace plastyczne, laurki okolicznościowe i zaproszenia.

Na zajęciach wyrównawczych wykorzystuję również gry komputerowe. Dzieci, bawiąc się, doskonałą orientację przestrzenną, koordynację wzrokowo-ruchową, koncentrację uwagi i pamięci. Utrwalają litery oraz pisownię wyrazów, rozwiązując krzyżówki, rebusy, „łowiacz” literki, uzupełniając wyrazy z lukami itp.

Mogą uczyć się czytania tekstu lub wiersza na pamięć, nagrywając swój głos. Odsłuchiwanie siebie jest wielką frajdą dla dziecka. Pozwala mu to też usłyszeć swoje błędy i skłania do poprawienia się. Z kolei matematyka z komputerem jest dużo atrakcyjniejsza dla małych dzieci, które mają kłopot z nauką tego przedmiotu. Kolorowe i ruszające się elementy zachęcają do wykonywania działań i rozwiązywania

...ważne staje się kształcenie umiejętności posługiwania się komputerem u dzieci w młodszym wieku szkolnym, rozwijanie zainteresowań informatycznych, wskazywanie użyteczności komputera, nie tylko jako urządzenia wykorzystywanego do gier, ale również do nauki i pracy.

zadań. Dzieci dużo łatwiej uczą się kolorów, kształtów figur, relacji społecznych poprzez kolorowanie komputerowych obrazków lub tworzenie własnych rysunków. Mogą również skomponować sami swoją muzykę. Bardzo ważne jest stopniowanie trudności zadań multimedialnych tak, aby dziecko odniosło sukces. Za każde prawidłowo wykonane zadanie uczeń jest nagradzany brawami, radosnym okrzykiem „dobrze” lub wesołą animacją. Daje to dziecku radość, dumę i pozytywnie nastawia do nauki. Zajęcia wyrównawcze stają się formą wyróżnienia dziecka, a nie przyczyną jego frustracji. Uczeń nie czuje się gorszy, bo słabiej się uczy. Dziecko ma także szansę podnieść własną wartość przez umiejętność obsługi komputera.

Korzystam z wielu zakupionych przez siebie gier oraz z bogactwa gier dostępnych na stronach internetowych. Bardzo ważne jest zaskakiwanie dziecka coraz to nowymi zadaniami. Z każdą grą zapoznaję się najpierw sama i oceniam, na jakim etapie i do jakiego problemu edukacyjnego mogę ją wykorzystać.

Jako logopeda nie wyobrażam sobie pracy bez komputera na zajęciach logopedycznych. Na początku sama przygotowałam sobie arkusze do diagnozy oraz karty pracy dziecka. Obecnie wykorzystuję do tego celu program kom-

puterowy „Logopedia – program do diagnozy i terapii logopedycznej – pakiet poszerzony”. Dzięki temu mam szybki dostęp do informacji o każdym małym pacjencie.

Dzieci z wadami wymowy mają spore trudności w nauce. Źle czytają, źle słyszą, a co za tym idzie – również piszą z błędami. Jest to powodem niepowodzeń szkolnych oraz wielu przykrości. Nielezione wady wymowy mogą w dorosłym życiu zamknąć drogę do wielu interesujących i atrakcyjnych zawodów. Prawidłowy rozwój mowy stanowi podstawę kształtowania się osobowości młodego człowieka. Dlatego też bardzo ważne jest jak najszybsze skorygowanie wad wymowy.

Terapia logopedyczna jest długa i żmudna. Trzeba wielokrotnie powtarzać te same ćwiczenia, aby osiągnąć zadowalające efekty. Ciekawe pomoce logopedyczne pozwalają na urozmaicenie zajęć, uatrakcyjnienie ćwiczeń oraz zachęcenie do pracy. Dużą rolę odgrywa tu komputer. Zajęcia wspomagane komputerem pozwalają podnieść motywację dzieci do wykonywania męczących ćwiczeń, a w efekcie zwiększają sukcesy w terapii. Szczególnie ważne jest to u dzieci, które mają znaczny deficyt koncentracji uwagi oraz trwałości i zakresu pamięci. Wykorzystując w trakcie zajęć programy do terapii logopedycznej oraz przeróżne gry, dzieci doskonałą mowę pod względem artykulacyjnym, rozwijają zasób słownictwa i umiejętności formułowania wypowiedzi słownych, usprawniają analizę i syntezę słuchową i wzrokową oraz koordynację wzrokowo-ruchową, rozwijają umiejętności grafomotoryczne; wyrównują rozległe braki w elementarnych wiadomościach i umiejętnościach szkolnych, doświadczając sukcesów w pracy zyskują pewność siebie i wiarę we własne możliwości. Zadania wykonywane z wykorzystaniem komputera stanowią nagrodę dla pacjenta za prawidłowo wykonane ćwiczenia na zajęciach oraz te zadane do domu.

Uważam, iż nauczanie wspomagane komputerem nie tylko uatrakcyjni zajęcia, ale pozwala uczniom na lepsze przyswojenie wiadomości i umiejętności. Po zakończeniu pierwszego etapu edukacyjnego moi uczniowie w większości znają podstawy budowy komputera, obsługi edytorów tekstu i grafiki oraz bezpiecznego wykorzystania Internetu do zdobywania informacji oraz rozwijania własnych zainteresowań. Jest to ważne zwłaszcza dla dzieci, które wychowują się i uczą w środowisku wiejskim. Wielu uczniów nie ma w domu dostępu do komputera i Internetu. Zajęcia informatyczne w szkole dają im równe szanse w starcie do szkół ponadgimnazjalnych znajdujących się w mieście oraz poszerzają ich wiedzę na temat otaczającego świata. ✦

Mirosława Rzepińska

*nauczyciel nauczania zintegrowanego i logopeda
w Zespole Szkół w Korzybiu*

Wykorzystanie programów komputerowych w terapii logopedycznej

Technologia komputerowa jest obecnie nieodłącznym elementem procesu edukacyjnego. Jest to narzędzie nie tylko ułatwiające dzieciom poznawanie otaczającego je świata, ale również umożliwiające im uzyskiwanie różnorodnych informacji oraz dające możliwość komunikowania się z innymi ludźmi. Dla pedagogów specjalnych komputer stanowi nieocenioną pomoc wspomagającą rozwój uczniów z dysfunkcjami rozwojowymi.

W ramach prowadzonych przeze mnie zajęć logopedycznych wykorzystuję programy edukacyjne, przeznaczone dla dzieci w wieku szkolnym. W szczególności korzystam z takich pomocy, które wspomagają naukę zaburzonych głosek. Ćwiczenia opierające się na technice komputerowej znacznie ułatwiają mi wprowadzanie nowych głosek, a jednocześnie są dla uczniów niezmiernie ciekawe. Kolorowe animacje wzbogacone dźwiękiem i ruchem w niezwykle sposób pobudzają wyobraźnię dzieci, rozwijają ich myślenie, pamięć, spostrzeganie, a tym samym uczą prawidłowej wymowy.

W celu zwiększenia sprawności uczniów proponuję im odpowiednie fragmenty programów, które pozwalają doskonalić nie tylko umiejętności językowe, ale również percepcję słuchową, wzrokową i koordynację wzrokowo-ruchową. Ćwiczenia z użyciem komputera wzbogacają także zasób słownictwa uczniów, doskonałą sprawność manualną oraz procesy analizy i syntezy wzrokowo-słuchowej.

Możliwość wyboru odpowiedniego poziomu trudności w wielu programach pozwala na to, iż mogę prowadzić zajęcia z uwzględnieniem możliwości intelektualnych uczniów o różnych stopniach upośledzenia oraz dostosować je do indywidualnych potrzeb i zdolności dzieci.

W swojej pracy najczęściej wykorzystuję logopedyczne programy komputerowe takie, jak:

➤ „Logopedia” (dostępny dzięki EFS) – jest to cała seria programów do diagnozy i terapii logopedycznej. Program ten umożliwia korekcję najczęściej występujących zaburzeń mowy (głoski szeregu szumiącego, syczącego, ciszącego, głoska „r”, słuch fonematyczny), wspomaga utrwalanie już wywołanych głosek oraz umożliwia ich różnicowanie. Poszczególne głoski mają swoje opracowanie od momentu ich wywoływania, poprzez głoski w sylabach, wyrazach, zdaniach, aż do etapu końcowego, czyli utrwalania w tekście. Wypowiedzi uczniów są nagrywane i dzięki temu dzieci mogą je odsłuchiwać i sprawdzać ich poprawność.

W skład pakietu „Logopedia” wchodzi ponadto dwa programy, które wykorzystuję również często:

➤ „Logo-gry” – program wspomagający mowę dzieci z autyzmem, mutyzmem, upośledzonych umysłowo, niesłyszących i z opóźnionym rozwojem mowy. Jest to zestaw 26 gier służących ćwiczeniu rytmiki mowy, modulacji głosu, intonacji oraz usprawnianiu i wydłużaniu fazy wydechu.

➤ „Mówiące obrazki” – program doskonalący percepcję słuchową, ułatwiający opanowanie różnych pojęć językowych (np. stosunki przestrzenne, nazwy kolorów, zjawiska przyrody, dźwięki z otoczenia, głosy zwierząt, instrumenty muzyczne, pojazdy itp.).

W ramach prowadzonej przeze mnie terapii logopedycznej stosuję również „Logopedyczne zabawy” – część I (głoski szumiące) i część II (głoski syczące). Jest to program doskonalący wymowę głosek w różnych pozycjach w wyrazach (nagłos, śródgłos, wygłos). Obejmuje on m.in. wstawianie brakujących głosek, domino, układanie nazw obrazków, dopasowywanie głosek do odpowiednich obrazków, wyszukiwanie ilustracji z odpowiednią głoską.

Dzięki specjalistycznym programom logopedycznym zmuszne niekiedy ćwiczenia doskonalące mowę są dla uczniów o wiele bardziej ciekawe, atrakcyjne, a przez to ułatwiają im przyswajanie nowych umiejętności i pomagają utrwalac te już zdobyte.

Poza typowymi programami rozwijającymi mowę dzieci często stosuję także programy edukacyjne, które kształtują u dzieci percepcję słuchową, wzrokową, koordynację wzrokowo-ruchową, spostrzegawczość, pamięć, znajomość kształtów, kolorów, doskonałą umiejętność matematyczne, czytanie, rozwijają wyobraźnię, wzbogacają słownictwo. Są to między innymi: „Multimedialny świat Jana Brzechwy”, „Multimedialny świat Juliana Tuwima”, „Idę do szkoły”, „Królik Bystrzak” oraz program do nauki języka polskiego „Czytam i piszę”. W tym ostatnim zaproponowane są ćwiczenia na czterech etapach – litery, wyrazy, zdania i teksty. Program umożliwia poznanie liter pisanych, drukowanych, małych i wielkich, tworzenie wyrazów, rymów, rozwiązywanie rebusów, krzyżówek, doskonalą pisanie ze słuchu i czytanie. Stanowi on nieocenioną pomoc w zakresie rozwoju wszystkich zaburzonych sfer, zwłaszcza u dzieci upośledzonych umysłowo.

Zajęcia z wykorzystaniem techniki komputerowej w dużym stopniu wspomagają terapię logopedyczną, jak również wszelką pracę nad prawidłowym rozwojem podopiecznych. Oddziaływanie wielozmysłowe pozwala urozmaicić każde zajęcia, podnosi zainteresowanie, aktywizuje dziecko i mobilizuje je do dalszej pracy. Zachęcam wszystkich terapeutów, nie tylko logopedów, do stosowania programów komputerowych w pracy z uczniami z dysfunkcjami rozwojowymi. ♦

Magdalena Panek

logopeda w SOSW w Damnicy

Komputer i multimedia w pracy polonisty

Komputer jeszcze kilka lat temu nie tak powszechny w szkolnej edukacji, poza typowymi lekcjami informatyki, dziś jest już narzędziem bardzo ogólnodostępnym w pracy nauczyciela i ucznia na wszystkich lekcjach i etapach edukacyjnych, począwszy od maluchów, które dopiero zaczynają swoją przygodę z nauką i multimedialnym światem, a skończywszy na uczniach, którzy wiedzą w zakresie obsługi i wykorzystania komputera, także w celach edukacyjnych, niejednokrotnie przewyższają swych nauczycieli przedmiotowców.

Humaniści często wzdrygają się przed pracą z tak „odduchowionym” urządzeniem jak komputer – może z braku umiejętności panowania nad tą maszyną lub też z niewiary, że tak techniczne urządzenie może rozwijać wrażliwość młodych umysłów i kształtować w nich nowe umiejętności – także polonistyczne. Stosuję komputer i multimedia w pracy na lekcjach języka polskiego od wielu lat i stwierdzam, że to bezduszne narzędzie, zbudowane z dysków, procesorów, pamięci itd., może być wielkim sprzymierzeńcem i nieocenionym pomocnikiem w edukacji humanistycznej.

Przygotowanie do pracy

Komputer niezwykle ułatwia przygotowywanie do pracy na lekcjach. Opracowanie testów, ćwiczeń literackich, gramatycznych i ortograficznych, notatek do uzupełnienia, zestawień pomocniczych i podsumowujących itp. w sposób elektroniczny pozwala na ich wielokrotne wykorzystanie, modyfikowanie, dopasowywanie do potrzeb konkretnego ucznia (w nauczaniu indywidualnym, w przypadku dziecka o obniżonym poziomie wymagań, czy też ucznia szczególnie uzdolnionego).

Nieograniczone możliwości stworzenia ciekawych pomocy do zajęć języka polskiego daje praca z programem PowerPoint i budowanie w nim prezentacji multimedialnych np. do lekcji biograficznych, zajęć o kulturze różnych regionów Polski, zwyczajach świątecznych itp. Uczniowie chętnie sami obsługują na lekcjach takie prezentacje, dobrze bawią się rozwiązując w ten sposób przygotowane zadania ortograficzne, językowe i literackie. Prezentacje przygotowane przez nauczyciela pozwalają idealnie dopasować zawartość pliku do tematyki lekcji, urozmaicają ją, uatrakcyjniają i pobudzają aktywność

uczniów. Gdy z czasem w komputerze polonisty powstanie pokaźny folder z prezentacjami multimedialnymi do różnych lekcji, będzie to na pewno wartościowy i przydatny „bank” materiałów, które w nowoczesny sposób wzbogacą warsztat pracy.

Multimedia

Ideąłem byłaby sytuacja, gdyby wybrane lekcje języka polskiego można było prowadzić w pracowni komputerowej lub multimedialnej, w której każdy uczeń mógłby pracować przy swoim komputerze z wybranym przez nauczyciela programem. Niestety szkolne realia i wyposażenie pracowni nie zawsze pozwalają na przeprowadzenie takich zajęć. Można sobie jednak z tym problemem poradzić, mając do dyspozycji tylko jeden komputer w gabinecie. Uruchomienie wśród uczniów tzw. „kolejki”, według której wykonywać będą zadania komputerowe albo nagradzanie pracą przy komputerze uczniów najaktywniejszych niewątpliwie uatrakcyjni jednostkę lekcyjną. Komputer mobilizuje do pracy nawet tych najsłabszych uczniów, którzy niezbyt dobrze radzą sobie z przedmiotem. Dzięki wykonywaniu ćwiczeń multimedialnych, chętniej pracują, starają się nadążać za tokiem lekcji.

W swojej pracy najczęściej stosuję edukacyjne programy multimedialne firmy Digital Yang Poland, Albionu i wydawnictwa Idem Media. Większość z nich została wpisana na listę środków dydaktycznych zaleconych przez Ministra Edukacji Narodowej.

Szczególnie polecam nauczycielom języka polskiego w szkole podstawowej serie eduROM wydawnictwa Digital Yang Poland. Multimedialne lekcje zawarte na krążkach CD to cykl nowoczesnych edukacyjnych programów komputerowych, które mogą być wykorzystywane zarówno przez nauczyciela w czasie prezentacji wybranych tematów lekcyjnych, jak i przez uczniów w trakcie ich własnej pracy. Każdy program obejmuje kilkadziesiąt lekcji, złożonych z interaktywnych ekranów. Doskonale prezentują one omawiane treści, niezależnie od tego, z jakimi podręcznikami pracuje się na co dzień. Programy do poszczególnych klas są bogato ilustrowane, zawierają mnóstwo animacje, dziesiątki filmów, modeli trójwymiarowych, symulacji, testów oraz tzw. inteligentnych ćwiczeń, dzięki czemu nauka staje się przyjemniejsza i skuteczniejsza. Ćwiczenia wyposażone są w komentarz zwrotny (w formie dźwiękowej, tekstowej czy graficznej) i pola ciekawostek, z których młody człowiek na pewno skorzysta. W każdym momencie wykonywania zadań można też zajrzeć do słownika pojęć, by wyjaśnić niezrozumiałe terminy lub przypomnieć sobie ich znaczenie. Po wykonaniu ćwiczenia uczeń otrzymuje szczegółowy raport wyników, co umożliwia analizę pracy i poprawę popełnionych błędów.

Przy ćwiczeniach ortograficznych bardzo przydaje się program „Ortografia” wydawnictwa Aidem Media. W dynamicznych zabawach, prowadzonych przez zwierzęta, dzieci poznają zasady poprawnej pisowni. Mają możliwość rywalizacji w grach przeznaczonych dla dwóch, trzech lub czterech osób. Zabawy te znakomicie sprawdzają się na zajęciach wyrównawczych, indywidualnych i spotkaniach koła polonistycznego, w których uczestniczy mniej uczniów niż na typowych lekcjach.

Niezwykle pomocne na lekcjach języka polskiego w podstawówce są programy: „Zamek tysiąca pytań”, „Wielki turniej wiedzy dla dzieci” – oba wydawnictwa Aidem Media. Podstawowe działy tych programów, przydatne do wykorzystania na języku polskim to: baśnie, bajki i legendy, język polski (pisownia, fonetyka, części mowy itp.), trudne słowa. Każdy z wymienionych obszarów zawiera ogromny zbiór pytań. Zagadki polonistyczne, które pomogą uczniowi rozwikłać tajemnice języka, są zaprezentowane w bardzo ciekawej i interesującej graficznie formie.

Z innych programów multimedialnych, które mogą posłużyć poloniście na lekcji do utrwalania znajomości ortografii polecam „Multimedialny Słownik Ortograficzny Dla Dzieci” firmy Albion, który zawiera 2500 haseł, 500 ilustracji, 500 przykładowych zadań, reguły ortograficzne, ćwiczenia i sprawdziany, dyktanda, komiks, piosenkę ortograficzną, obrazkową naukę ortografii, rysunkowe zgadywanki, 6 krzyżówek, kolorowanki, rebusy, wierszyki. Wszystko to sprawia, że reguły ortograficzne „zapamiętują się same”, a trudne pisemne ćwiczenia stają się łatwą, przyjemną i pasjonującą zabawą.

Interesujący jest też program „Dyktando w praktyce”, wyposażony w wiele dyktand, sprawdzianów i zadań tekstowych, które pomogą w przyswajaniu i zapamiętaniu zasad ortograficznych. Ponadto praca z tym programem świetnie przybliży lub utrwala wiedzę z zakresu mitologii, gdyż gra toczy się w labiryncie. Uczeń pokonując kolejne przeszkody i pułapki językowe dociera do końca drogi, gdzie czeka Minotaur. Proponuje on śmiałkowi bardzo trudne dyktando. W tym zmaganiu liczy się nie tylko znajomość podstawowych zasad ortografii, ale też bezbłędna interpunkcja.

Na lekcjach literackich z zakresu poezji dla najmłodszych z pewnością świetnie zdadzą egzamin programy: „Multimedialny Świat Jana Brzechwy” i „Multimedialny Świat Juliana Tuwima”. Wiersze zostały wzbogaczone o trójwymiarowe animacje, efekty dźwiękowe, muzykę, piosenki i taniec. Programy te przydają się również, jako pomoc, w przygotowaniu do konkursów młodych recytatorów, gdyż dają one możliwość nagrania deklamacji własnej dziecka i porównanie jej z interpretacją profesjonalnych artystów.

Praca w sieci

Jeżeli polonista może skorzystać na lekcji z Internetu, to polecam naukę przez zabawę na stronie www.ortofrajda.pl. W zakładce „Gry on-line” można znaleźć ciekawe i „wciągające” uczniów zabawy ortograficzne: malowanie pejzażu słowami trudnymi ortograficznie, pokonywanie dyktand konkursowych i – co najciekawsze – wieloetapowe zdobywanie średniowiecznego, pełnego ortograficznych zagadek, zamku.

Ćwiczenia dotyczące nauki o języku, krzyżówki polonistyczne, zadania frazeologiczne i inne ciekawe zabawy z językiem polskim znajdują się na stronie www.dzieci.wp.pl w zakładce „Literki”. Tu nauka zachęci do pracy zwłaszcza uczniów mniej zdolnych, gdyż ćwiczenia tam proponowane mają niewielki stopień trudności, ale pozwalają skutecznie przyswajać i utrwaląć podstawy, szczególnie z gramatyki.

Jeżeli wzbogacimy pracę na języku polskim o ćwiczenia on-line, zawsze jest szansa, że uczeń zaciękwiony taką formą nauki, siadając w domu przed komputerem, wybierze którąś z poleconych mu na lekcji stron, a nie bezmyślną „strzelankę”, wyścigi, czy przesiadywanie godzinami na „Naszej klasie”...

Ciekawe strony

W oceanie internetowych witryn można znaleźć wiele ciekawych witryn przydatnych w pracy polonisty. Szczególnie warto odwiedzać strony wydawnictw edukacyjnych, zwłaszcza tych, z których podręcznikami pracuje się na co dzień. Warto też być zarejestrowanym użytkownikiem tych stron, gdyż to znacznie zwiększa możliwości korzystania z zasobów edukacyjnych proponowanych nauczycielom. Rejestracja ułatwia dostęp do pozyskania gotowych rozkładów materiałów lub planów wynikowych (dopasowanych do konkretnych podręczników), konspektów lekcji, scenariuszy imprez i przedstawień. Umożliwia też zamieszczanie własnych publikacji oraz dzielenie się wiedzą z innymi.

Poniżej podaję adresy stron internetowych, które, moim zdaniem, mogą być przydatne w pracy polonisty.

Zachęcam wszystkich nauczycieli języka polskiego, szczególnie tych, którzy jeszcze nie poznali możliwości jakie daje praca z komputerem, by oswoili wirtualnym świat edukacji poprzez zabawę. Naprawdę warto!

Materiały pomocnicze:

- www.edu.info.pl – Polski Portal Edukacyjny,
- www.polonia.uw.edu.pl – UW – Polonistyka na świecie,
- www.hamlet.pro.e-mouse.pl – Serwis humanistyczny Hamlet,

- www.literka.pl – testy, konspekty scenariusze imprez, plany dydaktyczne, regulaminy,
- www.konkursslowodaje.pl – Strona konkursu *Słowo daje* zawierająca między innymi przykłady testów z poprzednich edycji,
- www.poprawnapolszczyzna.pl – Poprawna polszczyzna na co dzień – testy i ćwiczenia frazeologiczne z zakresu dobierania odpowiednich związków i ich rozumienia, porady językowe,
- www.bibliotekawszkole.pl – Biblioteka w szkole – gazetki tematyczne, wiersze okolicznościowe, informacje o konkursach.

Teksty dzieł literackich:

- www.wolnelektury.pl – Lektury szkolne,
- univ.gda.pl/~literat – Biblioteka literatury polskiej w Internecie,
- polonista.w.interia.pl – Polonista,
- literatura.polska.pl – Skarby literatury polskiej.

Biblioteki i bibliografie:

- www.ebib.info – Elektroniczna Biblioteka,
- www.bn.org.p – Biblioteka Narodowa,
- www.bj.uj.edu.pl – Biblioteka Jagiellońska.

Strony poświęcone literaturze:

- www.staropolska.pl – Staropolska,
- www.mickiewicz.art.pl – Adam Mickiewicz,
- witkacy.republika.pl – Witkacy,
- www.milosz.pl – oficjalna strona internetowa Czesława Miłosa,
- www.gombrowicz.pl – Witold Gombrowicz,
- www.zbigniew-herbert.com – W świecie Pana Cogito – Zbigniew Herbert. ♦

Iwona Poźniak

*nauczycielka języka polskiego
w SP nr 9 w Słupsku*

Oferta edukacyjna kształcenia specjalnego

Wspieramy, rozwijamy, pomagamy...

Specjalny Ośrodek Szkolno-Wychowawczy im. Marynarza Polskiego w Damnicy prowadzi edukację dzieci i młodzieży o specjalnych potrzebach edukacyjnych. Przyjmowane są tu – w pierwszej kolejności – dzieci oraz młodzież mieszkająca w powiecie słupskim, posiadająca aktualne orzeczenia o potrzebie kształcenia specjalnego na podstawie skierowania wydane przez Starostę Słupskiego.

Kadra pedagogiczna Ośrodka jest przygotowana do pracy z uczniami i wychowankami niepełnosprawnymi intelektualnie w stopniu lekkim, umiarkowanym, znacznym, głębokim oraz z współwystępującymi zaburzeniami rozwojowymi tj. niepełnosprawnością ruchową, zaburzeniami narządów zmysłu, zespołami genetycznymi oraz z innymi zaburzeniami ośrodkowego układu nerwowego o niewyjaśnionej etiologii. Wśród specjalistów zatrudniamy surdopedagoga, tyflopedagoga, psychologa, pedagoga, socjoterapeutę, logopedę. Zapewniamy, w szczególności dla wychowanków internatu, opiekę pielęgniarską.

Dla zainteresowanych rodziców organizujemy zajęcia z zakresu wczesnego wspomagania rozwoju dziecka (0-6 lat) zagrożonego nieprawidłowym rozwojem. Mają one na celu stymulowanie psychofizycznego rozwoju dziecka od czasu wykrycia niepełnosprawności do momentu rozpoczęcia nauki w szkole. Obejmujemy opieką dzieci z: różnorodnymi dysfunkcjami rozwojowymi, zaburzeniami neurologicznymi i psychiatrycznymi; zaburzeniami rozwoju mowy, dzieci niedowidzące i niewidome, z niedosłuchem i niesłyszące, z mózgowym porażeniem dziecięcym, zespołem Downa oraz innymi problemami rozwojowymi.

Praca z dzieckiem jest realizowana poprzez: ■ stymulację sensoryczną (treningi percepcji wzrokowej, słuchowej, dotykowej, węchowej, smakowej), ■ integrację sensoryczno-ruchową (ćwiczenia naśladownictwa ruchów rąk i całego ciała), ■ poznanie własnego ciała, ■ rozwój motoryki małej (usprawnienie motoryki i sprawności manualnej), ■ rozwój motoryki dużej (usprawnienie poruszania się, pokonywania przeszkód terenowych, płasy), ■ rozwój komunikowania się (porozumiewanie się poza-werbalne, rozumienie mowy, ćwiczenia artykulacyjne, rozwój słownika), ■ rozwój samoobsługi, ■ rozwój socjalizacji, ■ ćwiczenia funkcji poznawczych (przygotowanie do nauki szkolnej).

Dzieci przyjmowane są przez Dyrektora Ośrodka na podstawie pisemnej prośby rodziców, do której powinna być dołączona opinia o potrzebie wczesnego wspomagania rozwoju dziecka, wydana przez Poradnię Psycholo-

giczno-Pedagogiczną, w oparciu o zalecenia lekarza. Dla każdego dziecka opracowujemy indywidualny program wspomagania rozwoju, na podstawie przeprowadzonej diagnozy i analizy zaburzeń rozwojowych. Praca nad rozwojem zaburzonych funkcji przebiega równolegle z oddziaływaniami wychowawczymi. Staramy się, aby dzieci i rodzice znaleźli u nas klimat wsparcia emocjonalnego i poczucie wiary w sukces.

W Ośrodku Szkolno-Wychowawczym w Damnicy organizujemy również indywidualne i zespołowe zajęcia rewalidacyjno-wychowawcze, które są realizacją obowiązku szkolnego i obowiązku nauki. Podstawą zorganizowania zajęć jest: wniosek rodzica / opiekuna do Starosty Słupskiego oraz aktualne orzeczenie poradni o potrzebie zajęć rewalidacyjno-wychowawczych. Tymi zajęciami mogą być objęte dzieci i młodzież od 3 do 25 roku życia.

Dla dzieci i młodzieży niepełnosprawnej intelektualnie w stopniu umiarkowanym i znacznym zapewniamy edukację w pełnym ciągu edukacyjnym: na poziomie szkoły podstawowej, gimnazjum oraz szkoły ponadgimnazjalnej z możliwością edukacji do 24 roku życia. Kameralna atmosfera w zespole edukacyjno-terapeutycznym, składającym się 6-8 uczniów, sprzyja wszechstronnemu

rozwojowi dziecka na miarę jego indywidualnych możliwości i zainteresowań. Ponadto uczniowie mogą uczestniczyć w wielu zajęciach pozalekcyjnych tj. teatralnych, plastycznych, komputerowych, muzycznych, sportowych.

Podstawą przyjęcia do Szkoły Podstawowej Specjalnej nr 2 lub do Gimnazjum Specjalnego nr 2 jest: wniosek rodzica / opiekuna do Starosty Słupskiego, aktualne orzeczenie poradni o potrzebie kształcenia specjalnego i ewentualnie świadectwo z ostatniej klasy.

Od bieżącego roku szkolnego w placówce nie mamy klas dla dzieci z upośledzeniem umysłowym w stopniu lekkim na poziomie szkoły podstawowej. Edukację tej grupy uczniów niepełnosprawnych zapewniamy jedynie na poziomie III etapu edukacyjnego, tzn. w Gimnazjum Specjalnym nr 2.

Po zakończeniu edukacji w gimnazjum uczniowie mogą kontynuować naukę (do 24 roku życia) w szkole ponadgimnazjalnej o nazwie: Szkoła Specjalna Przesposabiająca do Pracy. W nowym roku szkolnym 2009/10 planujemy utworzyć trzy nowe oddziały klas pierwszych, do których programy nauczania opracowano w oparciu o aktualną „Podstawę programową kształcenia ogólnego dla szkół specjalnych przysposabiających do pracy dla uczniów z upośledzeniem umysłowym w stopniu umiarkowanym lub znacznym oraz dla uczniów z niepełno-

Wszystkich nauczycieli i rodziców, którzy mają wątpliwości, co do dalszej drogi edukacyjnej dziecka z dysfunkcjami, zapraszam do Ośrodka – warto zapewnić pociechom właściwy rozwój w optymalnych warunkach, jakie stwarza nasza placówka.

sprawnościami sprzężonymi” (Rozporządzenie MEN z dnia 23 grudnia 2008 r., Dz. U. Nr 4 z 2009 r., poz. 17). Zajęcia w klasach będą bardzo indywidualizowane ze względu na różny stopień niepełnosprawności uczniów, jak również wielokrotnie powtarzane – w celu utrwalenia nauczonych wiadomości i stosowanych technik. Wykorzystywane będą aktywne metody pracy, rozumiane jako praktyczne działanie i wyzwianie artystycznej twórczości. Stwarzane sytuacje edukacyjne dostarczać będą uczniowi jak najwięcej pozytywnych wrażeń i doznań oraz silnego poczucia podmiotowości. Wspólne, zespołowe uczestnictwo w zajęciach motywować będzie do pracy i wysiłku. Wytwory pracy uczniów będą prezentowane na terenie placówki oraz na kiermaszach w różnych instytucjach powiatu słupskiego.

Oczekiwanym efektem edukacji w Szkole Specjalnej Przystosowanej do Pracy jest opanowanie przez wychowanków podstawowych umiejętności i czynności z zakresu realizowanego profilu kształcenia, poznanie i umiejętne przestrzeganie podstawowych zasad BHP, a także przygotowanie do podjęcia samodzielnej lub wspomagananej pracy na określonym stanowisku, na wolnym lub chronionym rynku pracy.

Wszystkich zainteresowanych nowymi ofertami edukacyjnymi zapraszamy na naszą stronę internetową: www.oswdamnica.republika.pl

Słów kilka o...

Ośrodek mieści się w przepięknym zabytkowym pałacu z XIX wieku. Budynek jest aktualnie modernizowany do potrzeb placówki. Montowana jest winda dla potrzeb osób niepełnosprawnych ruchowo. W latach 2005-2008 placówka została wyposażona ze środków PFRON-u oraz z EFS (MEN) w nowoczesny sprzęt dydaktyczny, niezbędny do realizacji zadań edukacyjnych z uczniem niepełnosprawnym intelektualnie. Posiadamy m.in. nowoczesne centrum multimedialne, pracownię komputerową, gabinet do pracy metodą Marii Montessori, gabinet integracji sensorycznej, gabinet terapii polisensorycznej (tzw. sala doświadczania świata), gabinet logopedyczny. Założono kamery monitorujące obiekt, które w sposób znaczący wpłynęły na zapewnienie bezpieczeństwa przebywających tu uczniów.

Dla uczniów samodzielnych, którzy nie mają możliwości codziennego dojazdu do szkoły, zapewniamy miejsca w internacie. Dla dzieci dojeżdżających organizowane są – wg potrzeb – zajęcia świetlicowe. Prowadzimy własną stołówkę, która obsługuje wychowanków internatu oraz uczniów dojeżdżających. Rodzicom, potrzebującym wsparcia, pomagamy w zorganizowaniu dojazdu na zajęcia lekcyjne do placówki szkolnym busem, w porozumieniu z właściwym Urzędem Gminy.

Partnerami wspierającymi działalność edukacyjną Ośrodka jest liczne grono przyjaciół – sponsorów oraz organizacje pozarządowe tj. Centrum Charytatywno-Społeczne CARITAS Ordynariatu Polowego Wojska Polskiego

go im. Bł. Ks. Kmdr Władysława Miegonia w Ustce, Stowarzyszenie Przyjaciół Niepełnosprawnych „Dajmy im Radość” w Słupsku i od niedawna Stowarzyszenie KIWANIS INTERNATIONAL KLUB SŁUPIA.

Ośrodek od kilku lat z powodzeniem realizuje ogólnopolskie programy tj. „Równać Szanse”, „Szkoła z Klasą”, „Szkoła bez Przemocy”. Co drugi rok szkolny w placówce organizowana jest ogólnopolska impreza kulturalno-oświatowa dla dzieci i młodzieży niepełnosprawnej intelektualnie. Są to styczniowe „Dammnickie Betlejkki” oraz „Konfrontacje Kulturalne” organizowane w maju lub w czerwcu. W latach 2005-2008 realizowaliśmy program Socrates – Comenius 1. W ramach wymiany partnerskiej kiluosobowa grupa nauczycieli zdobyła nowe doświadczenia oraz wiedzę na temat pracy z uczniem niepełnosprawnym w krajach Unii Europejskiej. W 2006 roku bardzo aktywnie uczestniczyliśmy w międzynarodowej akcji artystycznej „Pippi Langstrumpf”. W wakacyjnym podsumowaniu akcji – w Ratzeburgu (Niemcy) – bezpośredni udział wzięła dwuosobowa delegacja uczniowska.

W roku szkolnym 2007/08 w ramach Współpracy Młodzieży Polsko-Niemieckiej zrealizowaliśmy kolejny artystyczny projekt młodzieżowy pt. „Konferencja Zwierząt”. Efektem projektu było wystawienie na scenach: Słupska, Ratzeburga, Geesthacht i Szczecina, musicalu w wykonaniu polsko-niemieckiego zespołu młodzieżowego, którego część – czternastoosobową reprezentację – stanowili uczniowie z naszego Ośrodka.

W bieżącym roku szkolnym na podstawie umowy partnerskiej jedenastoosobowa grupa uczniów spędziła bardzo atrakcyjne ferie w Lędowie koło Ustki w ramach realizacji projektu „Sięgaj wyżej” opracowanego przez Centrum Charytatywno-Społeczne CARITAS Ordynariatu Polowego Wojska Polskiego im. Bł. Ks. Kmdr Władysława Miegonia w Ustce.

W II semestrze tego roku szkolnego realizować będziemy kolejne projekty o zasięgu lokalnym, tym razem w partnerstwie ze Stowarzyszeniem Przyjaciół Niepełnosprawnych „Dajmy im Radość” ze Słupska. Będą to:

- 1) I Powiatowy Dzień Godności Osób Niepełnosprawnych pt. „Spotkanie z godnością” w Dammnicy (7 maja br.),
- 2) Zielony Tydzień pod hasłem „Zdrowie to radość, ruch i wiedza” (18-22 maja br.),
- 3) Warsztaty plenerowe „Poznajemy kaszubską kulturę” – na przełomie maja i czerwca 2009.

Wszystkie projekty realizowane będą pod honorowym patronatem Starosty Słupskiego.

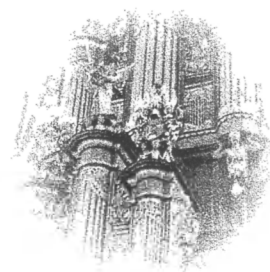
Wszystkich nauczycieli i rodziców, którzy mają wątpliwości, co do dalszej drogi edukacyjnej dziecka z dysfunkcjami, zapraszam do Ośrodka – warto zapewnić pociechom właściwy rozwój w optymalnych warunkach, jakie stwarza nasza placówka. ♦

Władysława Hanuszewicz
dyrektor SOSW w Dammnicy

DOSKONALENIE NAUCZYCIELI

Słupskie Warsztaty Liturgiczno-Muzyczne

Śpiewając, modlisz się podwójnie

27-28 lutego i 1 marca br. w kościele Św. Maksymiliana Kolbego odbyły się Słupskie Warsztaty Liturgiczno-Muzyczne, organizowane przez Ośrodek Doskonalenia Nauczycieli w Słupsku. Uczestnicy z całej Polski przyjechali do naszego miasta, by pod kierownictwem Piotra Pałki i Huberta Kowalskiego móc w szczególny sposób przeżyć liturgię. Głównym założeniem przedsięwzięcia była modlitwa poprzez śpiew. Warsztaty miały na celu stworzenie w ciągu trzech dni niepowtarzalnego chóru.

Wszystko zaczęło się o godz. 17.00 w piątek 27 lutego. Każdy, kto brał udział w warsztatach, musiał się zarejestrować, po czym otrzymywał identyfikator i teczkę z nutami. Po krótkim wstępie rozpoczęliśmy pierwsze zajęcia, które odbywały się w czterech grupach: sopranach, altach, tenorach i basach. Tam zapoznawaliśmy się z pieśniami, które mieliśmy śpiewać. Później była Msza Św., a po niej po raz pierwszy stanęliśmy wszyscy razem w chórze (choć wtedy, nikt by tego chórem nie nazwał) i zaczęliśmy zajęcia z Piotrem Pałką. To było niezapomniane przeżycie. Mimo, że każdy był zmęczony, ten niesamowity człowiek potrafił z nas wykrzesać wystarczająco dużo zaangażowania, by z czegoś, co z początku w ogóle nie wychodziło, stworzyć spójną całość. Pracowaliśmy przede wszystkim nad dykcją i harmonią.

Następnego dnia zaczęliśmy spotkanie od konferencji prowadzonej przez ks. dr Jacka Lewińskiego. Potem rozśpiewanie i warsztaty, aż do 13.00. Po przerwaniu na obiad, znów wróciliśmy do ćwiczeń. Nie wiedziałam, jak wiele można zrobić w ciągu kilku godzin. Do końca dnia przygotowaliśmy wszystkie pieśni, a mu-

szą zaznaczyć, że połączenie czterech głosów nie jest łatwą rzeczą. Nie byłoby to możliwe, gdyby nie prowadzący, którzy z ogromną cierpliwością czuwali nad wszystkim.

Ostatniego dnia, w niedzielę, pozostało nam tylko utrwalenie tego, co zostało zrobione w sobotę. Punktem kulminacyjnym warsztatów była Msza Św. o godz. 13.00, podczas której pierwszy i ostatni raz nasz chór miał uczestniczyć i wspomagać prowadzenie liturgii śpiewem. Mimo wielu nerwów, wszystko poszło znakomicie, tak, że po Mszy zebraliśmy gromkie brawa.

Niestety, to był już koniec zajęć. Mimo, że trwały tylko niecałe trzy dni, wszyscy zdążyliśmy się zżyć ze sobą, więc gdy zostały rozdane zaświadczenia ukończenia warsztatów, kilka osób nawet płakało. Najsmutniejszą była świadomość, że większości uczestników mieliśmy nigdy więcej nie zobaczyć. Z tego powodu zakończyliśmy warsztaty trochę przygnębieni.

Ogólne wrażenia były jednak jak najbardziej pozytywne. Nauczyliśmy się wielu ciekawych i przydatnych rzeczy, poza tym atmosfera panująca w czasie warsztatów była niesamowita. Dużo dowiedzieliśmy się o samej liturgii. Największe oklaski należą się organizatorom i prowadzącym, którzy tchnęli życie w zwykłe warsztaty liturgiczno-muzyczne. ✦

Kamila Lewicka

klasa III c

Gimnazjum nr 2 w Słupsku

HONOROWY PATRONAT

Marszałek Województwa Pomorskiego – Jan Kozłowski
Pomorski Kurator Oświaty – Zdzisław Szudrowicz

ORGANIZATORZY

Ośrodek Doskonalenia Nauczycieli w Słupsku
Szkoła Policji w Słupsku

serdecznie zapraszają

na konferencję

PRAWA CZŁOWIEKA W SZKOLE

Słupsk, 6 maja 2009 r.

Szkoła Policji w Słupsku, ul. J. Kilińskiego 42

PROGRAM**Część I**

- ☞ Powitanie gości
Małgorzata Kowalska – dyrektor ODN w Słupsku

- ☞ Czym są prawa człowieka?
dr Piotr Knut – Szkoła Policji w Słupsku
- ☞ Miejsce Europejskiej Konwencji o Ochronie Praw Człowieka i podstawowych wolności w systemie praw
dr Paweł Kasprzyk – AP w Słupsku
- ☞ Rola edukacji w zakresie praw człowieka a kształtowanie postaw nauczycieli i uczniów
dr Adam Sitek – AP w Słupsku

Przerwa na kawę

Program artystyczny**Część II**

- ☞ Instytucje i organizacje pozarządowe działające w Polsce na rzecz praw człowieka
Laura Koba – Helsińska Fundacja Praw Człowieka
- ☞ Edukacja w zakresie praw człowieka
dr Bogdan Drozdowicz – AP w Słupsku
- ☞ Wnioski. Podsumowanie konferencji

szczegółowe informacje: www.odn.slupsk.pl

HONOROWY PATRONAT

Marszałek Województwa Pomorskiego – Jan Kozłowski
Pomorski Kurator Oświaty – Zdzisław Szudrowicz
Prezydent Miasta Słupska – Maciej Kobyliński

ORGANIZATORZY

Ośrodek Doskonalenia Nauczycieli w Słupsku
Muzeum Pomorza Środkowego w Słupsku
Akademia Pomorska w Słupsku

serdecznie zapraszają na

**V FORUM EDUKACJI
REGIONALNEJ
Dziedzictwo wielokulturowe
w literaturze i sztuce**

Słupsk, 3 czerwca 2009 r.

Zamek Książąt Pomorskich, Sala Rycerska, godz. 10⁰⁰

PROGRAM**Część I: Dziedzictwo wielokulturowe w literaturze i sztuce**

- ☞ Otwarcie Forum – wystąpienie zaproszonych Gości,
Małgorzaty Kowalskiej – dyrektora ODN w Słupsku
Mieczysława Jaroszewicza – dyrektora MPŚ w Słupsku
- ☞ Wielokulturowość w regionie – Pomorze dawniej i dziś
prof. dr hab. Jerzy Samp – UG

- ☞ Jeden dom – wiele narodów. Wielokulturowość w literaturze Pomorza
dr Adela Kuik-Kalinowska – AP w Słupsku
- ☞ Współczesna literatura Kociewia
prof. dr hab. Tadeusz Linkner – UG
- ☞ Polskość narzucona – przywrócona. Literacki obraz powrotów
prof. dr hab. Daniel Kalinowski – AP w Słupsku

Część II: Tradycyjne pieśni żydowskie

- ☞ Koncert zespołu ACCORD – Teatr Muzyczny w Gdyni
- ☞ Koncert kantora Karola Kołodzieja – Gdańsk

Część III: Dziedzictwo wielokulturowe w sztuce

- ☞ „Moje Pomorze” – spotkanie z pisarzem *Danielem Odiją*
- ☞ „Pamięć i wyobraźnia” – o postumencie pomnika przy Pałacu Dworskim w Warcinie – *dr Kazimierz Jałowczyk – Politechnika Koszalińska*

Część IV: Projekty wielokulturowe

- ☞ „Projekty wielokulturowe inspirują, uczą i zbliżają”
Renata Mistarz – konsultant ds. edukacji regionalnej CEN w Gdańsku
- ☞ „Inspiracje wynikające z realizacji projektu wielokulturowego – Forum Edukacji Regionalnej”
Grażyna Przybylak – konsultant ds. edukacji regionalnej – ODN w Słupsku
- ☞ Dyskusja: „Dziedzictwo – czyje i dla kogo?”

Forum towarzyszy:

- ☞ Wystawa grafiki „Pamięć i wyobraźnia” *Kazimierza Jałowczyka*
- ☞ Wystawa „Pejzaże Pomorza” *Klubu Plastyka im. Stefana Morawskiego – Słupski Ośrodek Kultury*

Kształcenie matematyczne w szkołach ponadgimnazjalnych i wyższych II SEMINARIUM „BEZ MATEMATYKI KARIERY NIE ZROBISZ”

17 marca 2009 roku w Auli Politechniki Gdańskiej odbyło się II Seminarium „Bez matematyki kariery nie zrobisz. Kształcenie matematyczne w szkołach ponadgimnazjalnych i wyższych” – z udziałem nauczycieli matematyki szkół ponadgimnazjalnych, nauczycieli akademickich, doradców metodycznych, przedstawicieli placówek doskonalenia nauczycieli, Okręgowej Komisji Egzaminacyjnej, Pomorskiego Kuratorium Oświaty i samorządów terytorialnych. Seminarium było kontynuacją podobnych spotkań, organizowanych przez Politechnikę Gdańską od 2003 roku. Pierwsze seminarium z cyklu „Bez matematyki kariery nie zrobisz” odbyło się w styczniu 2006 roku.

Celem II Seminarium było podkreślenie znaczenia umiejętności matematycznego sposobu myślenia, zarówno w kontekście kariery zawodowej, jak i w rozwoju osobistym. Zamiarem organizatorów było podkreślenie potrzeby rozwijania i kształcenia umiejętności matematycznych, zwrócenie uwagi na konieczność rozbudzania zainteresowania matematyką od wczesnych lat edukacji szkolnej. Dobre przygotowanie w zakresie przedmiotów ścisłych może być zachętą dla absolwentów szkół ponadgimnazjalnych do podejmowania dalszego kształcenia politechnicznego, a następnie pracy zawodowej w dziedzinach związanych z matematyką, naukami ścisłymi i techniką.

W części inauguracyjnej seminarium wystąpili: prof. Zbigniew Marciniak – wiceminister Edukacji Narodowej i prof. Janusz Rachoń – senator RP, były rektor Politechniki Gdańskiej, inicjator cyklu seminariów. Minister Z. Marciniak zwrócił uwagę na dobry moment wprowadzenia reformy edukacji i na cel, jakimi kierowało się ministerstwo:

- powszechne kształcenie ogólnokształcące i szeroki dostęp uczniów do szkół ponadgimnazjalnych powoduje konieczność dostosowania kształcenia do reprezentowanego przez nich poziomu przygotowania;
- obowiązkowy egzamin maturalny z matematyki ma nie tylko przygotować uczniów do podejmowania dalszej edukacji na ścisłych kierunkach politechnicznych, ale także przyczynić się do rozwoju umiejętności logicznego myślenia, precyzji w wypowiedzianiu się i wyrażaniu poglądów;
- złączenie podstaw programowych gimnazjum i szkoły ponadgimnazjalnej wydłuży okres kształcenia o charakterze podłużnym (niespiralnym).

Spotkanie seminaryjne podzielone zostało na 3 sesje:

Sesja I – „Zmiany w zakresie kształcenia matematycznego na poziomie szkoły i uczelni wyższej”:

- o kształceniu matematycznym na uczelniach wyższych mówiła dr Anita Dąbrowicz ze Studium Nauczania Matematyki Politechniki Gdańskiej;
- o wynikach matury z matematyki w województwie pomorskim w latach 2006-2008 oraz o obowiązkowej maturze z matematyki od roku 2010 mówiły Barbara Przychodzeń i Irena Łaguna z Okręgowej Komisji Egzaminacyjnej w Gdańsku.

Sesja II – „Działania w zakresie podnoszenia poziomu kształcenia matematycznego, finansowane ze środków unijnych oraz jako inicjatywa własna nauczycieli matematyki”:

- o możliwości wykorzystania środków unijnych w zakresie dofinansowania dodatkowych zajęć i o programie pomocy stypendialnej dla uczniów szczególnie uzdolnionych mówiły Katarzyna Żmudzińska, Teresa Szakiel i Agnieszka Sułowska z Urzędu Marszałkowskiego Województwa Pomorskiego;
- o realizowanych przez Politechnikę Gdańską projektach „Za rękę z Einsteinem”, finansowanych ze środków UE, mówił prof. Jan Godlewski – prorektor PG;
- o konkursach matematycznych, organizowanych przez nauczycieli matematyki szkół podstawowych, gimnazjalnych i ponadgimnazjalnych mówiła Urszula Krzykowska z Centrum Edukacji Nauczycieli w Gdańsku.

Sesja III – „Działania samorządów województwa pomorskiego oraz instytucji doradczych i nadzorujących, zmierzające do podniesienia poziomu nauczania matematyki w szkołach ponadgimnazjalnych i ponadgimnazjalnych”:

- o działaniach podejmowanych przez samorządy terytorialne na rzecz kształcenia matematycznego mówili: Ewa Łowkiel – wiceprezydent Miasta Gdyni, Regina Bielousów – Dyrektor Wydziału Edukacji UM Gdańska i Grzegorz Gaszta – wicestarosta Powiatu Wejherowskiego;
- o stymulowaniu i motywowaniu szkół do działań podnoszących jakość kształcenia matematycznego mówiła Renata Ropela – dyrektor WKPiU Kuratorium Oświaty w Gdańsku;

- o działaniach placówek doskonalenia nauczycieli w kontekście kształcenia matematycznego mówili: Mirosława Janowska – dyrektor Centrum Edukacji Nauczycieli w Gdańsku i Jerzy Paczkowski – konsultant w Ośrodku Doskonalenia Nauczycieli w Słupsku.

Tezy zaprezentowane w wystąpieniach rozwijały główną myśl: „Co i jak robić, aby zachować ciągłość nauczania matematyki przy przejściu ze szkoły ponadgimnazjalnej na wyższą uczelnię techniczną?”

Matematyka uczy logicznego myślenia, precyzji wypowiedzi, umiejętności przewidywania i podejmowania decyzji. Wprowadzenie matematyki do grupy przedmiotów obowiązkowych na maturze powinno przyczynić się do poniesienia jakości kształcenia matematycznego w szkołach. Przede wszystkim zaś do zmiany stosunku znaczącej rzeszy uczniów do tego przedmiotu. Podejmowane przez szkoły i uczelnie, także przez jednostki samorządowe i organa nadzoru pedagogicznego, działania o różnorodnym charakterze mają tworzyć pozytywny klimat wokół przedmiotu i egzaminu maturalnego z matematyki. Brak jednak systemowego podejścia do problemu, na co zwrócił uwagę Adam Krawiec – dyrektor Departamentu Edukacji i Sportu Urzędu Marszałkowskiego Województwa Pomorskiego.

Uczestnicy seminarium wzięli również udział w dyskusji panelowej na temat: „Jak zachować ciągłość nauczania matematyki przy przejściu ze szkoły ponadgimnazjalnej na wyższą uczelnię techniczną?” Zarówno paneliści, jak też pozostali dyskutanci, zwracali uwagę na brak spójności w założeniach reformy w edukacji oraz nietrafne rozwiązania organizacyjne. Wyrażali także niepokój z powodu obniżenia wymagań w zakresie wiedzy i umiejętności, jakie zawarte są w nowej podstawie programowej z matematyki. Zdaniem dyskutantów prowadzi to pośrednio do obniżenia poziomu egzaminu maturalnego z matematyki. Podkreślali wielokrotnie, że powszechny egzamin maturalny z matematyki na poziomie podstawowym – przy założonym wysokim wskaźniku zdawalności – również przyczyni się do obniżenia stopnia trudności zadań w arkuszu egzaminacyjnym.

Napawać optymizmem może wypowiedź prorektora PG, profesora Waldemara Kamrata. Zauważył on, że przy powszechnym dostępie do uczelni wyższych należy liczyć się z tym, że wśród przyszłych studentów szkół technicznych znaczącą część stanowić będą przeciętni absolwenci szkół ponadgimnazjalnych, jednak liczba uczniów zdolnych i wybitnych, świadomie wybierających studia techniczne, pozostaje niezmienna od lat. ♦

Lech Kowalewski
wicedyrektor ODN w Słupsku

Wiosenna Szkoła EWD 2009 KONFERENCJA W MIEDZESZYNIE

W dniach 28-29 marca 2009 r. w Miedzeszynie pod Warszawą odbyła się „Wiosenna Szkoła EWD 2009”. Było to trzecie z kolei spotkanie dotyczące zastosowania Edukacyjnej Wartości Dodanej do określania efektywności pracy z uczniem w gimnazjum. O dużym zainteresowaniu tą problematyką może świadczyć liczba zgłaszających się osób – w ciągu kilku dni na liście było już 200 kandydatów (na planowanych 120 miejsc).

Pierwszą szkołę zorganizowano pod koniec sierpnia 2006. Wtedy po raz pierwszy przedstawiono metodologię badania przyrostu wiedzy i umiejętności uczniów w ciągu 3-letniego kształcenia w gimnazjum – poprzez porównanie osiągnięć ucznia na sprawdzianie w 2002 roku z osiągnięciami na egzaminie gimnazjalnym w 2005 roku. Program obliczający wskaźnik przyrostu nazwano KALKULATOREM EWD. Z każdym rokiem pojawiała się kolejna zaktualizowana wersja kalkulatora.

Obserwacje z ostatnich lat wskazują, że szkoły były i są zainteresowane analizą postępów uczniów w 3-letnim cyklu kształcenia w gimnazjum. W szczególności w ostatnich dwóch latach – mając dane o osiągnięciach uczniów, porównują one wyniki sprawdzianu 2004 i egzaminu gimnazjalnego 2007 oraz sprawdzianu 2005 i egzaminu gimnazjalnego 2008. Im większa szkoła, tym większe prawdopodobieństwo trafności uzyskanych wskaźników. Także przy dużej populacji jest możliwość analizy osiągnięć uczniów w różnych „przekrojach”. W przypadku mniejszych szkół wyliczone wskaźniki EWD należy uzupełnić dodatkowymi analizami, często z uwzględnieniem kontekstu egzaminacyjnego.

Podczas tegorocznej „Wiosennej Szkoły EWD 2009” na plenarnych spotkaniach członkowie zespołu badawczego przedstawili najnowsze informacje dotyczące wskaźnika EWD:

- Roma Dolata w wystąpieniu „*Perspektywy rozwoju metody EWD w Polsce*” omówił plany zespołu na najbliższe 2 lata, m.in. opracowanie kalkulatora EWD sumującego pracę gimnazjum za kolejne 3 lata (prawdopodobieństwo trafności wskaźnika wzrasta, zwłaszcza dla małych szkół), zaprojektowanie kalkulatora EWD do analizy postępu uczniów w szkole ponadgimnazjalnej. Oba kalkulatory powinny być udostępnione (testowane) w latach 2008-2010.
- Dominik Stożek i Tomasz Kaczmarczyk zaprezentowali nowy Kalkulator EWD, wzbudzając po-

wszechny aplauz słuchaczy. Nowy kalkulator pozwala na wielopłaszczyznową analizę wskaźnika EWD (wg poziomów, klas, płci, typów szkół i innych wariantów, zaproponowanych przez osobę analizującą) – przy jednokrotnym wprowadzeniu danych. Nowe narzędzie zostanie poddany testowaniu i modyfikowaniu. Wersja porównująca wyniki egzaminów 2005 i 2008 roku będzie wkrótce udostępniona na stronie CKE. W miarę możliwości przygotowane zostaną wersje nowego kalkulatora za lata wcześniejsze.

- Artur Pokropek w wystąpieniu „*Metoda łącznej analizy wyniku egzaminacyjnego i wskaźnika EWD*” przedstawił efekty pracy zespołu nad kalkulatorem EWD, który sumowałby pracę szkoły za kolejne 3 lata. W wyniku skorelowania wyników na egzaminie gimnazjalnym ze wskaźnikiem EWD powstał przestrzenny obraz pracy szkoły (z uwzględnieniem potencjału uczniów na wejściu, wyników końcowych egzaminu zewnętrznego i efektów pracy z uczniem w cyklu 3-letnim). Na płaskiej kartce w układzie współrzędnych przestrzenna wizualizacja przyjmuje kształt elipsy (różnej wielkości, różnie skierowanej i znajdującej się w różnym miejscu). Słuchacze konferencji tę wizualizację nazwali „bąblami Pokropka”.

W części dotyczącej wykorzystania EWD w praktyce szkolnej ciekawe były wystąpienia Ewy Ludwikowskiej z Kuratorium Oświaty w Bydgoszczy („*Wykorzystanie wskaźnika EWD w nadzorze pedagogicznym*”), Pawła Wyszowskiego z Gimnazjum nr 1 w Morągu („*EWD czyli Emocje – Wahania – Decyzje*”), Jarosława Podkówki („*Zastosowanie EWD do diagnozy szkoły*” – świetnie opracowane narzędzie analizy). Ciekawe były również propozycje wykorzystania EWD, zaprezentowane przez Dorotę Smagowicz („*Analiza wyników EWD w Publicznym Gimnazjum im. ks. prof. Józefa Tischnera w Domostawicach*”) i Krystynę Górecką („*Wpływ zajęć dodatkowych na wyniki egzaminu gimnazjalnego w części matematyczno-przyrodniczej*”). Wystąpienia te stanowiły pierwszą w okresie wdrażania EWD prezentację doświadczeń z praktycznego wykorzystania wskaźnika do analizy pracy szkoły.

Dla uczestników konferencji przygotowane były zajęcia warsztatowe na dwóch poziomach – dla początkujących i dla zaawansowanych – z podziałem na 4 moduły, m.in.:

- I. Obliczanie EWD – Doświadczenia związane ze stosowaniem metody EWD;
- II. EWD a wyniki egzaminu gimnazjalnego – Przykłady wykorzystania „nowego” kalkulatora EWD;

III. Wykorzystanie wyników egzaminacyjnych do identyfikacji kluczowych dla danej szkoły problemów w nauczaniu – Metody obliczania trzyrocznikowego EWD;

IV. Wykorzystanie wyników egzaminów zewnętrznych w planowaniu doskonalenia nauczania.

Podsumowując 2-dniowe spotkanie w Miedzeszynie, Ewa Stożek i Roman Dolata wskazali na pozytywny odbiór przez nauczycieli metody analizy osiągnięć uczniów z wykorzystaniem kalkulatora EWD. Podkreślili, że wskaźnik EWD ma pomóc szkole w identyfikacji kluczowych problemów, w planowaniu i podejmowaniu działań naprawczych. Wskaźnik ten nie może być kolejnym do rankingowania szkół. ♦

Jerzy Paczkowski
uczestnik konferencji
konsultant w ODN w Słupsku

23 kwietnia - Światowy Dzień Książki i Praw Autorskich

Światowy Dzień Książki i Praw Autorskich to ustanowione w 1995 roku przez UNESCO doroczne święto mające na celu promocję czytelnictwa, edytorstwa i ochronę własności intelektualnej prawem autorskim.

Pomysł organizacji święta zrodził się w Katalonii. W 1926 roku wystąpił z nim wydawca, Vicente Clavel Andrés. 23 kwietnia jest tam hucznie obchodzonym świętem narodowym, jako dzień jej patrona – Świętego Jerzego. Zgodnie z długą tradycją w Katalonii obdarowywano w ten dzień kobiety czerwonymi różami, mającymi symbolizować krew pokonanego przez Św. Jerzego smoka. Z czasem kobiety zaczęły odwzajemniać się mężczyznom podarunkami w postaci książek.

23 kwietnia to również symboliczna data dla literatury światowej. W tym dniu, w roku 1616 zmarli Miguel de Cervantes, William Shakespeare i Inca Garcilaso de la Vega (przy czym datę śmierci Shakespeare'a podaje się według kalendarza juliańskiego, a pozostałych dwóch – według gregoriańskiego). Na ten sam dzień przypada również rocznica urodzin lub śmierci innych wybitnych pisarzy, np. Maurice'a Druona, Halldóra Laxnessa, Vladimira Nabokova, Josepa Pla i Manuela Mejía Vallejo.

Obecnie Światowy Dzień Książki i Praw Autorskich celebrowany jest na całym globie – od Nowej Zelandii po Kanadę. W roku 2009, po raz trzeci, będziemy go obchodzić również w Polsce.

Ze strony: www.swiatowydzienksiazki.pl

(I.P.)

Budowanie szkolnych planów nauczania zgodnie z wymogami nowej podstawy programowej

W dniach 24-26 marca 2008 r. w Jachrance koło Warszawy odbyła się ogólnopolska narada dyrektorów szkół, z udziałem minister Katarzyny Hall. Województwo pomorskie reprezentowali: Stanisława Kowalska (G 2 Malbork), Piotr Pardo (SP 11 Gdańsk), Hanna Subkowska-Wójcik (ZS Kamienica Królewska) i Jan Wild (SP 9 Słupsk). W trakcie obrad wypracowano materiały robocze, związane z wprowadzeniem nowej reformy oświaty w Polsce.

Nowa podstawa programowa wychowania przedszkolnego oraz kształcenia ogólnego dla szkoły podstawowej i gimnazjum od roku szkolnego 2009/10 obowiązuje w przedszkolu, oddziale przedszkolnym w szkole podstawowej oraz innych formach wychowania przedszkolnego, w klasie pierwszej szkoły podstawowej i w klasie pierwszej gimnazjum. Arkusze organizacji szkół podstawowych i gimnazjalnych w roku szkolnym 2009/2010 muszą uwzględniać obowiązujące dotychczasowe ramowe plany nauczania w odniesieniu do klas II-VI szkoły podstawowej i klas II-III gimnazjum. Muszą też uwzględniać nowe ramowe plany nauczania w odniesieniu do klasy I szkoły podstawowej i klasy I gimnazjum.

Zmiany w ramowych planach nauczania

Sumaryczna tygodniowa liczba godzin w cyklu kształcenia wynosi:

- w klasach I-III szkoły podstawowej – 60 godz.,
- w gimnazjum – 88 godz.

Tabela 1. SZKOŁA PODSTAWOWA klasy I-III

dotychczasowy plan	nowy plan
tygodniowa liczba godzin obowiązkowych zajęć edukacyjnych w cyklu kształcenia: 60 godz.	tygodniowa liczba godzin obowiązkowych zajęć edukacyjnych w cyklu kształcenia: 60 godz.
tygodniowa liczba godzin do dyspozycji dyrektora: 6 godz.	tygodniowa liczba godzin do dyspozycji dyrektora: 3 godz.

Tabela 2. GIMNAZJUM

dotychczasowy plan	nowy plan
tygodniowa liczba godzin obowiązkowych zajęć edukacyjnych w cyklu kształcenia: 82 godz.	tygodniowa liczba godzin obowiązkowych zajęć edukacyjnych w cyklu kształcenia: 88 godz.
tygodniowa liczba godzin do dyspozycji dyrektora: 6 godz.	tygodniowa liczba godzin do dyspozycji dyrektora: 3 godz.
określona liczba godzin tygodniowo w cyklu kształcenia przeznaczona na poszczególne obowiązkowe zajęcia edukacyjne	określone zostały minimalne, ogólne liczby godzin przeznaczone na realizację podstawy programowej z poszczególnych obowiązkowych zajęć edukacyjnych w całym cyklu

Sumaryczna tygodniowa liczba godzin jest (może być) zwiększona o obowiązkowe podziały na grupy na określonych zajęciach oraz liczbę godzin do dyspozycji dyrektora, wynikających z nowych ramowych planów. Musi być zatwierdzona przez organ prowadzący w opracowanych przez dyrektorów arkuszach organizacji pracy publicznych szkół podstawowych i gimnazjów.

ZADANIA KURATORA OŚWIATY:

- kontrola w ramach nadzoru pedagogicznego prawidłowości realizacji podstawy programowej w zakresie poszczególnych zajęć edukacyjnych;
- kontrola w ramach nadzoru pedagogicznego zgodności z prawem arkusza organizacji szkoły.

Po wejściu w życie ustawy z dnia 19 marca 2009 r. o zmianie ustawy o systemie oświaty oraz o zmianie niektórych innych ustaw, arkusze organizacji szkół nie będą podlegały opiniowaniu przez kuratora oświaty przed ich zatwierdzeniem przez organy prowadzące szkoły.

ZADANIA DYREKTORA SZKOŁY:

- odpowiada za to, aby łączna liczba godzin w ciągu trzech lat zajęć z danego przedmiotu nie była mniejsza niż określona w ramowym planie nauczania;
- odpowiada, by efekty określone w podstawie programowej zostały osiągnięte;
- może inaczej niż do tej pory planować rok szkolny – np. nierytmicznie, decydując o różnej organizacji pracy szkoły w niektóre dni czy tygodnie.

Reforma wprowadza „dwa rodzaje” godzin do dyspozycji dyrektora: dotychczasowe godziny i godziny, o których mowa w art. 42 ust. 2 pkt 2 KN.

Tabela 3. Dotychczasowe godziny „dyrektorskie” w okresie przejściowym

dotychczasowy plan	nowy plan
klasa II-III szkoły podstawowej – 4 godz.	klasa I-III szkoły podstawowej – 3 godz.
klasa IV-VI szkoły podstawowej – 6 godz.	
klasa II-III gimnazjum – 4 godz.	klasa I-III gimnazjum – 3 godz.

Tabela 4. Przeznaczenie dotychczasowych godzin „dyrektorskich” w okresie przejściowym

dotychczasowa podstawa programowa	nowa podstawa programowa
okresowe lub roczne zwiększenie liczby godzin obowiązkowych zajęć edukacyjnych	
realizacja dodatkowych zajęć edukacyjnych, dla których nie została ustalona podstawa programowa, lecz program tych zajęć został włączony do szkolnego zestawu programów nauczania	
nauczanie historii i geografii kraju pochodzenia mniejszości narodowych i dziedzictwa kulturowego mniejszości etnicznych – w szkołach z nauczaniem w języku mniejszości narodowych, etnicznych lub języku regionalnym	
<ul style="list-style-type: none"> ▪ dodatkowe zajęcia z języka obcego (wymiar godz. umożliwia realizację pp); ▪ ścieżki edukacyjne; ▪ zajęcia dydaktyczno-wyrównawcze; ▪ zajęcia ruchowe o charakterze korekcyjnym; 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ wychowanie do życia w rodzinie w klasach gimnazjum (rozporządzenie w tej sprawie będzie w najbliższym czasie zmienione)

Godziny, o których mowa w art. 42 ust.2 pkt 2 KN przeznaczone są na zapewnienie możliwości zrealizowania przez nauczycieli obowiązku prowadzenia w ramach czasu pracy i ustalonego wynagrodzenia zajęć w szkole podstawowej i gimnazjum w wymiarze 1 godziny tygodniowo w roku szkolnym 2009/10 i 2 godzin tygodniowo od 1 września 2010 r., a w szkole ponadgimnazjalnej w wymiarze 1 godziny tygodniowo. Zmiany te dotyczą wszystkich nauczycieli – również bibliotekarzy, pedagogów, logopedów, wychowawców świetlic szkolnych itd. Wyjątek stanowią: dyrektor, wicedyrektor, nauczyciel pełniący obowiązki dyrektora lub wicedyrektora w zastępstwie nauczyciela, któremu powierzono stanowisko kierownicze.

Zajęcia te można realizować w ramach godzin przeznaczonych w ramowych planach nauczania do dyspozycji dyrektora szkoły (zajęcia zwiększające szanse edukacyjne uczniów – praca z uczniem zdolnym lub uczniem mającym trudności w nauce; zajęcia rozwijające zainteresowania uczniów; z wyjątkiem godzin przeznaczonych na zwiększenie liczby godzin obowiązkowych zajęć edukacyjnych) i na zajęcia opieki świetlicowej.

Propozycja wyliczenia godzin w szkole podstawowej i gimnazjum

- nauczyciel pełnozatrudniony (niezależnie od ewentualnych godzin ponadwymiarowych) – 1 godz. w tygodniu od 1.09.2009, a 2 godz. w tygodniu od 1.09.2010 r.,
- nauczyciel niepełnozatrudniony – proporcjonalnie mniejsza liczba godzin np.: nauczyciel zatrudniony w wymiarze 15/18 godz. 15 godz. x 36 tygodni: 18 godz. = 30 godz.,
- nauczyciel uzupełniający etat – godziny liczy proporcjonalnie do wymiaru zatrudnienia w każdej szkole,
- godziny rozliczane są półrocznie i rejestrowane w dziennikach zajęć pozalekcyjnych.

Liczbę „starych” i „nowych” godzin do dyspozycji dyrektora przedstawiono w tabeli 5.

Legenda:

D – dotychczasowe,

N – nowe,

z KN – z art. 42 Karty Nauczyciela,

R – razem.

Tabela 5. Liczba „starych” i „nowych” godzin do dyspozycji dyrektora

Szkoła Podstawowa kl. I-III	Rok szkolny												
	2008 /09	2009/10				2010/11				2011/12			
	D	D	N	z KN	R	D	N	z KN	R	N	z KN	R	
po 1 oddziale każdej klasy	6	4	1	3	8	2	2	6	10	3	6	9	
po 2 oddziały każdej klasy	12	8	2	6	16	4	4	12	20	6	12	18	
po 3 oddziały każdej klasy	18	12	3	9	24	6	6	18	30	9	18	27	
Gimnazjum													
po 1 oddziale każdej klasy	6	4	1	4	9	2	2	8	12	3	8	11	
po 2 oddziały każdej klasy	12	8	2	9	19	4	4	18	26	6	18	24	
po 3 oddziały każdej klasy	18	12	3	13	28	6	6	26	38	9	26	35	

Tabela 6. Ramowy plan nauczania dla klas I-III SP

I ETAP EDUKACYJNY (klasy I-III)	
Obowiązkowe zajęcia edukacyjne	Liczba godz. tygodniowo w trzyletnim okresie nauczania
Edukacja wczesnoszkolna	60
Alternatywne metody komunikacji dot. szkół specjalnych dla uczniów ze sprzężonymi niepełnosprawnościami, z autyzmem	6
Religia / Etyka	6
Godziny do dyspozycji dyrektora	3
Godziny przeznaczone na realizację zajęć (art. 42 ust.2 pkt 2 KN)	ustala dyrektor
Zajęcia rewalidacyjne dot. szkół specjalnych	30

Edukacja wczesnoszkolna może być realizowana jako: edukacja polonistyczna, **język obcy nowożytny**, **edukacja muzyczna i plastyczna**, edukacja społeczna, przyrodnicza, matematyczna, **zajęcia komputerowe**, techniczne, **wychowanie fizyczne**.

W trzyletnim okresie nauczania klasa powinna mieć co najmniej:

- 190 godz. języka obcego nowożytnego;
- 95 godz. edukacji muzycznej;
- 95 godz. edukacji plastycznej;
- 95 godz. zajęć komputerowych;
- 290 godz. wychowania fizycznego, które mogą realizować specjaliści.

O podziale godzin na pozostałe obowiązkowe zajęcia w ramach edukacji wczesnoszkolnej decyduje nauczyciel.

W trzyletnim okresie nauczania w gimnazjum klasa powinna mieć co najmniej:

- 450 godz. j. polskiego;
- 450 godz. dwa języki obce nowożytne;
- 30 godz. muzyki;
- 30 godz. plastyki;
- 90 godz. historii;
- 65 godz. WOS-u;
- 130 godz. geografii;
- 130 godz. biologii;
- 130 godz. chemii;
- 30 godz. fizyki;
- 385 godz. matematyki;
- 65 godz. informatyki;
- 385 godz. wychowania fizycznego;
- 30 godz. edukacji dla bezpieczeństwa;
- 60 godz. zajęć artystycznych;
- 60 godz. zajęć technicznych;
- 95 godz. z wychowawcą.

Tabela 7. Ramowy plan nauczania w gimnazjum

III ETAP EDUKACYJNY (klasy I – III)	
Obowiązkowe zajęcia edukacyjne	Liczba godz. tygodniowo w trzyletnim okresie nauczania
Język polski, język obcy nowożytny, drugi język obcy nowożytny, muzyka, plastyka, historia, WOS, geografia, biologia chemia, fizyka, matematyka, informatyka, wychowanie fizyczne, edukacja dla bezpieczeństwa, zajęcia artystyczne, zajęcia techniczne, godziny z wychowawcą.	88 + 6 (oddziały dwujęzyczne) 83 (gimnazja specjalne)
Alternatywne metody komunikacji – dot. szkół specjalnych	6
Religia / Etyka	6
Godziny do dyspozycji dyrektora	3 + 5 (gimnazja specjalne)
Godziny (art. 42 ust. 2 pkt 2 KN)	ustala dyrektor
Zajęcia rewalidacyjne dot. szkół specjalnych	30

Kwalifikacje nauczyciela

Kwalifikacje do zajmowania stanowiska nauczyciela w przedszkolach i klasach I-III szkół podstawowych posiada osoba, która ukończyła studia wyższe na kierunku pedagogika o specjalności przygotowującej do pracy z dziećmi w wieku przedszkolnym lub wczesnoszkolnym. Prawo do nauczania na wczesnym etapie edukacyjnym ma osoba, która legitymuje się dyplomem ukończenia zakładu kształcenia nauczycieli o specjalności przygotowującej do pracy z dziećmi w wieku przedszkolnym lub wczesnoszkolnym.

Każdy nauczyciel, uczący w szkole podstawowej czy gimnazjum, ma kwalifikacje do pracy w świetlicy w danym typie szkoły. Może prowadzić zajęcia opiekuńcze, zapewniające dzieciom interesujące spędzanie czasu, przyjazną atmosferę i bezpieczeństwo: np. gry i zabawy rekreacyjno-ruchowe, tematyczne kąciki zabawowe, blok zajęć artystycznych, cicha nauka połączona z pomocą w odrabianiu lekcji.

Religia i etyka

Zajęcia z religii / etyki są realizowane zgodnie z przepisami w sprawie warunków i sposobu organizowania nauki religii w publicznych przedszkolach i szkołach (stan prawny obecnie jeszcze się nie zmienił). Nowe rozporządzenie w sprawie kwalifikacji wymaganych od nauczycieli, pozwala dyrektorowi wskazać w szkole nauczyciela – humanistę, który w ramach studiów odbył kurs filozofii lub etyki, uprawniający do realizacji tego przedmiotu. Można w ten sposób zatrudnić nauczyciela uczącego w szkole podstawowej i gimnazjum. Od 1 września 2009 r. szkoła może we wszystkich klasach

realizować nową podstawę programową w zakresie etyki. Decyzja w tej sprawie jest podejmowana samodzielnie przez każdą szkołę. W klasach I-III szkoły podstawowej zajęcia z etyki może prowadzić nauczyciel-wychowawca.

Wychowanie do życia w rodzinie

Zajęcia wychowania do życia w rodzinie są realizowane zgodnie z dotychczasowymi przepisami (projekt nowego rozporządzenia w tej sprawie znajduje się w BIP MEN). W gimnazjum wychowanie do życia w rodzinie przestaje być modułem wiedzy o społeczeństwie. Na zajęcia przeznaczają się w każdej klasie 14 godzin dla ucznia (19 dla nauczyciela) z godzin do dyspozycji dyrektora szkoły. Liczba tych godzin nie wchodzi w ogólny tygodniowy limit godzin dla klasy; uczeń może nie uczestniczyć w tych zajęciach, pod warunkiem wniesienia przez rodziców lub ucznia – w przypadku ucznia pełnoletniego, wniosku o wyłączenie go z tych zajęć.

Informatyka i technologia informacyjna

Podział na grupy jest obowiązkowy na obowiązkowych zajęciach edukacyjnych z informatyki i technologii informacyjnej, w oddziałach liczących więcej niż 24 uczniów. Liczba uczniów w grupie nie może przekraczać liczby stanowisk komputerowych w pracowni komputerowej. Szkoły, w których wprowadzenie zasady, że liczba uczniów w grupie nie może przekraczać liczby stanowisk komputerowych w pracowni komputerowej, nie jest możliwe od 1 września 2009 r., mają czas na dostosowanie organizacji tych zajęć do 31 sierpnia 2012 r.

Języki obce w gimnazjum

Podstawa programowa wprowadza do gimnazjum dwa poziomy nauczania języków obcych nowożytnych: III.0 (dla początkujących) i III.1 (dla kontynuujących naukę).

Wprowadza się podział na obowiązkowych zajęciach edukacyjnych z języków obcych nowożytnych, z tym że przy podziale na grupy należy uwzględnić stopień zaawansowania znajomości języka obcego nowożytnego. Zajęcia mogą być prowadzone w grupach oddziałowych, międzyoddziałowych lub międzyklasowych, liczących od 10 do 24 uczniów. W szkołach (począwszy od gimnazjum) liczących nie więcej niż dwa oddziały, będzie możliwa realizacja takich zajęć w grupie nie mniejszej niż 7 uczniów. Od 1 września 2009 r. szkoła może we wszystkich klasach realizować nową podstawę programową w zakresie języków obcych. Decyzja w tej sprawie jest podejmowana samodzielnie przez każdą szkołę.

Wychowanie fizyczne

W szkole podstawowej i gimnazjum prowadzi się 4 godziny wychowania fizycznego, z których, jak do tej pory, jedna godzina może być realizowana zgodnie z rozporządzeniem w sprawie dopuszczalnych form realizacji czwartej godziny wychowania fizycznego. W projekcie nowelizacji ustawy o kulturze fizycznej, nad którym obecnie trwają prace legislacyjne w Sejmie, przewidywane jest dopuszczenie do realizacji w innych formach dwóch godzin wychowania fizycznego. Zajęcia wychowania fizycznego są prowadzone w grupach liczących od 12 do 26 uczniów. Dopuszcza się tworzenie grup międzyoddziałowych lub grup międzyklasowych. Od 1 września 2009 r. szkoła może we wszystkich klasach realizować nową podstawę programową w zakresie wychowania fizycznego. Decyzja w tej sprawie jest podejmowana samodzielnie przez każdą szkołę.

Nowe przedmioty w gimnazjum

W gimnazjum wprowadzono nowy przedmiot – edukacja dla bezpieczeństwa, na który w rozporządzeniu w sprawie ramowych planów nauczania zaplanowano 30 godzin w cyklu kształcenia. W chwili obecnej kwalifikacje do nauczania tego przedmiotu mają przede wszystkim nauczyciele przysposobienia obronnego. Przedmiot ten kontynuowany będzie w szkole ponadgimnazjalnej, dlatego można rozważyć taką organizację pracy, by przedmiot ten nauczany był w klasie III gimnazjum. Może on być zblokowany, np. po egzaminie gimnazjalnym. Jest więc czas, by w ciągu dwóch lat nauczyciele nabyli nowe kwalifikacje – powinno się czuć nad tym w kontekście zapotrzebowania szkoły.

W gimnazjum wprowadzono również nowe przedmioty – zajęcia artystyczne i zajęcia techniczne, na które zaplanowano po 60 godzin w cyklu kształcenia. Założeniem jest, by zajęcia odpowiadały zapotrzebowaniu młodzieży (np. zajęcia taneczne, chór, warsztaty plastyczne, teatralne, modelarstwo, Klub radia CB, warsztaty kulinarne) i możliwościom organizacyjnym szkoły. Mogą one być zblokowane lub realizowane okresowo. Winny odbywać się w szkole, a jeśli są prowadzone poza nią, to musi je prowadzić osoba zatrudniona w szkole. Organizując zajęcia należy przemyśleć: listę modułów do wyboru, minimalną liczebność grupy, zasady rekrutacji i współpracę z instytucjami, organizacjami.

Dobre rady dla nauczycieli

- Przeczytaj dokładnie podstawę programową przedmiotu, nie tylko dla swojego etapu edukacyjnego, ale również dla etapu wcześniejszego i późniejszego.
- Nie wymagaj od ucznia tego, czego nie mógł się nauczyć na etapie wcześniejszym, pomóż mu wyrównać braki.
- Zauważ, że nowa podstawa programowa zawiera standardy wymagań egzaminacyjnych i jest napisana językiem wymagań, a więc wskazuje na efekty kształcenia.
- Miej świadomość, że od 1 września 2009 r. realizujesz dwie podstawy programowe.
- Dla klasy I możesz sam napisać lub wybrać program, który zostanie dopuszczony przez dyrektora (nie będzie już listy ministerialnej). ♦

Jan Wild

dyrektor SP nr 9 w Słupsku

OLIMPIADY KONKURSY IMPREZY

III Wojewódzki Konkurs Matematyczny „Matman” z warsztatami informatycznymi

III Wojewódzki Konkurs Matematyczny „Matman” skierowany był do młodzieży gimnazjalnej. Od kilku lat patronat nad konkursem sprawuje Wójt Gminy Potęgowie – Jerzy Waldemar Awchimieni (fundator pucharów za zajęcie I miejsca w kategorii trzech wiekowych) oraz Kuratorium Oświaty, które wraz ze spółką „Oktan” jest również sponsorem nagród. Patronat merytoryczny nad konkursem sprawuje Ośrodek Doskonalenia Nauczycieli w Słupsku, reprezentowany przez Jerzego Paczkowskiego.

Turniej rozegrano w trzy kategorie wiekowe: klasy I, II i III. Matematyczne zmagania przebiegały w trzech etapach: szkolnym, powiatowym i wojewódzkim. W konkursie wzięli udział uczniowie 8 szkół powiatu słupskiego, bytowskiego i lęborskiego: w etapie szkolnym – 197 uczniów, w etapie powiatowym – 72 uczestników. Do etapu wojewódzkiego zakwalifikowało się 30 gimnazjalistów.

Uczniowie rozwiązywali zadania o różnej tematyce:

- klasy I – edukacja,
- klasy II – ekologia,
- klasy III – ekonomia.

Finał konkursu odbył się 12 grudnia 2008 roku, w Zespole Szkół w Potęgowie. Ostatecznie wzięło w nim udział 29 gimnazjalistów. Finalistami III Wojewódzkiego Konkursu Matematycznego „Matman” zostali:

KLASY I

Miejsce I: Bartosz Żydyk – Zespół Szkół w Siemianicach – opiekun Anna Domańska,

Miejsce II: Marek Derezulko – Zespół Szkół w Siemianicach – opiekun Anna Domańska,

Miejsce III: Katarzyna Jaworska – Zespół Szkół w Damnicy – Maria Czerska.

KLASY II

Miejsce I: Wojciech Nawoz-Wysocki – Gimnazjum w Ustce – opiekun Małgorzata Iwańczuk,

Miejsce II: Łukasz Jędrzejczyk – Zespół Szkół w Cewicach – opiekun Irena Brezcko,

Miejsce III: Grzegorz Mielniczek – Gimnazjum w Ustce – opiekun Iwona Błądkowska.

KLASY III

Miejsce I: Grzegorz Pieńkowski – Zespół Szkół w Smołdzinie – opiekun Artur Spychalski,

Miejsce II: Magdalena Bojarójć – Zespół Szkół w Smołdzinie – opiekun Artur Spychalski,

Miejsce III: Michał Kotlarz – Zespół Szkół w Wicku – opiekun Andrzej Bładoszewski.

Finał konkursu urozmaiciły warsztaty informatyczne, które miały przybliżyć uczniom sposoby wykorzystania technologii informatycznej w matematyce. Zaprezentowano programy pomocne w rozwiązywaniu problemów matematycznych, a uczniowie mieli możliwość przetestowania ich.

Konkurs cieszy się dużą popularnością, pozwala uczniom lepiej przygotować się do egzaminu, rozwija u nich zainteresowania matematyczne oraz daje możliwość wymiany doświadczeń. Organizatorzy dziękują wszystkim uczestnikom i opiekunom za udział w konkursie oraz sponsorom za pomoc w sfinansowaniu nagród. ✦

Agnieszka Fitowska
koordynator konkursu
Zespół Szkół w Potęgowie

Eliminacje do Finału XXVI Wojewódzkiego Konkursu Recytatorskiego Prozy i Poezji Polskiej dla uczniów ze szkół podstawowych i gimnazjów

Celem konkursów recytatorskich i turniejów sztuki słowa jest piękno języka. Rzeczywistość słowa to przestrzeń rozpięta między dźwiękiem a sensem, a więc między tym, co należy do zjawisk fizycznych, podlegających zmysłowej percepcji, a tym co postrzegalne czystym umysłem, rozumną świadomością. Między materią a duchem, ziemią a niebem.¹

Regulamin

Konkurs Poezji Polskiej organizowany jest przez MDK w Sopocie. Koordynator wojewódzki ustala regulamin, do którego założeń stosują się organizatorzy kolejnych szczebli eliminacji. Zakładane cele to: popularyzacja polskiej literatury pięknej, kształtowanie wrażliwości na piękno języka ojczystego, motywowanie do pracy nad kulturą mowy i sztuką interpretacji.

Regulamin jasno określa założenia programowe i organizacyjne, a w przypadku wątpliwości zawsze można zadzwonić i wyjaśnić wątpliwości (telefon jest zawsze podany w regulaminie). W tegorocznym konkursie niestety pojawiły się utwory: autorów nieznanymi, utwory własne i „wiersze z Internetu”, które niestety nie spełniały warunków wysokiej jakości literackiej.

Konkurs jest także promocją osiągnięć uczniów oraz ich opiekunów. Jest też okazją dla młodych wykonawców, rodziców i nauczycieli do czynnego uczestnictwa w kulturze. Doskonale łączy zatem cele artystyczne, pedagogiczne i wychowawcze.

Przygotowanie recytatora

Myślę, że niestety większości osób wydaje się, iż przygotowanie recytacji to nauczenie się tekstu na pamięć. Nawet jeśli szczęśliwie jest poprzedzone analizą, z której wynika interpretacja, to trzeba jeszcze pamiętać, że na scenie nie tylko słuchamy, ale także oglądamy. Młody wykonawca musi podjąć próbę stworzenia atmosfery adekwatnej do treści jego wypowiedzi, a na to składają się: dobór tekstu, postawa, ubiór, wybrane środki wyrazu. Do tego powinien jeszcze dochodzić warsztat recytatora: oddech, głos, emisja i dykcja. Ważne zatem jest: co mówimy i jak mówimy?

Wybór repertuaru jest bardzo ważnym momentem w pracy recytatora. Poszukując tekstu trzeba pamiętać, że oprócz wyboru dobrej literatury, powinniśmy także skłaniać się ku tekstom posiadającym cechy „słowa mówionego”, czyli pewnego rodzaju żywiołowość, ale także aktualny i adekwatny dla wykonawcy temat.

W przypadku najmłodszych wykonawców, utwory pomagają wybierać nauczyciele, jednak warto zaznaczyć, że uczeń sam powinien ostatecznie zdecydować, jaki tekst będzie recytował. Zadaniem nauczycieli i instruktorów jest także stałe poszerzanie znajomości literatury i wychodzenie poza schemat lektur polecanych uczniom podczas lekcji.

Poezja rodzi się dwa razy: pierwszy raz, kiedy poeta pisze, drugi – kiedy wiersz jest czytany. A kiedy wybrzmi na scenie w artystycznej wypowiedzi? Interpretacja to przekaz wszystkich znaczeń treściowych i emocjonalnych autora, a przede wszystkim ożywienie tekstu własnym stosunkiem osoby recytującej.² Żywy przekaz winna poprzedzić dociekliwa analiza. Nawet prosta historia, jak np. w wierszu „Stefek burczymucha” Jana Brzechwy, wymaga przeniesienia dziecka w realia świata konkretnego. Trzeba wydarzenia z tekstu odnieść do osobistych doświadczeń młodego człowieka, znaleźć w jego „plecaku doświadczeń” podobne sytuacje, podobne postacie... Słowa napisane trzeba zamienić na słowa mówione i nie jest to przeczytanie tekstu, a odczytanie znaczeń treściowych i emocjonalnych autora, a potem obdarzenie ich własną myślą i uczuciem. Wtedy można osiągnąć pełnię spotkania myśli i emocji.

Konkurs 2009

Jury eliminacji rejonowych podkreślało bardzo wysoki poziom tegorocznych prezentacji, ciekawe poszukiwania repertuarowe i często bardzo dojrzałą interpretację tekstu. Organizatorzy eliminacji rejonowych złożyli wyrazy uznania nauczycielkom, których wychowankowie wielokrotnie byli laureatami kolejnych szczebli eliminacji. Dziękujemy: Zorzy Sędzickiej, Jolancie Barańczuk, Wiesławie Kuźmińskiej-Kuczun, Elżbiecie Kisielińskiej-Baranowskiej, Alicji Jaroszewicz-Sycz, Jolancie Adamskiej, Joannie Jaśniewicz-Gwizdalle i Ewie Tyszkiewicz. Wyróżnieni otrzymali dyplomy uznania oraz gliniane miski ze wzorami ceramiki słupskiej, wykonane w pracowni ceramicznej SOK.³

Rejon słupski na Koncercie Finałowym w Sopocie reprezentować będą:

- **Roksana Białek** ze Szkoły Podstawowej w Objeździe,
- **Jacek Struś** ze Szkoły Podstawowej nr 8 w Słupsku,
- **Milena Nadrowska** ze Szkoły Podstawowej nr 2 w Ustce,

- **Jan Haryszyn** ze Szkoły Podstawowej nr 2 w Ustce,
- **Justyna Milewczyk** z Młodzieżowego Domu Kultury w Lęborku,
- **Weronika Wysocka** z Gimnazjum nr 2 w Słupsku,
- **Aleksandra Zawada** z Publicznego Gimnazjum w Objeździe,
- **Adrianna Kuczun** z Publicznego Gimnazjum w Objeździe.

Finał Wojewódzki – MDK Sopot 2009 odbędzie się w drugiej połowie maja w „Teatrze na plaży”. Wezmą w nim udział recytatorzy z całego województwa pomorskiego.

Poniżej prezentuję wypowiedzi jurorów słupskich eliminacji do Finału XXVI Wojewódzkiego Konkursu Recytatorskiego Prozy i Poezji Polskiej: Elżbiety Cherezińskiej – pisarki, teatrologa, do niedawna uczestniczki i laureatki wielu konkursów recytatorskich oraz Grzegorza Gurlacza – aktora i twórcy słupskiego Kabaretu DKD. ✦

Katarzyna Sygitowicz-Sierosławska
Instruktor w Teatrze Rondo

Konkurs w Słupsku był świetnym przykładem nierównego dostępu do kultury. Patrząc na 26 wykonawców, którzy 20 marca uczestniczyli w eliminacjach rejonowych można było żałować tych wszystkich dzieci w Polsce, które swoje pierwsze recytatorskie szlify zdobędą gdzie indziej.

Słupski Ośrodek Kultury jako organizator konkursu i Rondo, jako gospodarz, podchodzą do zmagani dzieci, tak jak do całej swej działalności: poważnie. Z wyuczuciem wynikającym z wiedzy i doświadczenia, otaczają młodzież recytatorów nie tylko profesjonalną opieką, ale i traktują ich poważnie, co jest dobrem szczególnym tego przedsięwzięcia. Wprowadzają uczestników w tajemny, magnetyczny świat sceny: poprzez oświetlenie, ascetyczną scenografię. W tych warunkach każde dziecko staje się aktorem, bohaterem swojej chwili. Nie jest kolejnym na liście numerem do „odsłuchania”. Organizatorka konkursu, Katarzyna Sygitowicz, wie dzieć w świat, którym nie sposób się nie zarazić, do którego chce się wracać. Stąd zapewne, duża liczba dzieci, które co roku wracają. W szkole przechodzą z klasy do klasy, a w konkursie recytatorskim z etapu na etap.

Nie pierwszy raz jestem jurorem. Mogę patrzeć na pracę tych dzieci także z perspektywy kilku konkursów. Słyszę, jak coraz ładniej mówią, widzę wzrastającą świadomość sceny i coraz ciekawsze poszukiwania literackie. Gdy słucham słupskiej młodzieży, nie muszę się zastanawiać, skąd w jednym Słupsku tyle niebywałych talentów. Wśród uczestników młodzieżowej edycji konkursu dostrzegam tych, których słuchałam, gdy potykali się z „Lokomotywą”.

Mam wśród dzieci – wykonawców swoich ulubieńców. Małych recytatorów, na których czekam cały rok. Czasami trudno ich poznać, potrafią urosnąć między jednym a drugim konkursem, ale gdy zaczynają mówić, wiem, iż było warto znów przyjechać.

Kiedyś, w konkursie, dzieci z samego Słupska zdecydowanie wyróżniały się poziomem. W tegorocznym werdykcie znalazły się wszystkie „podrejony”. To powód do radości, bo prawdziwe centrum, to takie, które potrafi promieniować daleko, które skupia, ale i rozsyła energię.

O czym marzę? Marzę, by organizatorzy odbywających się w całej Polsce eliminacji przyjechali kiedyś do Ronda i przekonali się, że tak można. Więcej, że to się opłaca, że warto zainwestować swą uwagę, powagę i czas, by tym, którzy zaczynają, pokazać świat słowa w najlepszym wydaniu. A gdyby zechcieli przyjeżdżać do Słupska cyklicznie, zobaczyliby, jak to procentuje.

Zastanawiam się, czego brakuje konkursowi w Słupsku?..

może?..

wiem!

Ptasiego mleka!

Elżbieta Cherezińska

W marcu byłem członkiem jury w spotkaniach młodych recytatorów. Oto kilka refleksji pokonkursowych na temat tego, co wraz z resztą członków komisji zobaczyliśmy i usłyszeliśmy.

Przede wszystkim za każdym razem, kiedy widziałem młodych ludzi, znajdujących czas na recytację, ogarniała mnie wielka radość. Wydawać by się mogło, że recytacja to umiejętność nikomu niepotrzebna i do niczego nieprzydatne, ale ja miałem wrażenie, że tu nie chodzi tylko o występ.

Poprzez wchodzenie wyobraźnią w inny świat, młodzież uczy się innej wrażliwości, innego spojrzenia na rzeczywistość, dystansu do tego, co robi, co wydaje się dużo cenniejsze, niż samo zajęcie premiowanego miejsca w konkursie.

Praca młodych ludzi z nauczycielem nad sposobem interpretacji wiersza, jest również możliwością rozwijania umiejętności bronięcia własnych poglądów. Niestety, czasami zdarzało się, że osobowość nauczyciela była tak „wielka”, że kompletnie tłumiała młodego recytatora. Objawiało się to sztuczną „gestykulacją”, a w melodii wiersza wyczuwało się charakterystyczne akcentowanie.

Grzegorz Gurlacz

PRZYPISY: 1. W. Czaplewski, [w:] *Zmartwychwstanie słowa*, Scena nr 3 (55) – 2008, s.17 2. Por., J. Bińkowski (red.), *Poradnik recytatora*, Łódzki Dom Kultury – Ośrodek teatralny, s.10 3. Protokół Eliminacji Rejonowych, Teatr Rondo, Słupsk 20 marca 2009

Mistrz ortografii wyłoniony

20 lutego 2009 roku w Zespole Szkół Technicznych w Ustce odbył się, już po raz ósmy, konkurs który miał na celu wyłonienie *Mistrza Ortografii Powiatu Słupskiego*. Jego pomysłodawcą i organizatorem jest nauczyciel języka polskiego w ZST Mariusz Domański, opiekun Koła Młodych Polonistów.

Ideą konkursu jest promowanie poprawnej polszczyzny, rozbudzanie motywacji do pogłębiania wiedzy i umiejętności ortograficznych. Uczestnicy mają możliwość sprawdzenia, w jakim stopniu udało im się opamiętać zasady ortografii i wziąć udział w konstruktywnej rywalizacji. Organizatorzy pragnęli stworzyć młodzieży możliwość konfrontacji własnych osiągnięć edukacyjnych z umiejętnościami rówieśników, żywiąc nadzieję, że również ta edycja wpłynie znacząco na poziom znajomości ortografii.

Swoich najlepszych przedstawicieli wyłonili: Zespół Szkół Agrotechnicznych ze Słupska (3 uczestników), Zespół Szkół Ogólnokształcących z Ustki (5 uczestników) oraz organizatorzy – czyli Zespół Szkół Technicznych w Ustce (5 uczestników).

Nie było „sadystrycznych” zdań typu: „To jest wir, a to źwir, w źwiru wirze ginie zbir”. Zadania nie były jednak łatwe. Uczestnicy mieli do rozwiązania, w ciągu 60 minut, cztery testy ortograficzne o różnym stopniu trudności. Testy zawierały trudności dotyczące pisowni *ch* i *h*, *rz* i *ż*, *ó* i *u*, pisowni łącznej i rozłącznej oraz wielkich liter i znaków redakcyjnych.

Jury w składzie: dr Iwona Perużyńska – językoznawca z Akademii Pomorskiej w Słupsku, Bożena Żuk – konsultant ds. diagnozy edukacyjnej i przedmiotów humanistycznych w Ośrodku Doskonalenia Nauczycieli w Słupsku i Józef Masłowski – dyrektor Zespołu Szkół Technicznych w Ustce, wysoko oceniło przygotowanie uczniów do konkursu.

Mistrzem Ortografii Powiatu Słupskiego została **Elżbieta Krotowska** z Zespołu Szkół Technicznych w Ustce, tytuł wicemistrza przypadł **Alicji Skibińskiej** z Zespołu Szkół Ogólnokształcących w Ustce, a miejsce trzecie wywalczyła **Katarzyna Zagożdżon** z Zespołu Szkół Agrotechnicznych w Słupsku.

Zdobywcy trzech pierwszych miejsc otrzymali nagrody książkowe, ufundowane przez Starostwo Powiatowe w Słupsku. ✦

Mariusz Domański
organizator konkursu
nauczyciel j. polskiego w ZST w Ustce

VII MIĘDZYSZKOLNY KONKURS HISTORYCZNY DLA SZKÓŁ PODSTAWOWYCH *Poczet Królów i Książąt Polskich*

Kontynuując tradycję lat ubiegłych, już po raz siódmy w Szkole Podstawowej nr 2 w Słupsku 7 marca 2009 r. zorganizowano Międzyszkolny Konkurs Historyczny o nazwie „Poczet Królów i Książąt Polskich”.

Tegoroczna, edycja poświęcona była *Piastom*. Tematyka konkursu obejmowała następujące zagadnienia: władcy piastowscy od 960 r. do 1370 r., powstanie i rozwój państwa polskiego od X do XIV wieku, stosunki Polski z sąsiadami i papieżem, najważniejsze elementy kultury polskiej tego okresu na tle kultury europejskiej.

Celem konkursu było propagowanie wśród uczniów szkół podstawowych Słupska, wiedzy o historii Polski na tle historii i kultury europejskiej. Konkurs miał za zadanie rozwijać zainteresowania historyczne uczniów zdolnych, aktywizować ich w zakresie poszerzania wiedzy historycznej, kształtować postawy patriotyczne i rozbudzać poczucie dumy z dokonań kulturowych przodków, a przede wszystkim umożliwić uczniom zainteresowanym osiągnięcie sukcesu w dziedzinie historii.

W tegorocznej edycji wzięło udział siedem reprezentacji szkół podstawowych nr: 1, 3, 4, 5, 8, 9, 10 ze Słupska. Organizatorem, autorem pytań oraz przewodniczącą komisji konkursowej była Lucyna Szczepańska. W komisji pracowali również Ewa Maleszka, Maria Kozak, Jadwiga Derda, Elżbieta Gawrońska i Zbigniew Stec.

W ogólnej klasyfikacji **I miejsce** zajął zespół ze **Szkoły Podstawowej nr 9** pod kierunkiem Zbigniewa Steca, **II miejsce** – **Szkoła Podstawowa nr 8**, której uczniów przygotował Przemysław Skrzypiec, **III miejsce** – **Szkoła Podstawowa nr 1** – opiekunem zespołu była Ewa Chochoł.

Spośród wszystkich uczestników wyłoniono również *Mistrza Wiedzy Historycznej*. W tym roku został nim uczeń ze Szkoły Podstawowej nr 9 – **Kacper Sobierajski**. Tytuł ten oraz indywidualną nagrodę, przyznaje się uczestnikowi, który osiągnął najwyższą liczbę punktów w części pisemnej konkursu.

Jak zawsze konkurs cieszył się dużym zainteresowaniem uczniów i nauczycieli. Otrzymujemy pochlebne recenzje i słowa uznania za poziom, sprawną i ciekawą organizację. Uczniowie wykazali zaangażowanie oraz wysoki poziom wiadomości i umiejętności, co świadczy o potrzebie kontynuacji tego rodzaju przedsięwzięć. Wszystkim uczestnikom, a szczególnie zwycięzcom gratulujemy sukcesu i życzymy wielu jeszcze miłych przygód z historią na kolejnych etapach edukacji. Już teraz zapraszamy do udziału w następnych edycjach naszego konkursu. ✦

Lucyna Szczepańska
nauczyciel historii w SP nr 2 w Słupsku

I Miejski Konkurs Frazeologiczny MISTRZOWIE SŁOWA

27 lutego 2009 r. w Szkole Podstawowej nr 1 w Słupsku odbył się I Miejski Konkurs Frazeologiczny MISTRZOWIE SŁOWA przygotowany przez Elżbietę Fijałkowską i Wioletę Subocz – nauczycielki języka polskiego. Udział w nim wzięło 7 trzyosobowych drużyn ze szkół podstawowych nr: 2, 4, 6, 7, 8, 9 oraz I SSP STO.

Celem konkursu było: ▪ propagowanie kultury języka polskiego, ▪ rozwijanie zainteresowań językiem polskim, ▪ integrowanie środowisk szkolnych, ▪ doskonalenie świadomego i celowego posługiwania się poprawną polszczyzną.

Konkurs składał się z 2 części: I pisemna – polegała na napisaniu krótkiego testu. Okazało się że frazeologizmy, takie jak: *czarno na białym, zimny prysznic, łabędzi śpiew, szyć komuś buty, ikarowe loty*, nie stanowią dla uczniów większego problemu. **II ustna** – składała się z różnorodnych zadań. Uczestnicy musieli dokończyć przysłowia, naprawić zwroty i wyrażenia, w których jeden wyraz został zmieniony przez złośliwego chochlika, ułożyć z rozsypanki literowej frazeologizmy, rozwiązać krzyżówkę. Uczniowie świetnie poradzili sobie również z zadaniem: RUSZ GŁOWĄ, polegającym na odgadnięciu nazw części ciała, występujących w związkach frazeologicznych i umieszczeniu ich we właściwym miejscu na rysunkowym schemacie człowieka. Kolejna konkurencja potwierdziła wszechstronne zdolności dzieci, które za pomocą pantomimy prezentowały swojej grupie wylosowany frazeologizm, a zadaniem pozostałych członków zespołu było odgadnięcie, o jaki związek chodzi. Dużo emocji dostarczyła ostatnia konkurencja. Zawodnicy mogli w niej dużo zyskać (w przypadku szybkiej i prawidłowej odpowiedzi), ale też sporo stracić (w przypadku nieprawidłowej odpowiedzi lub jej braku) – musieli odgadnąć przysłowie po odsłonięciu kolejnych, wybranych przez siebie wyrazów. Im szybciej odgadli, tym więcej pkt. zdobywali.

Młodzi uczestnicy musieli wykazać się nie tylko dobrą znajomością frazeologizmów, ale również refleksem, umiejętnością kojarzenia, zdolnościami aktorskimi i – jak to często bywa w życiu – przydała się też odrobina szczęścia. Uczniowie byli świetnie przygotowani, toteż różnice punktowe między poszczególnymi szkołami były niewielkie.

Miło mi poinformować, że **I miejsce** i tytuł **MISTRZOWIE SŁOWA** zdobyli **uczniowie z SP 7 w Słupsku**. **II miejsce** zajęła **SP 8 w Słupsku**, a **III miejsce** przypadło ex aequo drużynom z **SP 4 i SP 6 w Słupsku**.

Zwycięzców nagrodzono dyplomami i książkami, a wszyscy uczestnicy otrzymali dyplomy oraz książki dla szkoły. Serdeczne podziękowania należą się opiekunom drużyn, którzy wspaniale pracowali w komisji konkursowej.

Mam nadzieję, że dzięki udziałowi w konkursie młodzież poszerzyła swoją wiedzę na temat frazeologizmów, żywo zainteresuje się językiem i świadomie będzie się posługiwać piękną polszczyzną, pamiętając, że „Słowa mogą być mostami, ale mogą być też murami” ✦

Elżbieta Fijałkowska

Szkoła Podstawowa nr 1 w Słupsku

VIII Okręgowy Konkurs Ekonomiczny

W Gimnazjum w Dębnicy Kaszubskiej 2 kwietnia 2009 roku odbył się finał VIII edycji Okręgowego Konkursu Ekonomicznego.

Głównym celem Konkursu jest rozposzechnianie wiedzy ekonomicznej wśród uczniów gimnazjum oraz przygotowanie ich do wykorzystania wiedzy matematycznej do rozwiązywania problemów ekonomicznych dnia codziennego.

Spośród 66 uczestników z 22 gimnazjów powiatu słupskiego, bytowskiego i lęborskiego najwyższy wynik (29 pkt./ 36 pkt) osiągnął **Oskar Woźniak z Gimnazjum nr 4 ze Słupska**, który do domu pojechał z aparatem cyfrowym ufundowanym przez Prezydenta Miasta Słupska. Drugą nagrodę ufundowaną przez Bank Spółdzielczy w Ustce w postaci cyfrowego aparatu fotograficznego otrzymał **Jakub Czerski z Gimnazjum w Damnicy**. Przedstawicielka Spółki Jantar wręczyła trzecią i czwartą nagrodę w postaci aparatów cyfrowych **Kasperowi Tchórzko z Gimnazjum nr 2** oraz **Joannie Olszewskiej ze Społecznego Gimnazjum nr 1 STO ze Słupska**. Nagrody dla pozostałych uczestników w postaci pamięci przenośnych zostały zakupione dzięki głównemu sponsorowi projektu, Fundacji Kronenberga.

W **rywalizacji drużynowej** najwyższy wynik osiągnęli uczniowie ze Społecznego Gimnazjum nr 1 ze Słupska. Za nimi uplasowała się drużyna Gimnazjum z Dębnicy Kaszubskiej, Gimnazjum nr 4 i Gimnazjum nr 6 ze Słupska.

Podczas oczekiwania na ogłoszenie wyników uczestnicy z wielkim zainteresowaniem wysłuchali wykładu Zdzisława Szpitera o ewolucji aparatu fotograficznego.

Na zakończenie uroczystości każdemu z nauczycieli, w imieniu Wójta Gminy Dębica Kaszubska, w dowód wdzięczności za wzorowe przygotowanie młodzieży do Konkursu pamięć przenośną wręczyła Sekretarz Gminy – Iwona Wójcik. ✦

Beata Spierawka-Tyrkinhajm
Gimnazjum w Dębnicy Kaszubskiej

X Regionalny Konkurs „My i las”

W Szkole Podstawowej nr 6 w Słupsku odbył się już po raz dziesiąty konkurs wiedzy o regionie słupskim, którego organizatorem jest Szkoła Podstawowa nr 6 w Słupsku, a współorganizatorem Park Krajobrazowy „Dolina Słupia”. W tym roku konkurs cieszył się bardzo dużym zainteresowaniem. W zmaganiach wzięło udział 15 reprezentacji szkół podstawowych z całego regionu.

Cele konkursu: ■ popularyzacja własnego regionu, ■ uwrażliwienie na piękno przyrody regionu i docenianie jego wartości folklorystycznych, ■ kształtowanie więzi z regionem. **Źródła informacji** dla uczniów przygotowujących się do konkursu: ■ „Atlas Regionu Słupskiego”, ■ „Zeszyt ćwiczeń – edukacja regionalna” wydawnictwa ARW LenART Głobino 2001 r., ■ broszury dotyczące historii i przyrody regionu.

Konkurs przebiegał w 3 etapach:

- **etap szkolny** odbył się w styczniu 2009 r. na terenie szkół, które zgłosiły się do konkursu – placówki otrzymały od organizatora test do eliminacji szkolnych, w wyniku których wyłoniono 3 osobowe reprezentacje;
- **etap międzyszkolny** odbył się 20 marca 2009 r. w SP 6 w Słupsku:
 - wszyscy uczniowie pisali 45 minutowy test,
 - indywidualne wyniki uczniów reprezentujących własne szkoły zostały zsumowane i do finału zakwalifikowano 6 zespołów z następujących szkół: SP nr 9 w Słupsku, SP nr 3 w Słupsku, SP nr 8 w Słupsku, SP w Charnowie, SP nr 5 w Słupsku, SP nr 1 w Ustce;
- **etap regionalny – finał:**
 - odbył się w tym samym dniu, tj. 20 marca 2009 w SP 6 w pracowni informatycznej, gdzie zespoły rozwiązywały test przyrodniczy oraz w pracowni multimedialnej, w której uczniowie popisali się swoją wiedzą o Słupsku, jego historii i teraźniejszości;
- **Finał** – wręczenie nagród i dyplomów.

Suma wszystkich punktów, które zespoły uzyskały w czasie poszczególnych etapów, zdecydowała o zajętych w konkursie miejscach:

- **I miejsce – SP 9 w Słupsku** – opiekun: Sylwia Siel-dlar,
- **II miejsce – SP 3 w Słupsku** – opiekun: Irena Korczyńska,
- **III miejsce – SP 5 w Słupsku** – opiekun: Anna Wolikowska i Edyta Romańczuk-Ozdoba,
- **IV miejsce – SP w Charnowie** – opiekun: Irena Wiackiewicz,
- **V miejsce – SP 1w Ustce** – opiekun: Joanna Borkowska,
- **VI miejsce – SP 8 w Słupsku** – opiekun: Bożena Kozłowska.

Wszyscy nagrodzeni otrzymali dyplomy, szkoły – puchary oraz nagrody książkowe ufundowane przez dyrekcję Parku Krajobrazowego „Dolina Słupia”. Nagrodę indywidualną – album przyrodniczy otrzymał uczeń ze Szkoły Podstawowej nr 9 w Słupsku – Szymon Tomaszewski, który uzyskał najwięcej punktów z testu.

Koordynatorkami konkursu były: Jolanta Słomian-Juszczak – nauczyciel historii, wicedyrektor szkoły, Mirosława Mikołajczak – nauczyciel przyrody, doradca metodyczny przyrody w MODM, Jolanta Budrewicz – nauczyciel przyrody. ✦

Jolanta Słomian-Juszczak

Mirosława Mikołajczak

Jolanta Budrewicz

Szkoła Podstawowa nr 6 w Słupsku

Internet zagraża przyrodzie

Zidentyfikowano główny czynnik zagrażający przyrodzie. Jakkolwiek dziwne się to wydaje, nie stanowią go fabryki i zakłady przemysłowe, a doskonale znane każdemu użytkownikowi Internetu wyszukiwarki.

Podsumowując rezultaty badań naukowcy z Harvardu doszli do wniosku, że ilość energii, zużywanej w trakcie dwukrotnego skorzystania z wyszukiwarki, okazała się zbliżona do ilości energii traconej podczas gotowania filiżanki wody w czajniku elektrycznym. Statystyczny seans wyszukiwania informacji w Internecie pociąga za sobą wydzielanie do atmosfery ok. 7 g. dwutlenku węgla, podczas gdy zagotowanie filiżanki wody 15 g. Jeśli zdamy sobie sprawę, że Internauci każdego dnia szukają w Sieci interesujących ich informacji ok. 200 milionów razy, perspektywa światowej zagłady staje się coraz bardziej realna.

Autor odkrycia Alex Wissner-Gross stwierdził, że każdorazowe wejście na stronę internetową powoduje wydzielanie do atmosfery ok. 0,02 g. dwutlenku węgla na sekundę. Jeśli z kolei na stronie znajduje się np. animacja ilość szkodliwego gazu zwiększa się dziesięciokrotnie. Tym sposobem przemysł IT produkuje gazy cieplarniane w ilości zbliżonej do spółek lotniczych całego świata, czyli ok. 2% w skali światowej.

Ekolodzy nie nawołują jednak do całkowitego zaprzestania korzystania z Sieci. Specjalista Data Centre, Liam Newcombe uważa, że wszystko zależy od tego w jakich celach człowiek używa komputera. Jego zdaniem odwiedzanie stron sklepów internetowych jest lepsze od podróży samochodem na zakupy. W innych sytuacjach, np. podczas korzystania z gier sieciowych, zatrucie środowiska jest zupełnie bezsensowne.

Ze strony: <http://av-school.pl>

(D.I.)

ŁAJBA 2009

XIII Festiwal Piosenki Marynistycznej

21 marca 2009 r. w Słupskim Ośrodku Kultury odbył się finał XIII Festiwalu Piosenki Marynistycznej „Łajba 2009”. Ogółem wzięło w nim udział trzynaście zespołów i trzech wokalistów ze szkół podstawowych i gimnazjalnych ze Słupska, Zaleskich, Głównicz, Bielkówek, Kolbud, Warcina i Szczypkowic. Jury festiwalu w składzie:

- Wiesław Helinski – przewodniczący,
 - Anna Chodyna-Erbel – członek,
 - Anna Nowa – członek,
 - Angelika Kujawska-Kożuchowska – sekretarz,
- przyznało nagrody i wyróżnienia w kategoriach:

SZKOŁA PODSTAWOWA

I miejsce – DO-RE-MI z SP 3 w Słupsku (opiekun: Alicja Skrzypińska, Monika Muszyńska),

II miejsce – Wiolinki z SP w Zaleskich (opiekun: Mariola Wólczyńska),

III miejsce – Muzyczna Ferajna z Zespołu Kształcenia i Wychowania w BielkóWKu (opiekun: Małgorzata Gołąb-Buśko).

Wyróżnienia:

Urwisy z SP 3 w Słupsku (opiekun: Ewa Chowaniec),

Batutki z Zespołu Szkolno-Przedszkolnego w Główniczach (opiekun: Ryszard Pałucki),

Klaudia Derdzińska z SP w Zaleskich (opiekun: Mariola Wólczyńska).

GIMNAZJUM

I miejsce – Zespół „Crescendo” z Zespołu Szkół Ogólnokształcących w Główniczach (opiekun: Ryszard Pałucki),

II miejsce – Zespół „Szarada” z G 1 w Słupsku (opiekun: Bogusława Plebanek),

III miejsce – Błażej Polakiewiczowi z G 1 w Słupsku (opiekun: Bogusława Plebanek),

Grand Prix XIII Festiwalu Piosenki Marynistycznej „Łajba 2009” otrzymała **Kornelia Klimczuk** z G 5 w Słupsku (opiekun: Mariola Wólczyńska).

Konkurs plastyczny „Nadbałtycki piasek”

2 marca 2009 roku komisja oceniła prace plastyczne nadesłane na konkurs „Nadbałtycki piasek”. Komisja pracowała w składzie:

- Przewodniczący: Witold Lubiniecki – artysta plastyk – marynista z Ustki,
- Bożena Niemczyk – instruktor – plastyk CSzMW w Ustce,
- kmdr por. Andrzej Koziołek – CSzMW w Ustce,
- Brygida Skolarus – nauczyciel plastyk z SP 9 w Słupsku.

Jury oceniało prace w trzech kategoriach wiekowych. Wyłoniono laureatów:

SZKOŁA PODSTAWOWA KLASY I-III

I miejsce – Kaja Willich z SP 4 w Słupsku (opiekun: Aleksandra Gałka-Proszowska),

II miejsce – Filip Semeniuk z SP 4 w Słupsku (opiekun: Aleksandra Gałka-Proszowska),

III miejsce – Edyta Pałubicka z SP w Zaleskich (opiekun: Jolanta Adamska).

Wyróżnienia:

Konrad Krupiński z SP w Objeździe (opiekun: Małgorzata Warfołomiejew),

Natalia Niemaszuk ze Szkoły Filialnej w Brzuścach (opiekun: Aneta Noch),

Sandra Skurnóg z SP 4 w Słupsku (opiekun: Aleksandra Gałka-Proszowska),

Klaudia Rębisz z SP w Nebrowie Wielkim (opiekun: Anna Michalska),

Kinga Glińska ze Szkoły Filialnej w Brzuścach (opiekun: Aneta Noch),

Paulina Łuczak z SP 4 w Słupsku (opiekun: Aleksandra Gałka-Proszowska).

SZKOŁA PODSTAWOWA KLASY IV-VI

I miejsce – Agata Stępniewska z SP 2 w Słupsku (opiekun: Iwona Ludwikowska),

II miejsce – Blanka Lewonowska z SP 4 w Słupsku (opiekun: Aleksandra Gałka-Proszowska),

III miejsce – Patrycja Blechowicz z SP 3 w Słupsku (opiekun: Wioletta Małachowska).

Wyróżnienia:

Anna Rymarczyk z SP 3 w Słupsku (opiekun: Wioletta Małachowska),

Wiktoria Radecka z SP 3 Lęborku (opiekun: Mirosława Gryniewicz),

Sandra Zajko z SP 4 Słupsku (opiekun: Aleksandra Gałka-Proszowska),

Katarzyna Kaczmarek z SP 2 Słupsku (opiekun: Ewa Szuchyta).

GIMNAZJUM

I miejsce – Ewa Mikulska ze Społecznego Gimnazjum Językowo-Informatycznego w Słupsku (opiekun: Iwona Ludwikowska),

II miejsce – Maciej Skiba z Zespołu Szkół w Białce (opiekun: Grażyna Hankiewicz),

III miejsce – Milena Pabis z Zespołu Szkół w Białce (opiekun: Grażyna Hankiewicz).

Wyróżnienia:

Magdalena Koza z Zespołu Szkół w Białce (opiekun: Grażyna Hankiewicz),

Gabriela Baran z G 29 w Szczecinie (opiekun: Janusz Kułakowski),

Weronika Bowżyk z G 2 w Słupsku (opiekun: Nelly Kobyłecka),

Aneta Janeczek ze Społecznego Gimnazjum Językowo-Informatyczne w Słupsku (opiekun: Iwona Ludwikowska),

Alicja Nierzwicka ze Społeczne Gimnazjum Językowo-Informatyczne w Słupsku (opiekun: Iwona Ludwikowska).

VIII Ogólnopolski Konkurs Dziennikarski o Laur Słupskich Kotwic

4 marca 2009 r. obradowała komisja oceniająca artykuły nadesłane na VIII Ogólnopolski Konkurs Dziennikarski o Laur Słupskich Kotwic, towarzyszący XIII Festiwalowi Piosenki Marynistycznej „Łajba’ 09”. Tematem nadesłanych w tym roku prac była sztuka marynistyczna. Dzieła młodych adeptów sztuki dziennikarskiej oceniała komisja w składzie:

- przewodniczący: Marian Jarczyński – Centrum Szkolenia Marynarki Wojennej w Ustce,
- członkowie: Zbigniew Babiarsz-Zych – Starostwo Powiatowe w Słupsku, Rada Miasta Słupska, Daniel Klusek – Głos Pomorza, Katarzyna Baniewicz-Kowalczyk – Radio Słupsk, Andrzej Obecny – wydawca gazety Moje Miasto, Iwona Poźniak – konsultant ds. informacji pedagogicznej i wydawnictw w ODN w Słupsku i nauczycielka języka polskiego w SP 9,

- sekretarz: Danuta Nowakowska – nauczycielka matematyki SP 9, opiekunka gazetki matematyczno-informatycznej „Liczydło”.

Prace zostały ocenione w dwóch kategoriach. Wyłoniono laureatów w dwóch kategoriach wiekowych:

SZKOŁA PODSTAWOWA

Złota Kotwica – Katarzyna Kordasińska z SP w Zaleskich (opiekun: Joanna Kaczmarczyk),

Srebrna Kotwica – Klaudia Głina z SP w Zaleskich (opiekun: Joanna Kaczmarczyk),

Brazowa Kotwica – Maciej Sawościanik z SP w Objeździe (opiekun: Katarzyna Pabis).

Wyróżnienia:

Damian Klimczak z SP 3 w Słupsk (opiekun: Mariola Kołodziej),

Monika Jankowska z SP 3 w Słupsk (opiekun: Magdalena Wilkowska).

GIMNAZJUM

Złota Kotwica – Teresa Słowy z G w Jeżewie (opiekun: Jolanta Smeja),

Srebrna Kotwica – Aleksandra Zawada z SP w Objeździe (opiekun: Dorota Spychał),

Brazowa Kotwica – Karolina Golec z G 2 w Słupsku (opiekun: Izabela Druźba).

Wyróżnienia:

Karolina Pakuła z G 2 w Słupsku (opiekun: Izabela Druźba),

Patrycja Kur z Katolickie Gimnazjum im. św. Stanisława Kostki w Szczecinie (opiekun: Anna Kosmann),

Maciej Smeja z G w Jeżewie (opiekun: Jolanta Smeja).

Dodatkowo jury postanowiło przyznać **dyplom uznania Klaudii Bujalskiej z SP 18 we Włocławku** za pracę pt. „Skarby nadbałtyckiego piasku”. ♦

Iwona Poźniak

*nauczycielka języka polskiego
w SP 9 w Słupsku*

IV Wojewódzki Konkurs MICKIEWICZ, KOMPUTER I JA

17 kwietnia 2009 roku w II Liceum Ogólnokształcącym w Słupsku już po raz czwarty rozstrzygnięto Wojewódzki Konkurs „Mickiewicz, komputer i ja” Konkurs polegał na przygotowaniu prezentacji multimedialnej o życiu i twórczości wieszca. W zmaganiach udział wzięło 21 grup uczniowskich ze szkół gimnazjalnych i ponadgimnazjalnych województwa pomorskiego. Łącznie 29 osób. Zainteresowanie Konkursem przeszło oczekiwania organizatorów.

Celem Konkursu było zaangażowanie młodych ludzi do aktywnego poznawania twórczości Adama Mickiewicza, odkrywanie możliwości technicznych komputera, poznawanie i wykorzystywanie nowoczesnych technik przekazu informacji. Ważne było propagowanie idei edukacji na poziomie szkolnictwa gimnazjalnego i ponadgimnazjalnego oraz pozaszkolnych placówek edukacyjnych, a także rozwijanie umiejętności pracy zespołowej.

Zadaniem uczestników było przygotowanie prezentacji w aplikacji PowerPoint nagranej na CD-ROM (maksymalna ilość slajdów 20), dotyczącej Adama Mickiewicza oraz jego twórczości lub przygotowanie niewielkiego serwisu www (maksymalnie 5 MB), o tej samej tematyce.

Jury w składzie:

- profesor doktor habilitowany **Daniel Kalinowski** – przewodniczący jury – samodzielny pracownik Instytutu Polonistyki Akademii Pomorskiej w Słupsku;
- doktor nauk technicznych **Piotr Sulewski** – ekspert do spraw informatycznych naszego Konkursu, na co dzień Kierownik Pracowni Informatyki Akademii Pomorskiej w Słupsku;
- **Iwona Płóciennik** – sekretarz jury – nauczyciel języka polskiego w II Liceum, współautorka: „Słownika nauki o języku A-Z” oraz „Leksykonu nauki o języku”, inicjatorka wielu wartościowych działań w szkole.

Jury wysoko oceniło walory merytoryczne, oryginalność, przemyślaną kompozycję i pomysłowość nadesłanych prac. Przyznano nagrody:

I miejsce – dla **Kacpra Muszyńskiego** – ucznia II Liceum Ogólnokształcącego w Słupsku, nagroda to 2.000 złotych. Nagrodzona prezentacja wyróżniała się wysokim poziomem w doborze treści merytorycznej, dotyczącej Mickiewicza oraz bogatym zbiorem ilustracji. Należy również wyróżnić pomysł wprowadzenia muzyki jako tła dla prezentacji. Łatwość nawigacji, trafność

i zasadność wykorzystanego materiału literackiego czynią z tej prezentacji atrakcyjny materiał informacyjno-promocyjny. Fundatorem nagrody był Marszałek Województwa Pomorskiego. Opiekunem Kacpra jest Marek Nędzusiak.

II miejsce zajęła **Weronika Bowzyk** z Gimnazjum nr 2 w Słupsku. Prezentacja wyróżnia się spośród innych pomysłem na animacje komputerowe, ciekawym doбором materiału biograficznego oraz ikonograficznego. Widać tutaj zaangażowanie autora w wyszukiwanie wielu źródeł wiedzy o twórczości polskiego romantyka. Weronika otrzymała nagrodę rzeczową – odtwarzacz MP4 ufundowaną przez Dyrektora Wydziału Oświaty Urzędu Miejskiego w Słupsku. Opiekunem Weroniki jest Anna Kabatek.

Miejsce III zajął – **Rafał Białek** – uczeń Gimnazjum nr 3 w Słupsku, kóre trzymał radiomagnetofon. Nagrodę tę ufundował Dyrektor ZSO nr 2 w Słupsku. Opiekun Rafała to Piotr Czechowski. Prezentacja ta charakteryzuje się bardzo dobrą jakością merytoryczną, ciekawymi rozwiązaniami graficznymi oraz łatwością w nawigacji. Na uwagę zasługuje bogactwo treści związanych z biografią i twórczością Adama Mickiewicza.

Organizatorom Konkursu zależało na tym, aby młodzież na nowo odkrywała Mickiewicza, aby umiała mówić o nim w sposób bliski sobie, żeby poprzez lekturę odkrywała w nim to, co jest ponadczasowe i umiała o tym opowiedzieć rówieśnikom. Komputer ma być atrakcyjnym pośrednikiem między Mickiewiczem a widzem i słuchaczem.

Dodać należy, iż prace konkursowe będą wymienią pomocą dydaktyczną na lekcjach języka polskiego. Ważne, aby dzisiejszy nauczyciel miał świadomość, iż w miarę upływu czasu typ kultury zdominowany przez słowo i druk zmienia się stopniowo w audiowizualny typ przekazu. Jest on bowiem nie tylko powszechnie, często i chętnie używany przez uczestników kultury, ale także wpływa na ich sposób percepcji, postrzeganie i rozumienie świata. Jakże ważne jest umiejętne wykorzystanie współczesnych metod multimedialnych na lekcjach języka polskiego (choćby prezentacja w aplikacji PowerPoint). Wszystkie te sposoby w znaczący sposób wpływają na jakość pracy nauczyciela polonisty oraz ilość przyswajanych przez ucznia informacji.

Wykorzystując multimedia na lekcjach języka polskiego jesteśmy bardziej przekonywający dla ucznia, który żyje w XXI wieku, gdzie audiowizualność staje się dominującym sposobem orientacji w kulturze. ♦

Mariusz Domański

*inicjator i organizator konkursu
wicedyrektor II LO w Słupsku*

EDUKACJA PRZYRODNICZA

www.erys.pl

Leśny Wortal Edukacyjny

Od września 2007 roku Lasy Państwowe przy współpracy z NFO-ŚiGW uruchomiły Leśny Wortal Edukacyjny „Las Rysia eRysia” na stronach www.erys.pl. Wortal jest inicjatywą, która za pomocą narzędzi multimedialnych i Internetu ma przybliżyć dzieciom i młodzieży zagadnienia dotyczące bioróżnorodności lasu i gospodarki leśnej oraz jego wpływu na środowisko i klimat. W treści Wortalu znalazły się także tematy dotyczące ekologii, jak i ochrony przyrody.

Wortal zawiera trzy serwisy: dla dzieci ze szkół podstawowych klas 4-6, dla młodzieży gimnazjalnej i dla nauczycieli. Treści w serwisach dostosowane są do odbiorców. Dla uczniów przygotowano gry i zabawy, prezentacje multimedialne, multimedialną encyklopedię leśną „Leśnotekę”, konkursy, blogi, galerię i forum. Nauczyciele znajdą tu scenariusze zajęć opartych na treści zawartej w Wortalu. Część merytoryczną Wortalu stworzyli leśnicy, którzy na co dzień zajmują się prowadzeniem zajęć edukacyjnych w ośrodkach Lasów Państwowych.

Ze strony: www.lp.gov.pl

KONKURSY

Leśny Wortal Edukacyjny i Centrum Informacyjne Lasów Państwowych zapraszają do udziału w konkursach:

KONKURS „LEŚNE IMPRESJE”

To konkurs fotograficzny dla tych, którzy uwieczniają swoje leśne wędrówki na zdjęciach.

Uczestnicy. Konkurs jest otwarty dla wszystkich fotografujących:

- uczniów szkół podstawowych (7-12 lat),
- gimnazjalistów (12-15 lat),
- licealistów i uczniów techników (15-20 lat).

Cele:

- Rozwijanie naturalnej fascynacji młodzieży światem przyrodniczym, jego różnorodnością, bogactwem i pięknem.
- Wykształcenie umiejętności obserwacji najciekawszych zjawisk przyrodniczych i ich dokumentowania.
- Zachęcanie uczniów do aktywnego i twórczego spędzania czasu.

KONKURS „LEŚNY GENIUSZ”

Uczestnicy:

- Konkurs jest adresowany do uczniów szkół podstawowych oraz gimnazjalistów.

Cele:

- Popularyzowanie wiedzy z zakresu edukacji leśnej.
- Sprawdzenie wiadomości i umiejętności uczniów nabytych w trakcie korzystania z portalu edukacyjnego.
- Rozwinięcie u uczniów umiejętności pozyskiwania wiedzy i korzystania z różnych źródeł multimedialnych.

KONKURS „MÓJ LAS”

Konkurs dla tych, którzy doskonale posługują się słowem. Pisanie bloga wymaga również zmysłu obserwacji, by znaleźć się na łonie przyrody, tam gdzie dzieją się najciekawsze rzeczy.

Uczestnicy: Konkurs jest adresowany do:

- uczniów szkół podstawowych (7-12 lat),
- gimnazjalistów (12-15 lat),
- licealistów i uczniów techników (15-20 lat).

Cele:

- Popularyzowanie wiedzy z zakresu edukacji leśnej.
- Rozwinięcie u uczniów umiejętności pozyskiwania wiedzy i korzystania z różnych źródeł multimedialnych.
- Rozwijanie naturalnej fascynacji młodzieży światem przyrodniczym, jego różnorodnością, bogactwem i pięknem.
- Wykształcenie umiejętności obserwacji ciekawych zjawisk przyrodniczych i ich dokumentowania.
- Zachęcanie uczniów do aktywnego i twórczego spędzania czasu.

KONKURS „NASZ LAS”

Konkurs dla grup, kółek przyrodniczych i klas, w których dzieje się mnóstwo ciekawych rzeczy związanych z ekologią i przyrodą.

Uczestnicy. Konkurs adresowany jest do:

- uczniów szkół podstawowych,
- gimnazjalistów,
- licealistów i uczniów techników,
- osób należących do kółek zainteresowań, klas, szkół.

Na zwycięzców konkursów czekają bardzo atrakcyjne nagrody m.in.: wysokiej jakości, profesjonalne aparaty fotograficzne, statywy, netbooki, lornetki.

Szczegółowe informacje na temat konkursów można uzyskać pod adresem: erys@erys.pl lub na stronie www.erys.pl

KSIĄŻKI CZASOPISMA

Słupska Wiosna Literacka na stronie literackiego przewodnika?

„Nie rozumiem, dlaczego nie ma o tym nic w przewodnikach i na mapach turystycznych, ale znam Słupsk i wiem przecież dobrze, że wraz z okolicą składa się wyłącznie z miejsc spotkań literackich.” Taką refleksją podzielił się ze mną rok temu **Michał Ogórek**. Dlaczego Michał Ogórek nie znalazł Słupskiej Wiosny Literackiej w przewodnikach i na mapach turystycznych? Być może nikt nie pisze o takim wydarzeniu w przewodnikach turystycznych, nie rysuje go na mapach, ale w „Informatorze Oświatowym” o Wiosnie Literackiej będzie na pewno! Tutaj na pewno Wiosna ma swoją stronę.

Bo Wiosna jest choćby po to, by nie było dla nikogo (także dla **Grzegorza Kasdepke!**) zaskakujące, „... że jest gdzieś w Polsce miasto, któremu przebiśniewi zawdzięczają swe życie, ale bywalcy Słupskiej Wiosny Literackiej zapewne potwierdzą – najpierw przyjeżdżamy do Słupska, potem robi się ciepło, a jeszcze potem jest o wiele za późno, by zarezerwować jakkolwiek wakacyjną kwatery (nawet jeżeli chcielibyśmy spędzić urlop w Mielcu lub Nowej Hucie). Dla Grzegorza Kasdepke Wiosna w Słupsku nie była zaskoczeniem, była już przyzwyczajeniem, ale on sam każdego roku zaskakiwał dzieciaki w naszych szkołach swoim tekstem ciekawym, wesołym i mądrym.

Choćby po to Wiosna również, by **Jolanta Nitkowska** mogła napisać: „Od lat uczestniczę w rozmaitych spotkaniach literackich, jednak te „Wiosenne” mają szczególny smak. Rozmowy o kulturze znikają z naszego życia towarzyskiego, a podczas spotkań z innymi pisarzami przede wszystkim się rozmawia”. I po to także, by w pamięci zostały takie słowa, jakie zapisała kiedyś **Emilia Waśniowska**: „Słupsk jest dla mnie świętem. Jak Paryż dla Hemingwaya, o którym mawiał, że jest ruchomym świętem, bo dokądkolwiek pójdzie, Paryż pójdzie za nim”.

W tym roku Wiosna będzie majowa – od **25** do **29** maja, a odwiedzą nas: **Wanda Chotomska, Zuzanna Celemer, Barbara Kosmowska, Eliza Piotrowska, Tomasz Jastrun, Grzegorz Leszczyński, Bartosz Muszyński, Daniel Odija** i (być może) **Maciej Orłoś**. Jak co roku

odbędzie się kilkadziesiąt spotkań autorskich w placówkach oświatowych Słupska i regionu, sesja w Akademii Pomorskiej i spotkania metodyczne z nauczycielami, wychowawcami, bibliotekarzami. Wszystko rozpocznie się **25 maja 2009 r.** tradycyjną **Biesiadą Literacką** w Sali Słupskiej Filharmonii Sinfonia Baltica.

A potem..., **Barbara Kosmowska** westchnie, jak kiedyś: „Ależ zleciały te dni. Jak przebiśniewowe płatki. Za szybko! Tak naprawdę „Wiosna...” wcale nie kończy się w dniu wyjazdu. Każdy zabiera ją ze sobą. Pakuje wraz z adresami, książkami, zdjęciami. Wkłada do pamięci i serca. Żeby była pod ręką, gdy nadejdą pracowite dni”.

Choć Słupskiej Wiosny Literackiej nie ma w turystycznych przewodnikach, jest stałym elementem literackiego krajobrazu Słupska i jego okolic, jest w myślach i pamięci mnóstwa dzieciaków, młodzieży i jej opiekunów oraz w pamięci naszych znakomitych Gości, którzy potem ujawniają te wspomnienia na kartach książek, przytaczając takie anegdoty, jak pani **Wanda Chotomska** w *Emilkowym piosenniku*:

„Miałymy jechać do Słupska. W tłumie publiczności nie mogłam Jej [*Emilii Waśniowskiej*] wypatrzyć, bo łeberskie reflektory dawały mi nieźle po oczach, więc głośno zawołałam:

– Choć Emilka nie szpilka
Szukam, gdzie jest Emilka?

A Emilka wstała i z godnością odpowiedziała:

– Podnosimy ...upska...

– Jedziemy do Słupska! – dokończyłyśmy zgodnie.”*

Nim jednak XVI Słupska Wiosna Literacka stanie się tematem wspomnień i anegdot, zagości w szkołach, przedszkolach i bibliotekach Słupska i okolic mnóstwem wiosennych, literackich wydarzeń. Pracownicy Pedagogicznej Biblioteki Wojewódzkiej w Słupsku przygotowują majowy tydzień spotkań, rozmów, komentarzy, słów i emocji. Zapraszamy do współpracy.

Więcej informacji o Słupskiej Wiosnie Literackiej na stronie: www.pbw.slupsk.pl. Kontakt: promocja@pbw.slupsk.pl, tel. 0598475511. ♦

Agata Szklarkowska

Wydział Informacyjno-Bibliograficzny
PBW w Słupsku

* Elżbieta Drygas, Jerzy Hamerski, *Emilkowy piosennik*, Poznań 2008, str. 111

Z życia regionu słupskiego

Varia subiektywne

Być kobietą, być kobietą...

W Filii nr 8 Miejskiej Biblioteki Publicznej przy ul. Braci Gierymskich w Słupsku 16 marca 2009 otwarto wystawę pt. „Być kobietą, być kobietą...” Pomysłodawczynią i organizatorką wystawy była Anna Buczkowska-Pawlik, kierownik filii. W przestronnym holu, w gablotach, zaprezentowano książki i akcesoria kobiece: korale, wisory, torebki, puderniczki, miniaturki parawanów chińskich z sylwetkami kobiet, wachlarze, rękawiczki wieczorowe, manekin ubrany w elegancki strój.

Scenariusz wystawy skonstruowano świadomie tak, by stała się ona pretekstem do dyskusji o kobietach, ewolucji opinii o kobietach na przestrzeni wieków i ich roli we współczesnej dobie.

Książki uszeregowano według cytatów z tekstów piosenek i wierszy o kobietach oraz powiedzeń sławnych ludzi. Bohaterkami prezentacji były sławne kobiety: muzy, kobiety – politycy, wielkie sportsmenki, kochanki, femme fatale, zdrajczynie, morderczynie.

Wieczór zainaugurowała Elżbieta Mach, była solistka Opery na Zamku w Szczecinie, obecnie mieszkanka Słupska, czytelniczka zaprzyjaźniona z Filią nr 8. W jej wykonaniu zebrani usłyszeli arie z musicali, m.in. z „Evity” Webera. Artystce akompaniował Tadeusz Picz, altowiolista Filharmonii Sinfonia Baltica.

Referat, będący parafrazą tytułu wystawy pt. „Co wydarzyło się w raju”, wygłosiła bibliotekarka z MBP w Słupsku Elżbieta Wisławska. Na wpeł serio, na wpeł żartobliwym tonie, próbowała udowodnić hipotezę, że dyskryminacja kobiet, trwająca przez całe tysiąclecia, zaczęła się już w raju. Ewę – kobietę stworzoną z żebra mężczyzny, zniszczyła legenda „gorszego stworzenia”, lansowana przez filozofów i uczonych starożytności, a we wczesnym chrześcijaństwie przez ojców kościoła. Średniowiecze było bardzo niesprawiedliwe dla kobiet, a złych opinii nie zmienił Renesans. Dopiero Oświecenie utorowało drogę emancypacji kobiet i obaliło gorszące tezy na temat niższej pozycji kobiety w społeczeństwie.

Przewodnikiem po wystawie była znana działaczka kulturalna Marianna Borawska, która przedstawiała znane kobiety, o których książki znalazły się w gablotach. Opowiadała ona o ich życiu, miłościach, namiętnościach, powodzeniu, sławie, o ich mężczyznach. Tym pięknym opowieściom towarzyszyła dyskretna muzyka, zmieniająca się w zależności od epoki, w której żyły bohaterki.

Pracownicy Filii z Anną Buczkowską-Pawlik stworzyły niecodzienną, ciepłą atmosferę, której poddali się licznie zebrani goście. Było wielu mężczyzn, wśród nich zaprzyjaźnione z Filią Koło Łowieckie, którego przedstawiciel wręczał kobietom kwiaty.

Sto lat dla Joli Nitkowskiej-Węglarz

Nasze dobro regionalne, dziennikarka i pisarka Jolanta Nitkowska-Węglarz obchodziła jubileusz 30-lecia pracy twórczej. Uroczystości towarzyszyła promocja ostatniej książki pisarki „Skarby słupskich mniszek i inne opowieści”.

26 marca 2009 r. sala Ośrodka Teatralnego „Rondo” pękała w szwach. Przyszli entuzjaści talentu pisarki, przedstawiciele słupskich instytucji kulturalnych i oświatowych. Imprezę zaszczycił prezydent miasta Maciej Kobyliński który wręczył jubilatce nagrodę Prezydenta Miasta I stopnia. Wśród gości honorowe miejsce zajęła Methild Schwarz – żona nieżyjącego już Joachima Schwarza, słupszczanina i sponsora organów w Kościele św. Jacka, a także autora książki wspomnieniowej „Na wschodzie wschodzi słońce”. Autorka zaprosiła do honorowego stołu osoby współpracujące z nią na co dzień, m.in. współautorki jej sukcesów – tłumaczkę Ilo-nę Zwierz i Isabelę Sellheim, której Jolanta Nitkowska-Węglarz dziękowała za współpracę przy opracowaniu baśni i legend związanych z regionem słupskim. Jubilatka została obsypana kwiatami. Laudacjom i gratulacjom nie było końca.

Imprezę uświetnił Chór Akademii Pomorskiej „Juv-ventus Cantans” który wykonał melodie Joachima Schwarza w aranżacji dyrygującej chórem Beaty Wróblewskiej. Partię solową wykonała Katarzyna Chacińska (mezzosopran).

Wystawiono prapremierę spektaklu „Lekcja historii”, opartego na motywach reportażu „Na tropach skar-bów słupskich mniszek”, przygotowanego przez nauczycieli – Mariolę Dudek i Janusza Dudzińskiego, w wykonaniu rewelacyjnych uczniów Szkoły Podstawowej nr 4 w Słupsku.

Jolanta Nitkowska-Węglarz ma ogromny dorobek pisarski i dziennikarski. Jest autorką i współautorką 16 książek oraz ponad 1000 artykułów w prasie regionalnej.

Jubilatce życzymy stu lat w zdrowiu oraz satysfakcji w życiu zawodowym i osobistym, a nam czytelnikom jeszcze wielu nowych tytułów książek o Słupsku i regionie. ✦

Elżbieta Wisławska

Miejska Biblioteka Publiczna w Słupsku

Biblioteka ODN poleca...

Chrzanowska B.: Nasz sposób na nieporządku. Warszawa: 2008

Autorka w ciepły i dowcipny sposób pisze, jak zachęcić kilkulatek do większego zaangażowania w prace domowe, dbania o siebie i swoje najbliższe otoczenie. Zapracowani rodzice wolą sami posprzątać, przygotować posiłek, ubrać dziecko – tak jest szybciej. Maluch jednak szybko wyrasta na przedszkolaka, a potem ucznia, od którego wymaga się samodzielności i sumienności. Jak to pogodzić? Odpowiedzi na te i inne pytania czytelnik znajdzie w tej publikacji.

Marzano R. J., Panter D.E.: Aktywne doskonalenie pisania i czytania: zbiór ćwiczeń i zadań. Gdańsk: 2008

Nauczyciele, którym przychodzi nauczać dziecko czytania i pisania lub rozwijać umiejętności, stają przed bardzo trudnym zadaniem. Czekają ich żmudna praca. Dodatkowo mają świadomość, że pisanie i czytanie będą odgrywały bardzo ważną rolę w dalszym życiu ucznia. Książka ma stanowić pomoc w przyswajaniu wiedzy, zgromadzonej w ciągu ostatnich lat i wykorzystaniu jej w klasie, w celu zwiększenia skuteczności nauczania. Autorzy mają nadzieję, że uda się im obalić pewne mity dotyczące czytania i pisania. Książka może zostać wykorzystana na różne sposoby: jako samouczek, klasowy podręcznik lub jako lektura uzupełniająca. Na końcu każdego rozdziału czytelnik znajdzie pytania, na które należy udzielić odpowiedzi, aby podsumować zdobytą wiedzę.

Zimmerman B.J., Bonner S., Kovach R.: Zdolny uczeń: metody planowania samodzielnej nauki. Gdańsk: 2008

Jak nauczyć dzieci i młodzież samodzielnego uczenia się? Jak pobudzić do myślenia i poczucia odpowiedzialności za własne postępowanie? Jak wspierać talenty i zdolności? Na wszystkie te pytania szczegółowo odpowiadają autorzy. Książka przeznaczona jest dla nauczycieli wszystkich klas i rodzajów szkół oraz psychologów, pedagogów szkolnych oraz rodziców.

Kownacka M., Rawicka E.: Nasza wspólna rodzina. Gdańsk: 2008

Ta książka jest wynikiem przemyśleń i doświadczeń autorek, przeczytanych lektur, ale też doświadczeń przyjaciół, znajomych i sąsiadów autorek. Odpowiada na trudne pytania, stawiane nam przez dzieci. Coraz częściej rodzinę tworzą rodzice i tylko jedno dziecko lub jeden rodzic i jedno – dwoje dzieci, czy też „wcześniejsze” rodziny mamy lub taty. Jak o tym rozmawiać z kilkulatekiem? Jak wprowadzić w jego życie nowego partnera mamy i jak pomóc mu funkcjonować w dwóch domach po rozwodzie rodziców? Co robić, by nie czuć się atakowanym przez dziecko z powodu własnych życiowych wyborów? Odpowiedzi na te i inne pytania znajdzie czytelnik w tej książce.

Antczak M., Nowacka A.: Przypisy, powołania, bibliografia załącznikowa: jak tworzyć i stosować: podręcznik. Warszawa: 2008

W publikacji tej czytelnik znajdzie zasady tworzenia przypisów, powołań i bibliografii załącznikowych różnego typu dokumentów, zgodne z najnowszymi normami. Temat poprawności w sporządzaniu bibliografii załącznikowych oraz przypisów do prac naukowych jest wciąż aktualny i żywy. W obliczu zmiany formy egzaminów maturalnych, wielu nauczycieli stanęło przed koniecznością szczegółowego wyjaśnienia uczniom, co to jest właściwa dokumentacja naukowa pracy pisemnej i jak ją tworzyć. Zarówno dla uczniów, jak i dla nauczycieli zadanie nie jest łatwe z powodu braku odpowiedniego przewodnika. Książka ta jest dedykowana nauczycielom, bibliotekarzom, uczniom i wszystkim tym, którzy pragną przeciwdziałać zjawisku plagiatu. ✦

*Wybrała: Elżbieta Pliszka
konsultant ds. informacji pedagogicznej
i wydawnictw w ODN w Słupsku*

POMORSKA BIBLIOTEKA CYFROWA

Pedagogiczna Biblioteka Wojewódzka w Słupsku rozpoczęła realizację trzyletniego projektu pod nazwą Pomorska Biblioteka Cyfrowa. Projekt finansowany jest ze środków Regionalnego Programu Operacyjnego dla Województwa Pomorskiego na lata 2007-2013, Priorytet 2. Społeczeństwo wiedzy, Działanie 2.2. Infrastruktura oraz usługi tworzące podstawy społeczeństwa informacyjnego, Poddziałanie 2.2.2. Rozwój usług społeczeństwa informacyjnego.

Partnerem Wiodącym projektu jest Politechnika Gdańska. W realizacji projektu uczestniczą również: Pedagogiczna Biblioteka Wojewódzka w Gdańsku, Uniwersytet Gdański, Biblioteka Gdańska Polskiej Akademii Nauk, Akademia Sztuk Pięknych w Gdańsku, Akademia Medyczna w Gdańsku, Akademia Morska w Gdyni, Akademia Muzyczna w Gdańsku, Akademia Wychowania Fizycznego i Sportu w Gdańsku, Powiatowy Ośrodek Doradztwa i Doskonalenia Nauczycieli – Biblioteka Pedagogiczna w Kartuzach, Muzeum Piśmiennictwa i Muzyki Kaszubsko – Pomorskiej w Wejherowie.

Celem projektu jest utworzenie wspólnej dla bibliotek Pomorza bazy zbiorów materiałów bibliotecznych w postaci elektronicznej, udostępnianie w formie cyfrowej zbiorów piśmienniczych oraz multimedialnych z dziedziny szkolnictwa, studiów wyższych oraz szeroko rozumianej kultury.

Wdrożenie nowego, profesjonalnego oprogramowania do obsługi biblioteki pozwoli PBW w Słupsku na komputeryzację oraz włączenie do istniejącego katalogu zbiorów on-line PBW (www.pbw.slupsk.pl), również zbiorów filii w Człuchowie, Bytowie, Lęborku oraz Miastku. Projekt zakłada docelowo możliwość pełnej elektronicznej obsługi czytelnika, poprzez dostęp do konta bibliotecznego drogą internetową, rezerwację oraz prolongatę książek i zbiorów multimedialnych. Istotnym, dla PBW w Słupsku, elementem projektu jest utworzenie **Pracowni Digitalizacji** oraz udostępnienie czytelnikom nowej usługi dostępu do pełnych tekstów dzieł literackich poprzez Internet.

W ramach realizowanego projektu, oprócz Pracowni Digitalizacji Zbiorów, PBW w Słupsku otrzyma 22 stanowiska komputerowe, przeznaczone dla czytelników oraz do katalogowania zbiorów.

Realizacja projektu wpłynie na podwyższenie poziomu oraz rozszerzenie oferty świadczonych przez bibliotekę usług. Umieszczenie bazy zbiorów PBW w Słupsku w ogólnopolskich oraz międzynarodowych przeglądarkach internetowych pozwoli na dotarcie do większej liczby czytelników. ♦

Renata Mazurek
dyrektor PBW w Słupsku

Bałtycka Biblioteka Cyfrowa NOWOCZESNE ŹRÓDŁO EDUKACJI REGIONALNEJ

Edukacja regionalna stanowi istotny element współczesnej rzeczywistości. Zapoznanie młodzieży z treścią zasobu regionalnego jest niezwykle ważne. W dobie otwartych granic i wspólnoty europejskiej wiele miejsca poświęciło się w ostatnim czasie dyskusji na temat zachowania tożsamości narodowej. Dyskusja ta często pozostawała jałowa. Czas więc było zamienić rozważania teoretyczne w praktykę. Współczesna młodzież, nastawiona na szybki odbiór informacji, z reguły dociera do niej przy użyciu technologii cyfrowej, głównie poprzez Internet czy intranet.

Miejska Biblioteka Publiczna w Słupsku postanowiła iść z duchem czasu, stawiając na nowoczesność, a przez to „uwolnić” treści związane z Pomorzem. Dowodem na wdrażanie nowoczesnej technologii jest Bałtycka Biblioteka Cyfrowa – pierwsza i jak dotychczas jedyna tego typu biblioteka w regionie koszalińsko-słupskim. Fakt ten umocnił proces kształcenia młodzieży, związany z szeroko pojętą kulturą regionu.

BBC jest kolejną pomocą naukową dla uczniów, studentów, naukowców i zwykłych czytelników, charakteryzującą się przede wszystkim prostym i bezproblemowym dostępem do informacji wyższego i niższego rzędu. Naczelnym założeniem tej specyficznej pomocy naukowej jest udostępnienie m.in. zabytków piśmiennictwa, dokumentów regionalnych w dawnej i współczesnej różnorodności, co stanowi istotne narzędzie w edukacji regionalnej, niezależnie od ich wymowy społecznej, a zwłaszcza politycznej.

W numerze majowo-czerwcowym „Informatora Oświatowego” przedstawimy Państwu możliwości BBC w sferze edukacji regionalnej. ♦

Danuta Sroka
st. kustosz w MBP w Słupsku

To warto przeczytać WYBÓR ZE ZBIORÓW PBW W SŁUPSKU

EDUKACJA MATEMATYCZNO-EKOLOGICZNA

NAUCZANIE ZINTEGROWANE

Artykuły z czasopism

1. Autorski program z zakresu promocji zdrowia psychospołecznego dla uczniów klas I „To właśnie ja”. [wkładka]//Edukacja zdrowotna i Promocja Zdrowotna. - 2005, nr 9, s.2-57
2. Autorski program zajęć ruchowych w nauczaniu zintegrowanym-przyszłością edukacji zdrowotnej/Urmiaż Jerzy, Jurgielewicz-Urmiaż Marzena// Wychowanie Fizyczne i Zdrowotne. - 2006, nr 5, s.30-35
3. Cele wczesnoszkolnej edukacji matematycznej/Harnisz Jadwiga//Życie Szkoły. - 2005, nr 6, s.10-15
4. Czas na matematykę konkretną. Otwarte formy nauczania sposobem na nauczanie zróżnicowane i angażujące/Lewandowska-Muller Agnieszka//Życie Szkoły. - 2008, nr 4, s.25
5. Dzień zintegrowanych zajęć/Wereszyńska Katarzyna//Edukacja i Dialog. - 2006, nr 6, s.13-15
6. Edukacja międzykulturowa w zielonej szkole/Żmijewska Ewa//Życie Szkoły. - 2008, nr 6, s.13
7. Edukacja przyrodnicza/Zioło Irmina//Życie Szkoły.-2005, nr 4, s.4-9
8. Europejski Dzień Wiosny/Pocenty A., Pyka B., Moskal J., Wall B.//Życie Szkoły. - 2006, nr 4, s.44-53
9. Kiedy i jak uczyć postaw ekologicznych? (proponuje dla klas 3-6) /Gajewska Zofia//Wszystko dla Szkoły. - 2006, nr 6, s.2-6
10. Lekcje o zdrowiu, quiz owocowo-warzywny: scenariusz zajęć w klasach pierwszych/Wyzlic Mariola//Nauczycielska Edukacja. - 2005, nr 5, s.20-21
11. Liczby w kolorach edukacji matematycznej dzieci w klasach I-III/Faliszewska Jolanta//Życie Szkoły.- 2009, nr 4, s.29-34
12. Metoda projektu w nauczaniu zintegrowanym/Uznańska-Skrzypczyk Lucyna//Życie Szkoły. - 2006, nr 3, s.24-27
13. Najważniejsze to dbać o zdrowie: inscenizacje, opowiadania, wiersze/Jakubowska Małgorzata//Życie Szkoły. - 2006, nr 4, s.54-56
14. O uczeniu się matematyki/Harnisz Jadwiga//Życie Szkoły. - 2005, nr 8, s.4-12
15. O zielonej szkole prawie wszystko/Wyroda Marzena//Wszystko dla Szkoły. - 2005, nr 3, s.10-16
16. Poznajemy las: praca konkursowa/Karpan Renata, Szczepańska Monika//Życie Szkoły.-2006, nr 5, s.14-35
17. Przygody Odrobinki: mnożenie i dzielenie w zakresie 30- rozwiązywanie zadań tekstowych/Szatkowska Anna//Wszystko dla Szkoły. - 2007, nr 11, s.15-16
18. Przyroda późną jesienią: scenariusz zajęć dla klasy II/Sadowska Ewa//Życie Szkoły.-2006, nr 9, s.20-21
19. Ratujmy kasztanowce: metoda projektu/Wieczorek Barbara//Życie Szkoły. - 2006, nr 5, s.36-40
20. Rodzina Wielokątów (przedstawienie kukiełkowe) //Wszystko dla Szkoły. - 2008, nr 9, s.5-6
21. Rola zabawy w wychowaniu dzieci klas młodszych/Koc Teresa, Petryński Krzysztof//Edukacja Pomorska. - 2006, nr 19, s.18
22. Rozwiązywanie zadań tekstowych/Mieleszkiewicz Ewa//Życie Szkoły.-2008, nr 4, s.16
23. Rozwijanie aktywności twórczej dzieci w młodszym wieku szkolnym/Sinička Joanna//Wszystko dla Szkoły. - 2006, nr 11, s.4-6
24. Scenariusz lekcji przyrody w nauczaniu zintegrowanym: Czy woda to tylko ciecz?[Dodatek ekologiczny dla szkół nr 133]/Zielonka Teresa//Aura. - 2005, nr 10, s.12
25. Scenariusz zajęć z edukacji matematycznej/Piotrowska Maria//Wszystko dla Szkoły. -2005, nr 12, s.11
26. Sprawdziany (dwa sprawdziany przeznaczone dla uczniów klasy trzeciej)/Nowak Anna, Popławska Wioletta//Życie Szkoły. - 2006, nr 6, s.47-52
27. Sudoku w nauczaniu zintegrowanym/Zabielna Ewa//Życie Szkoły. - 2006, nr 8, s.26-28
28. Środki audiowizualne na zajęciach z matematyki/Wurzel Anna//Życie Szkoły. - 2008, nr 4, s.21
29. Turniej matematyczny dla klasy III szkoły podstawowej/Rechnio Beata//Wszystko dla Szkoły. - 2007, nr 11, s.21
30. Turniej matematyczny dla klasy II szkoły podstawowej/Rechnio Beata//Wszystko dla Szkoły. - 2007, nr 11, s.22
31. Utrwalamy wiadomości: zabawy dydaktyczne/Rechnio Beata//Wszystko dla Szkoły.-2006, nr 11, s.8-10
32. Woda to wielki skarb(scenariusz zajęć z okazji Światowego Dnia Wody 22 marca)/Sadowska Ewa//Życie Szkoły. - 2007, nr 3, s.20-22
33. W zgodzie z naturą: program edukacji ekologicznej/Kasprzak Maria//Życie Szkoły.-2005, nr 6, s.47-54
34. Zabawy matematyczne/Rechnio Beata//Wszystko dla Szkoły. - 2006, nr 11, s.16-17
35. Zadania domowe/Kruszko Krzysztof, Litwin Anna//Życie Szkoły. - 2008, nr 4, s.5
36. Zadania tekstowe/Mieleszkiewicz Ewa//Życie Szkoły. - 2008, nr 8, s.22
37. Zajęcia, gry i zabawy o tematyce przyrodniczej/Jarzyńska Irena//Życie Szkoły. - 2006, nr 7, s.28-35
38. Zajęcia terenowe na lekcjach przyrody/Polley Joanna//Wszystko dla Szkoły. - 2009, nr 3, s.19
39. Zgadywanka terenowa, gra edukacyjna w środowisku przyrodniczym/Winczewski Piotr//Życie Szkoły.-2006, nr 7, s.22-27
40. Zielona Koniczynka. Program zajęć przyrodniczych dla uczniów klas młodszych szkoły podstawowej/Kempka Zofia//Świetlica w Szkole. - 2009, nr 1, s.8-9
41. Zielona szkoła z Tytusem/Życie Szkoły. - 2008, nr 6, s.25
42. Z matematyką na ty/Krajka Katarzyna//Życie Szkoły. - 2005, nr 3, s. 20-22

Pozycje zwarte:

1. Kokurewicz D. Ekologia. Atlas ilustrowany. – „Europa”, 2006
2. Paśko Ingrid. Kształtowanie postaw proekologicznych uczniów klas I-III szkół podstawowych.-Kraków: AP, 2003
3. Roczan-Hodyra I. Bliżej natury- scenariusz zajęć ekologicznych.- Olsztynek UM: „AF-W Mazury”, 2004

SZKOŁA PODSTAWOWA

Artykuły z czasopism

1. Chronimy ptaki gnieźdzące się w budynkach / Luniak Maciej // Przyroda Polska. – 2008, nr 7, s. 8-9
2. Ciekawe sposoby na nudne przykłady Cz.1.[utrwalenie umiejętności dodawania i odejmowania ułamków zwykłych]/ Rucińska-Wrzesińska Małgorzata //Matematyka. -2007, nr 2, s.85-92
3. Ciekawe sposoby na nudne przykłady Cz.2.[działania na ułamkach zwykłych]/ Rucińska-Wrzesińska Małgorzata // Matematyka. - 2007, nr 4, s.222-225
4. Ciekawe sposoby na nudne przykłady Cz.3.[liczby wymierne] / Rucińska-Wrzesińska Małgorzata //Matematyka. - 2007, nr 5, s.272-277
5. Ciekawe sposoby na nudne przykłady Cz.4.[działania na liczbach wymiernych] / Rucińska- Wrzesińska Małgorzata // Matematyka. - 2007, nr 8, s.470-478
6. Ciekawe sposoby na nudne przykłady Cz. 5.[powtórzenie w formie konkursów] / Rucińska- Wrzesińska Małgorzata // Matematyka. - 2007, nr 9, s.540-543

7. Co ma Albedo do globalnego ocieplenia? / Witkowski Zbigniew // *Aura*. - 2008, nr 7, s.5-8
 8. Czar czterech kółek – zadania dla SP / Bąk Jadwiga // *Matematyka*. - 2008, nr 5, s.308-309
 9. Czworokąty i ich właściwości / Zielińska Agnieszka // *Matematyka*. - 2008, nr 3, s.137-139
 10. Ćwiczenia cyrklem / Simon Zuzanna // *Matematyka*. - 2006, nr 10, s. 42-43
 11. Dodawanie ułamków – konspekt lekcji w klasie V / Góralczyk Justyna // *Matematyka*. - 2008, nr 1, s.39-41
 12. Dom moich marzeń – skala i plan / Chwil Genowefa // *Matematyka*. - 2008, nr 6, s.349-351
 13. Dzień z życia Kołowinki i Okraglaska: konspekt [konspekt] / Lech Dorota, Pilas Barbara // *Matematyka*. - 2006, nr 8, s.20-23
 14. 10 kroków ku ekologii / Lament Aleksandra // *Biologia w szkole*. - 2006, nr 1, s.32-38
 15. Energia dla przyszłych pokoleń: Jak rozwijać gospodarkę i nie niszczyć środowiska. [numer specjalny] // *Świat Nauki*. - 2006, nr 10, s.22-89
 16. Grzybobranie – zadania dla SP / Bąk Jadwiga // *Matematyka*. - 2008, nr 7, s.439-440
 17. Helskie fokarium – od Balbina do dzisiaj. [wkładka] / Adamski Stefan // *Pomerania*. - 2005, nr 5, s. 8-9
 18. Kariera energii odnawialnej / Kammen Daniel // *Świat Nauki*. - 2006, nr 10, s.62-71
 19. Klasówka z geometrii / Simon Zuzanna // *Matematyka*. - 2006, nr 10, s.22-26
 20. Klasówki w klasie V / Simon Zuzanna // *Matematyka*. - 2006, nr 5, s.25-27
 21. Kolorowy świat figur – wykorzystanie edytora graficznego Paint / Budzińska i., Budziński J. // *Wszystko dla szkoły*. - 2008, nr 9, s. 10
 22. Konkurs matematyczny dla każdego / Rucińska – Wrzesińska Małgorzata // *Matematyka*. - 2008, nr 10, s. 601-613
 23. Konkurs matematyczny dla klas szóstych / Radczyk-Grzelak Anna // *Matematyka*. - 2007, nr 3, s. 149-152
 24. Kształtowanie pojęcia procentu. [prezentacja multimedialna] / Zielińska Agnieszka // *Matematyka*. - 2007, nr 8, s. 464-467
 25. Lekcja z podręcznikiem / Barczewska Joanna // *Matematyka*. - 2008, nr 2, s. 92-94
 26. Metoda projektów – pomysł na interesujące lekcje matematyki / Ostrowska Jolanta // *Gazeta Szkolna*. - 2009, nr 7-8, s.8-9
 27. Mierzenie kątów – konspekt lekcji w klasie IV / Marzec Władysława // *Matematyka*. - 2009, nr 1, s. 11-13
 28. Mikroświat i edukacja ekologiczna / Jankowska Joanna // *Gazeta Szkolna*. - 2008, nr 27, s.20
 29. Nawyki dla przyszłości. Cz. 2. [nagrodzony projekt edukacyjny dotyczący zdrowego stylu życia] // *Biologia w szkole*. - 2005, nr 5, s.34-41
 30. Niebezpieczne rośliny / Sawaściuk Ewelina // *Gazeta Szkolna*. - 2007, nr 39-40, s.31
 31. Nowe projekty MEN / Wojciechowska Agnieszka // *Matematyka*. - 2008, nr 8, s. 458-464
 32. Ogród działkowy jako teren edukacji ekologicznej : program / Drewnicka Krystyna // *Nowa Szkoła*. - 2005, nr 4, s.42-47
 33. Okolica jako ojczyzna (mała ojczyzna – miejsce magiczne) / Jeszka Wojciech // *Biologia w szkole*. - 2007, nr 5, s.40-46
 34. Pij mleko : zadania przygotowawcze do sprawdzianu klas VI // *Matematyka*. - 2006, nr 2, s.49
 35. Piłka nożna – zadania dla SP / Bąk Jadwiga // *Matematyka*. - 2008, nr 6, s. 366-367
 36. Pisemne dodawanie – konspekt lekcji dla klasy IV / Przerada Monika // *Matematyka*. - 2008, nr 7, s. 424-426
 37. Podziękuj nam za to las. [projekt ekologiczny w szkole podstawowej] / Maciaszek Halina, Przybylska Barbara // *Biologia w szkole*. - 2006, nr 6, s.39-52
 38. Pole trapezu- lekcja problemowa / Ściążko Barbara // *Matematyka*. - 2006, nr 1, s.36-38
 39. Pomoce naukowe do lekcji o czworokątach / Ulfik Barbara // *Matematyka*. - 2008, nr 3, s. 143-156
 40. Powtórzenie zajęć matematycznych i działań na procentach (scenariusz lekcji matematyki w klasie VI) / Bajer-Koss Lucyna // *Wszystko dla szkoły*. - 2008, nr 9, s.10
 41. Praca w grupach eksperckich na lekcji / Kultys Edyta // *Matematyka*. - 2007, nr 3, s.153-155
 42. Praca w grupach na lekcjach matematyki w klasach IV-VI szkoły podstawowej / Lepka M., Rudzka-Kupczyńska M. // *Wszystko dla szkoły*. - 2007, nr 11, s. 5-9
 43. Przed sprawdzianem dla klasy VI // *Matematyka*. - 2007, nr 3, s.163-166
 44. Przedświąteczna lekcja w klasie IV. [obwód prostokąta] / Dyrka Agnieszka // *Matematyka*. - 2007, nr 10, s. 598-600
 45. Rola terenów chronionych w systemie edukacji szkolnej. [Dodatek ekologiczny dla szkół nr 144] / Sroczyńska-Łojek Maria // *Aura*. - 2006, nr 9, s.1-2
 46. Selektywna zbiórka odpadów. [Dodatek ekologiczny dla szkół nr 144] / Szewczyk Anna // *Aura*. - 2006, nr 9, s.4-6
 47. Skala i plan – konspekt / Barczewska Joanna // *Matematyka*. - 2007, nr 1, s. 13-15
 48. Skuteczne rozwiązania. [efektywne wykorzystanie energii] / Jochem Eberhard // *Świat Nauki*. - 2006, nr 10, s.40-43
 49. Święto matematyki w szkole / Kobus- Jędrzejewska G., Ławniczak A. // *Wszystko dla szkoły*. - 2006, nr 3, s. 15-17
 50. Układ współrzędnych : konspekt lekcji. [kl. 6 SP] / Przerada Monika // *Matematyka*. - 2006, nr 5, s.28-30
 51. Wariant jądrowy. [energetyka jądrowa] / Deutch John, Moniz Ernest // *Świat Nauki*. - 2006, nr 10, s. 52-60
 52. Wprowadzamy pojęcie : największy wspólny podzielnik.Cz. 1. [kilka atrakcyjnych pomysłów] / Rucińska- Wrzesińska Małgorzata // *Matematyka*. - 2006, nr 5, s.22-24
 53. Z wizyta u Lilavati: pomysł na ciekawe lekcje matematyki z wykorzystaniem metody projektów / Ostrowska Jolanta // *Matematyka*. - 2006, nr 8, s.24-25
 54. Zadania dla kółek matematycznych / Bąk Włodzimierz // *Matematyka*. - 2009, nr 3, s. 173-176
 55. Zagadki matematyczne – w roli głównej liczby 2008 i 2009 / Rucińska- Wrzesińska Małgorzata // *Matematyka*. - 2009, nr 2, s.84-86
 56. Zielony Kapturek: zart sceniczny w trzech odsłonach. [Dodatek ekologiczny dla szkół nr 133] / Rojek Maria // *Aura*. - 2005, nr 10, s.4-5
- Wydawnictwa zwarte:**
1. Bleja-Sosna Barbara, Składanowska M. Kim jestem, kim mogę być? Poradnik wychowawczo-dydaktyczny ścieżek edukacyjnych: dla klasy VI szkoły podstawowej: materiały pomocnicze dla nauczycieli – zbiór ćwiczeń.- Toruń: „Bea-Bleja”, 2000
 2. Grodzińska- Jurczak M., Tarabula –Fiertak. Co każdy uczeń ze śmieciami robić powinien? Zestaw scenariuszy zajęć dotyczących gospodarowania odpadami dla nauczycieli szkół podstawowych i gimnazjum. – Kraków : „ Zielone Brygady”, 2006
 3. Grygier Urszula. Spotkania ekologiczne: ścieżka ekologiczna w klasach IV-VI, materiały pomocnicze. – Kraków: „Wyd. Edukacyjne”, 2000
 4. Gut Halina. Ścieżka ekologiczna dla klas IV-VI. – Warszawa: „Nowa Era”, 2000
- GIMNAZJUM**
- Artykuły z czasopism**
1. Bessa i bossa na lekcjach matematyki w gimnazjum. Czy uda się odzyskać stracone oszczędności? / Zaremba Danuta // *Matematyka*. - 2009, nr 3, s.157-15

2. IV Olimpiada Matematyczna Gimnazjalistów // *Matematyka*. – 2008, nr 7, s. 440-441 *Matematyka*. – 2009, nr 3, s. 177-178
3. Ćwic ... matematykę! : zadania dla gimnazjum / Bąk Jadwiga / *Matematyka*. – 2009, nr 3, s. 177-178
4. Dlaczego pszczoły wybrały sześciokąt? [lekcja biologii i stereometrii w gimnazjum] / Ocheł Anna // *Biologia w Szkole*. – 2006, nr 2, s. 45-46
5. Edukacja ekologiczna podczas lekcji wychowawczych : scenariusze dla gimnazjum. [Dodatek ekologiczny dla szkół nr 126] / Wąsik M., Wolak A., Kapsiak D. / *Aura*. – 2005, nr 3, s.6-10
6. Inżynieria genetyczna – korzyści czy zagrożenia dla człowieka i przyrody? [Dodatek ekologiczny dla szkół nr 156] / Jeszka Wojciech // *Aura*. – 2007, nr 9, s.1-3
7. Jajka i serek. [zadania przygotowawcze do egzaminu gimnazjalnego] // *Matematyka*. – 2006, nr 3, s. 38-39
8. Jak mówić i jak nie mówić o ekologii na katechezie? / Wyrostkiewicz Michał // *Katecheta*. – 2009, nr 2, s. 40-43
9. Kąty w przestrzeni : konspekt kl. II gimnazjum / Dokurno Grażyna // *Matematyka*. – 2006, nr 6, s. 17-19
10. "Liczby wokół nas" – scenariusz zajęć z matematyki dla gimnazjum. [wkładka] / Pierzchała Maria // *Wychowanie na co dzień*. – 2006, nr 9, s. 1-
11. Nowe zadania dla uczniów gimnazjum / Janowicz Jerzy // *Matematyka*. – 2007, nr 1, s. 42-45
12. Podstawa programowa Matematyka / Wojciechowska Agnieszka // *Matematyka*. – 2008, nr 1, s. 23-25
13. Pomagam środowisku – nie śmieję : projekt edukacji ekologicznej dla gimnazjum z okazji akcji „Sprzątanie Ziemi” / Temporale Małgorzata // *Wszystko dla szkoły*. – 2005, nr 4, s. 7-10
14. Procenty : konspekt lekcji ćwiczeniowej / Jańczak Krystyna // *Matematyka*. – 2006, nr 4, s. 21-23
15. Przed egzaminem gimnazjalnym // *Matematyka*. – 2007, nr 3, s. 167-168
16. Przekroje graniastopów i ostrosłupów / Stępień Danuta // *Matematyka*. – 2008, nr 8, s. 478-483
17. Przybliżenia liczb : konspekt lekcji / Rzeźnik Małgorzata // *Matematyka*. – 2006, nr 7, s.43-36
18. Rozwój zrównoważony w programie zajęć koła ekologicznego w gimnazjum. [Dodatek ekologiczny dla szkół 167] / Żbik Małgorzata // *Aura*. – 2008, nr 7, s. 1-3
19. Scenariusz edukacji ekologicznej podczas lekcji wychowawczych w gimnazjum. Cz. 3 [Dodatek ekologiczny dla szkół nr 175] / Żbik Małgorzata // *Aura*. – 2009, nr 3, s.6-7
20. Scenariusze edukacji ekologicznej podczas lekcji wychowawczych w gimnazjum. [Dodatek ekologiczny dla szkół nr 173] // *Aura*. – 2009, nr 1, s.1-2
21. Szlachetne zdrowie: zadania przygotowawcze przed egzaminem dla klasy III gimnazjum // *Matematyka*. – 2006, nr 2, s.50-51
22. Święto matematyki w szkole / Kobus- Jędrzejewska G., Ławniczak A. // *Wszystko dla szkoły*. – 2006, nr 3, s.15-17
23. W którym banku najlepiej ulokować pieniądze, a w którym najlepiej wziąć kredyt? Scenariusz lekcji matematyki dla klasy pierwszej gimnazjum / *Gurgner Magdalena* // *Wszystko dla szkoły*. – 2006, nr 9, s. 22-23
24. Wychowanie ekologiczne w programach nauczania techniki w gimnazjum. Cz. 2 / Zubrzycka Anna // *Wychowanie Techniczne w Szkole*. – 2006, nr 4-5, s.26-30
25. Wychowanie ekologiczne w programach nauczania techniki w gimnazjum. cz. 1 / Zubrzycka Anna // *Wychowanie Techniczne w Szkole*. – 2006, nr 2-3, s.35-38
26. Zabawy z funkcją liniową / Dorocińska Jadwiga // *Matematyka*. – 2007, nr 10, s. 603-609
27. Zadania dla kółek w gimnazjum (arytmetyka i algebra) / Janowicz Jerzy // *Matematyka*. – 2007, nr 4, s.240-242
28. Zanim zaczniesz definiować funkcję / Jasek Katarzyna // *Matematyka*. – 2006, nr 10, s.22-26

Wydawnictwa zwarte

1. Dobre sposoby na oszczędzanie energii: scenariusze zajęć dla nauczycieli oraz karty pracy dla uczniów szkół gimnazjalnych / opr. Szewczyk R. – Warszawa: „Krajowa agencja Poszanowania Energii”, 2005
2. Grodzińska- Jurczak M., Tarabuła -Fiertak. Co każdy uczeń ze śmieciami robić powinien? Zestaw scenariuszy zajęć dotyczących gospodarowania odpadami dla nauczycieli szkół podstawowych i gimnazjum. – Kraków: „Zielone Brygady”, 2006
3. Kartuszyńska B., Kitowska D., Kwaśnik K. Jak realizować edukację ekologiczną w gimnazjum?: poradnik nauczyciela. – Złotów: „K & K”, 2000 +

Opracowanie: *Krystyna Modzelewska*
PBW w Słupsku, Filia nr 3 w Lęborku

SPÓŁCZEŃSTWO INFORMACYJNE – wybór materiałów z lat 2000-2009

Wydawnictwa zwarte

1. Augustynek Andrzej. Psychologia: jak ślimak piął się pod górę. – Wwa: „Difin”. [biologiczne podstawy psychiki, pamięć i uczenie się, myślenie i rozwiązywanie problemów, emocje i stres, inteligencja i zdolności, osobowość, negocjacje, manipulacja i konflikty, kierowanie karierą, człowiek w społeczeństwie informacyjnym], 2008. – 195 s.
2. Bednarek Józef. Multimedia w kształceniu. – Wwa: Wydawnictwo Naukowe PWN, 2006. – 412 s.
3. Edukacja, kultura, sport, społeczeństwo informacyjne. – Wwa: Urząd Komitetu Integracji Europejskiej, 2003. – 91 s.
4. Goban-Klas Tomasz. Media i komunikowanie masowe: teorie i analizy prasy, radia, telewizji i Internetu. – Kraków : Wydaw. Naukowe PWN, 2008. – 336
5. Internet: fenomen społeczeństwa informacyjnego : praca zbiorowa / pod red. Tadeusza Zasepy. - Częstochowa: „Święty Paweł”, 2001. – 636 s.
6. Jurek Monika. Nauczyciel w społeczeństwie informacyjnym. W: Szkoła w nurcie koncepcji badań i doświadczeń / zespół red. Mirosława Żurawska, Agnieszka Łukasik. – Toruń: Wydaw. Adam Marszałek, 2008. – s. 1126-133
7. Miodek Bartosz. Edukacja nauczycielska a technologia informacyjna. W: Szkoła w nurcie koncepcji badań i doświadczeń / zespół red. Mirosława Żurawska, Agnieszka Łukasik. – Toruń : Wydaw. Adam Marszałek, 2008. – s.109-125
8. Od informacji naukowej do technologii społeczeństwa informacyjnego: praca zbiorowa / pod red. Barbary Sosińskiej-Kalaty i Marii Przystek-Samokowej. –Wwa: Wydaw. SBP, 2005. - 284 s.
9. Społeczeństwo informacyjne: praca zbiorowa /pod red. Joanny Papińskiej-Kacperek. –Wwa:Wydaw.NaukPWN,2008.– 600 s.
10. Społeczeństwo informacyjne: problemy rozwoju / pod red. Agnieszki Szewczyk; [aut. Agnieszka Szewczyk i in.] Wwa: „Difin”, 2007. – 267 s.
11. Zarządzanie wiedzą / red. nauk. Dariusz Jemielniak, Andrzej K. Koźmiński. – Wwa: Wydawnictwa Akademickie i Profesjonalne, 2008. - 555 s.

Artykuły z czasopism

1. Biblioteki: dynamiczne lokomotywy wiedzy i społeczeństwa informacyjnego / Elżbieta Stefańczyk oprac. // *Poradnik Bibliotekarza*. – 2006, nr 12, s.22-24
2. Biblioteki w ePolsce – trzecia odłoga / Radwański Aleksander / *Bibliotekarz*. – 2003, nr 10, s.5-11
3. Biblioteki w nowoczesnym społeczeństwie / Radwański Aleksander // *Bibliotekarz*. – 2007, nr 11, s.4-7

4. Człowiek maszyna: społeczeństwo informacyjne / Truskowska-Wojtkowiak Maria, Wojtkowiak Jerzy // Przegląd Oświatowy. – 2006, nr 1, s.14-15
 5. Czy bibliotekarze będą budowniczymi społeczeństwa informacyjnego w Polsce? / Marcinkowski Piotr // Bibliotekarz. – 2006, nr 11, s.3-8
 6. Czy pedagogika biblioteczna potrzebna jest w społeczeństwie informacyjnym? / Chruścińska Jadwiga // Poradnik Bibliotekarza. – 2006, nr 3, s.17-19
 7. Dobra szkoła i jej nauczyciel. [edukacja jutra, społeczeństwo informacyjne] / Denek Kazimierz // Lider. – 2008, nr 3, s.4-11
 8. Edukacja dla Społeczeństwa Informacji. [programy MEN Interklasa, Internet w każdej gminie, Internet w każdym gimnazjum] / Świącicki Krzysztof // Dyrektor Szkoły. – 2000, nr 1, s.13-16
 9. Edukacja przedszkolna w społeczeństwie informacyjnym / Zuchelkowska Krystyna, Gładyszewska Maria // Wychowanie na co dzień. – 2008, nr 9, s.6-10
 10. Europejskie społeczeństwo informacyjne: strategia i2010 / Gutkowski Roman // Oświata i Wychowanie. – 2006, nr 2, s.5-10
 11. Homo online – nomad XXI wieku / Pawlica B., Widawska E. // Edukacja i Dialog. – 2001, nr 4, s.16-20
 12. Internet i internauci w dobie powstawania globalnego społeczeństwa informacyjnego / Dudziak Bronisława // Edukacja i Dialog. – 2007, nr 10, s.13-16
 13. Internet jako narzędzie edukacyjne na tle idei społeczeństwa informacyjnego / Tadeusiewicz Ryszard // Wychowanie Techniczne w Szkole. – 2000, nr 2-3, s.39-46
 14. Internetowe centrum informacji multimedialnej jako miejsce wspierające rozwój społeczeństwa informacyjnego / Budrowska Wiesława i in. // Biblioteka w Szkole. – 2009, nr 1, s.14-19
 15. Katecheza w obliczu wyzwań społeczeństwa informacyjnego / Ben Adam // Katecheta. – 2006, nr 6, s.14-22
 16. Komunikacja medialna w edukacji - wymiar sieciowy / Osmańska-Furmanek W., Furmanek M. // Edukacja. – 2003, nr 4, s.38-49
 17. Ku społeczeństwu informacyjnemu / Świącicki Krzysztof // Nowe w Szkole. – 2000, nr 7, s.10-14
 18. Ku społeczeństwu informacyjnemu: z raportu badań / Batorski Dominik // Informator Oświatowy. – 2005, nr 2, s.24-30
 19. Od ery industrialnej do ery informacji: przegląd terminologii / Wobalts Mirosław // Edukacja i Dialog. – 2007, nr 9, s.16-17
 20. Ogólnopolska konferencja „Sieć bibliotek publicznych wobec potrzeb społeczeństwa informacyjnego” / Ben Jolanta // Bibliotekarz. – 2006, nr 1, s.22-24
 21. Pedagogiczne konsekwencje budowania społeczeństwa informacyjnego / Morbitzer Janusz // Edukacja Medialna. – 2000, nr 3, s.28-36
 22. Polska w drodze do globalnego społeczeństwa informacyjnego : raport o rozwoju społecznym : Program Narodów Zjednoczonych ds. Rozwoju . - Rec. / Kaniewska Maria // Edukacja Medialna. – 2003, nr 1, s.5-23.
 23. Polski senior a społeczeństwo informacyjne / Tomczyk Łukasz // Poradnik Bibliotekarza. – 2008, nr 1, s.14-15
 24. Program Biblioteczny Fundacji Rozwoju Społeczeństwa Informacyjnego w końcowej fazie planowania / Wołosz Jan // Bibliotekarz. – 2009, nr 1, s.6-8
 25. Przemiany społeczne i gospodarcze a edukacja / Cellary Wojciech // Edukacja Medialna. – 2003, nr 1, s.5-8
 26. Rewolucja przemysłowa społeczeństwa informacyjnego. Cz. 1 / Werner Piotr // Geografia w Szkole. – 2008, nr 1, s.5-10
 27. Rewolucja przemysłowa społeczeństwa informacyjnego. Cz. 2 / Werner Piotr // Geografia w Szkole. – 2008, nr 2, s.4-7
 28. „Społeczeństwo informacyjne” / Howorka Bolesław // Bibliotekarz. – 2002, nr 1, s.3-10
 29. Społeczeństwo informacyjne : wykorzystanie środków technologii informacyjnej i informatyki w informacji / Ledóchowski Zbigniew // Informator Oświatowy. – 2000, nr 1-2, s.13-16
 30. Społeczeństwo informacyjne a edukacja / Ungeheuer Jan // Gazeta Szkolna. – 2003, nr 26, s.4-5
 31. Społeczeństwo informacyjne i edukacja medialna / Prajzner Ewa // Wychowanie Techniczne w Szkole. – 2004, nr 1, s.6-9
 32. Społeczeństwo informacyjne. Media. Edukacja medialna // Edukacja Medialna. – 2002, nr 3, s.5-11
 33. Stare źródła nowej idei / Truskowska-Wojtkowiak Maria // Przegląd Oświatowy. – 2005, nr 18, s.6-7
 34. Szkoła w społeczeństwie informatycznym / Mikołajko Anna // Edukacja i Dialog. – 2001, nr 2, s.3-8
 35. Szkoły w erze cyfrowej, czyli poza lekcję, książkę i kredę / Boban-Klas Tomasz // Edukacja Medialna. – 2000, nr 4, s.9-13
 36. Świadomość przeobrażeń pracy wśród nauczycieli teoretycznych przedmiotów zawodowych / Aftański Andrzej // Edukacja. – 2006, nr 1, s.49-57
 37. Technologie informatyczne i skamienieliny świadomości / Mikołajko Anna // Edukacja i Dialog. – 2001, nr 4, s.41-44
 38. Udział bibliotek publicznych w rozwoju społecznym / Drzewiecki Marcin // Bibliotekarz. – 2008, nr 10, s.7-11
 39. Zdalne nauczanie w dobie społeczeństwa informacyjnego / Krok Ewa // Edukacja Medialna. – 2001, nr 3, s.17-21
 40. Źródła pedagogiki. [społeczeństwo informacyjne] / Truskowska-Wojtkowiak Maria // Przegląd Oświatowy. – 2005, nr 19, s.6-7
- Dokumenty elektroniczne – aktualizacja 11.03.2009 r.**
1. SPOŁECZEŃSTWO INFORMACYJNE – definicja. – Tryb dostępu: http://pl.wikipedia.org/wiki/Spo%C5%82ecze%C5%84stwo_informacyjne
 2. BORKOWSKA-NICHTHAUSER Wiesława: *Nowoczesne biblioteki publiczne szansą dla region* // Bibliotekarz Warmińsko-Mazurski. – 2003, nr 3/4. – Tryb dostępu: http://www.wbp.olsztyn.pl/bwm/3-4_03-ie/szansa.htm
 3. CYBULSKA Agata: *Biblioteka szkolna w nowoczesnym społeczeństwie informacyjnym* // Warsztaty Bibliotekarskie. – 2005, nr 1. – Tryb dostępu: <http://www.pedagogiczna.edu.pl/warsztat/2005/1/050102.htm>
 4. DZIAŁALNOŚĆ UNII EUROPEJSKIEJ – SPOŁECZEŃSTWO INFORMACYJNE *Poniższe linki prowadzą do stron napisanych w języku angielskim, ponieważ jeszcze nie istnieją w języku polskim. Strony te odsyłają również do innych dostępnych wersji językowych.* – Tryb dostępu: http://europa.eu/pol/infso/index_pl.htm
 5. NOWAK JERZY STANISŁAW : *Społeczeństwo informacyjne - geneza i definicje.* - Tryb dostępu: http://www.silesia.org.pl/upload/Nowak_Jerzy_Spoleczenstwo_informacyjne_geneza_i_definicje.pdf
 6. PINDŁOWA Wanda : *Jakość usług informacyjnych jako warunek tworzenia nowoczesnego społeczeństwa informacyjnego w Unii Europejskiej* // Biuletyn EBIB . - 2002, nr 31. - Tryb dostępu : <http://ebib.oss.wroc.pl/2002/31/pindlowa.php>
 7. RADWAŃSKI Aleksander : *Zdetronizowana królowa wieku informacji, czyli rozważania o kondycji informacji naukowej* // Biuletyn EBIB. – 2004, nr 7. – Tryb dostępu: <http://ebib.oss.wroc.pl/2004/58/radwanski.php>
 8. KOMITET BADAŃ NAUKOWYCH – *Społeczeństwo Informacyjne punkt kontaktowy.* – Tryb dostępu: <http://kbn.icm.edu.pl/gsi/index.html>
 9. TURKIEWICZ Ryszard: *Pozytywizm w cyberprzestrzeni : Niektóre problemy bibliotek w społeczeństwie informacyjnym* // Biuletyn EBIB . - 2003, nr 11. - Tryb dostępu: <http://ebib.oss.wroc.pl/2003/51/turkiewicz.php> ✦

Opracowanie: *Jolanta Janonis*
 Wydział Informacyjno-Bibliograficzny
 PBW w Słupsku

- Biblioteka Narodowa – Ośrodek ISSN
- Biblioteka Jagiellońska – Sekcja Egzemplarza Obowiązkowego
- Mediateka Centralnego Ośrodka Doskonalenia Nauczycieli w Warszawie
- Pomorskie Kuratorium Oświaty w Gdańsku
- Delegatura Pomorskiego Kuratorium Oświaty w Słupsku
- Urząd Marszałkowski w Gdańsku – Departament Polityki Społecznej
- Okręgowa Komisja Egzaminacyjna w Gdańsku
- inne ośrodki doskonalenia w kraju
- prenumeratorzy (placówki oświatowe i indywidualni czytelnicy)
- autorzy publikacji

prenumerata <
udostępnianie <
w Bibliotece ODN
i w Pedagogicznej
Bibliotece Wojewódzkiej
w Słupsku

WSKAZÓWKI DLA PRZYGOTOWUJĄCYCH PUBLIKACJĘ

- *Artykuły i opracowania przeznaczone do publikacji należy dostarczać w postaci wydruku komputerowego i dyskietki zawierającej zapisany tekst.*
- *Tekst nie powinien przekraczać 6 stron formatu A4. Powinien być napisany czcionką wielkości 12 pkt, z zachowaniem marginesu i podwójnego odstępu między wierszami (lub 3 strony formatu A4, czcionka wielkości 12 pkt i z zachowaniem pojedynczego odstępu między wierszami).*
- *Tekst należy podpisać własnoręcznie. Ponadto konieczne są następujące informacje: a) imię i nazwisko autora, b) miejsce pracy i ewentualnie pełniona funkcja (nauczyciel przedmiotu, pedagog, dyrektor, wicedyrektor itp.), c) adres domowy i (ewentualnie) numer telefonu.*
- *Do tekstu należy dołączyć oświadczenie stwierdzające, że materiał nie był opublikowany.*
- *Tabele, wzory matematyczne i rysunki należy stosować tylko, gdy jest to niezbędne.*
- *Należy stosować ogólnie przyjęte oznaczenia i symbole; unikać skrótów.*
- *Tekst powinien być komunikatywny, nienaganny pod względem poprawności językowej.*
- *W wykazie literatury podać należy te pozycje, z których autor korzystał, tj. książki, czasopisma, inną dokumentację.*
- *W przypadku artykułów o tematyce ogólnej (teoretycznej) oraz cytowania innych autorów bibliografia jest obowiązkowa (wzór opisu bibliograficznego na stronie www.odn.slupsk.pl)*

UWAGA:

- *Prosimy poprzedzać opisem sytuacji dydaktycznej w danym zespole uczniów:*
 - konspekty,
 - scenariusze zajęć,
 - scenariusze imprez szkolnych.

INFORMATOR OŚWIATOWY NR 2/09 ISSN 1505-0904

ZESPÓŁ REDAKCYJNY: Jolanta Gierszewska, Dorota Iwanowicz, Renata Kołosowska, Lech Kowalewski, Jerzy Paczkowski, Elżbieta Pliszka, Iwona Poźniak, Marzena Tuliszka, Maria Grażyna Wieczorek

WSPÓŁPRACA: Małgorzata Buczak, Jerzy Byczkowski, Irena Czyż, Elżbieta Dudka, Władysława Hanuszewicz, Małgorzata Kowalska, Tamara Anna Kropiowska, Halina Krupa, Grażyna Maciejewska, Ewa Misiewicz, Grażyna Przybylak, Zofia Pstrągowska-Misiuk, Dorota Werbińska, Elżbieta Wild, Marek Wróblewski, Bożena Żuk

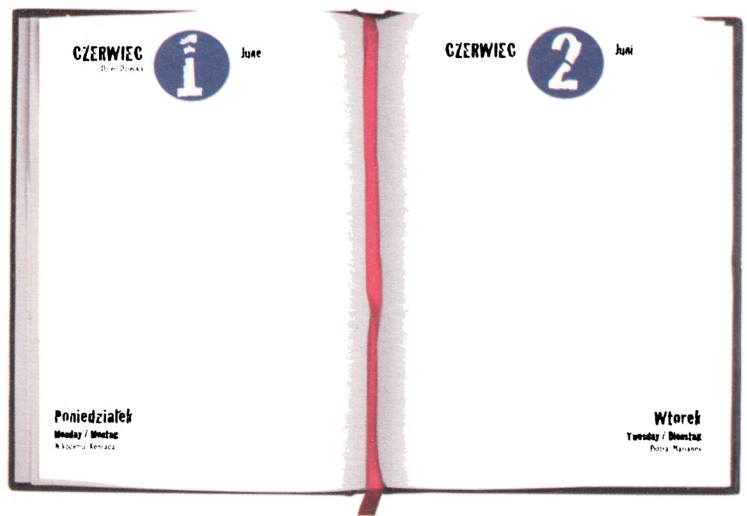
SKŁAD KOMPUTEROWY: Dorota Iwanowicz **KOREKTA:** Iwona Poźniak

WYKONANIE TECHNICZNE: Marta Jedlińska **OKŁADKA:** Drukarnia BOXPOL

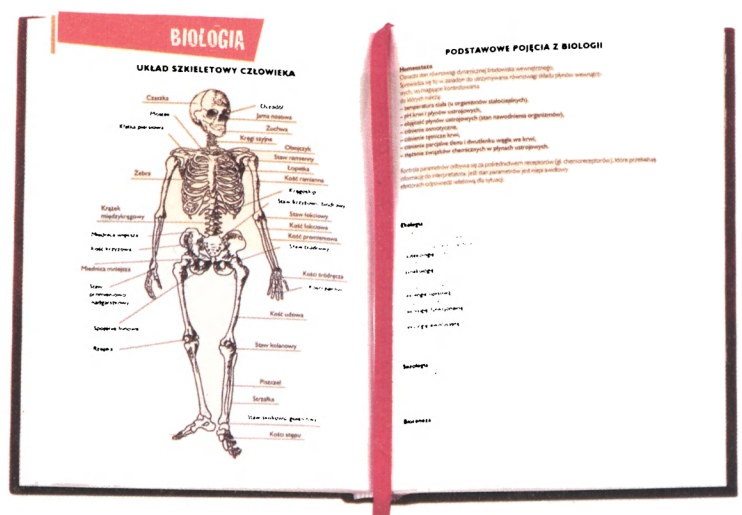
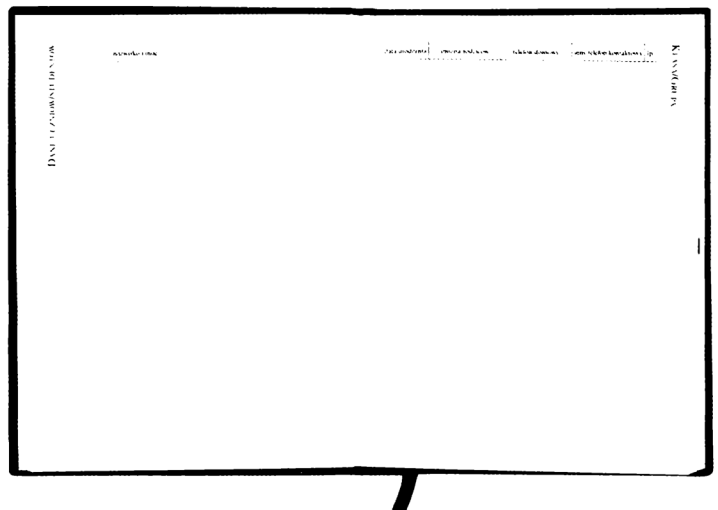
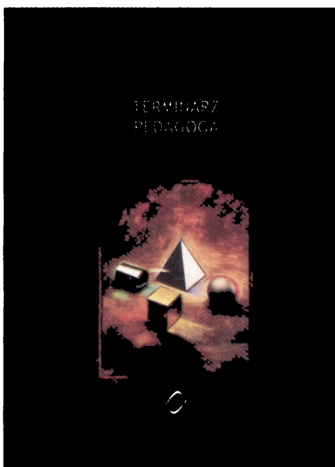
WYDAWCA: Ośrodek Doskonalenia Nauczycieli w Słupsku, ul. Bałtycka 29, tel/fax sekretariat (059) 842-35-67, centrala (059) 842-34-62, redakcja (059) 842-42-18; www.odn.slupsk.pl; e-mail: wydawnictwo@odn.slupsk.pl; kursy@odn.slupsk.pl; sekretariat@odn.slupsk.pl

Zastrzegamy sobie prawo do skracania tekstów i do nadawania im własnych tytułów. Materiały prosimy przysyłać na dyskietkach lub e-mailem: wydawnictwo@odn.slupsk.pl Numer zamknięto 27.04.2009 r.

⇒ Kalendarze Jump i Stereo - 27 zł

Terminarze Podpowiednik i Terminarz Pedagoga - 15 zł

Serdecznie zapraszamy do współpracy!

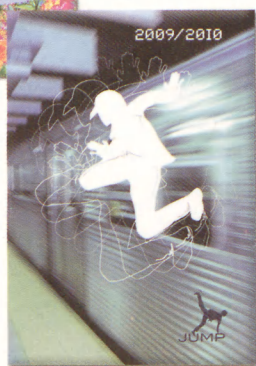
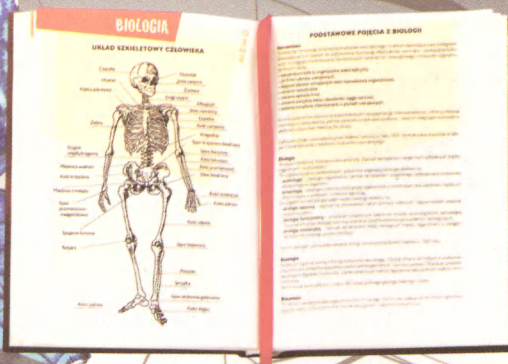
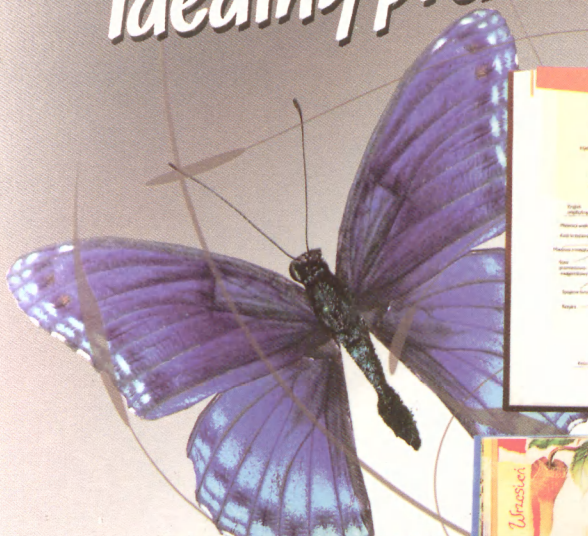
Wszelkie informacje:

tel. 0 600 838 322 e-mail: apieprz@mipro.pl

Michalczyk i Prokop

SZCZEGÓŁY OFERTY NA DRUGIEJ STRONIE OKŁADKI

Idealny prezent na koniec roku

Pluton Line

tetis Michałczyk i Prokocim